REALIZATORI

DAN APOSTOL
RODICA BRETIN

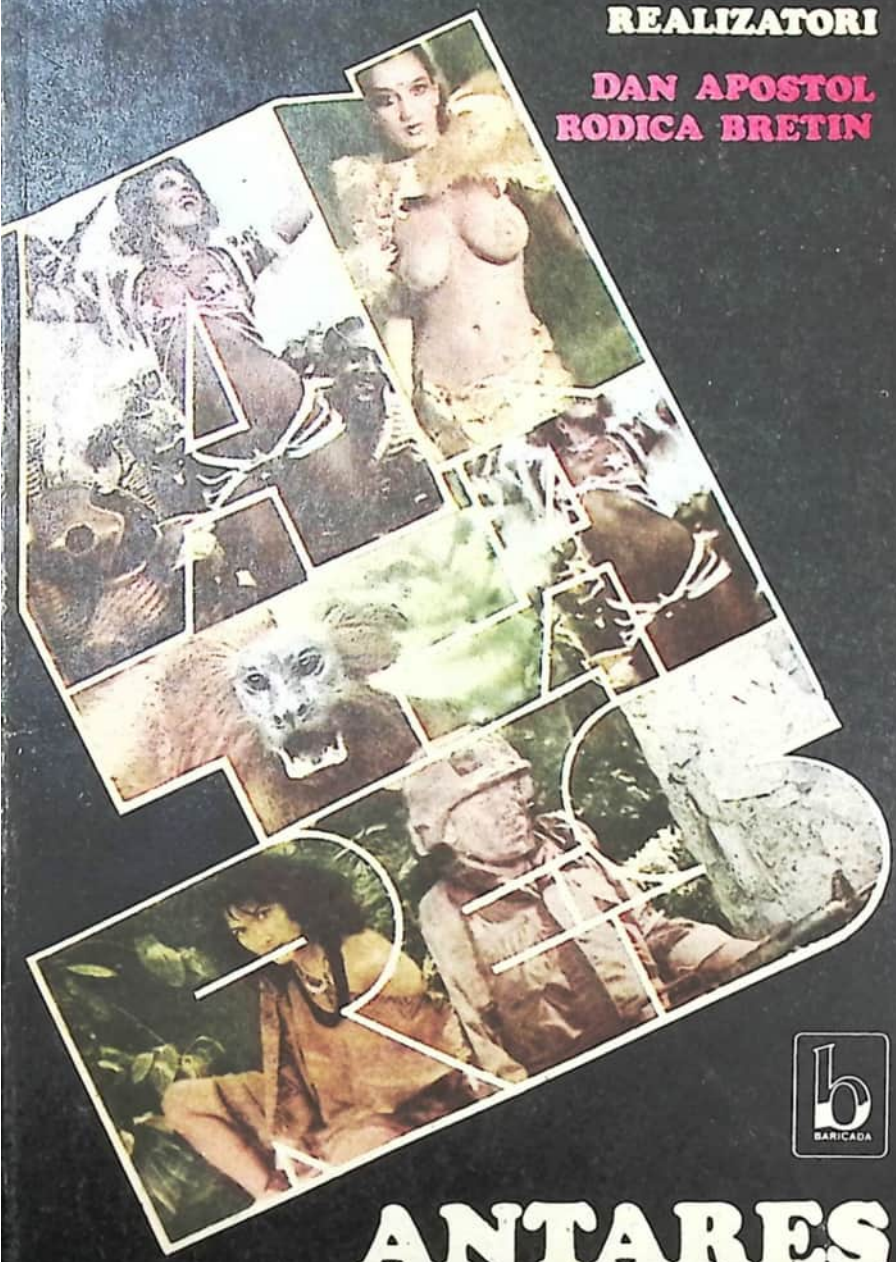

BARICADA

ANTARES

I

ANTARES F
(1)

Coperta : DAN MATACHE

Tehnoredactor : VALENTIN CARAGHEORGHIEV

(c) Editura Baricada, sucursală a Grupului de Investiţii şi Programe, Str. Domniţa Anastasia nr. 17, 70623, Bucureşti, România

(c) DAN APOSTOL şi RODICA BRETIN — 1991

Toate drepturile rezervate. Orice reproducere, integrală sau parţială, prin orice mijloace, efectuată fără consimţământul realizatorilor şi al editurii este ilegală şi constituie un delict sancţionat de Codul Penal.

ISBN 973-9081-02-9

ANTARES F
(1)

Realizatori:
DAN APOSTOL
RODICA BRETIN

EDITURA BARICADA
BUCUREȘTI, 1991

Celui care a fost scriitorul,
VLADIMIR COLIN, maestru al
fantasticului românesc.

CUVÎNT ÎNAINTE

Sfîrşitul mileniului doi a surprins o considerabilă parte a omenirii prea puţin pregătită, intelectual şi afectiv în special, pentru a intra în mileniul trei. Este vorba în primul rînd de ţările est-europene şi de Uniunea Sovietică, dar şi de ţările africane, de o parte din imensa Asie, într-un cuvînt de aşa-zisa „lume a treia". Problemele sociale, politice, economice, religioase, istoria zbuciumată a acestor zone ale Terrei nu le-au permis desprinderea de o anumită mentalitate înapoiată, de un periculos „provincialism", la scară globală ; pentru popoarele respective, „şocul viitorului" nu există, fiind înlocuit de „şocul prezentului" sau chiar al unor realităţi care, deşi depăşite de 30-40 de ani în ţările avansate, constituie încă subiecte de uluire, suspiciune, teamă chiar, pentru sute de milioane de oameni ţinuţi într-un întuneric absolut de orînduiri totalitare, care nu vor putea fi condamnate îndeajuns de Istorie. Problemele stringente cu care se confruntă omenirea, necesitatea expansiunii în spaţiul cosmic, secarea resurselor naturale terestre, poluarea la scară globală, eradicarea războaielor, a violenţei şi a intoleranţei (condiţii fără de care nici o civilizaţie nu poate supravieţui), faptul că viitorul este al creaţiei de valori spirituale, al inventivităţii şi nu al muncii de sclav, al confruntărilor de idei şi nu al forţei brute, toate aceste adevăruri devenite evidente pentru unii, mai au pînă să fie general admise. Şi este tragic faptul că astfel, prin obstrucţie şi

orbire, teamă de înnoiri și dezlănțuirea instinctelor în detrimentul rațiunii, popoare întregi își asumă riscul dispariției din Istorie, ori se arată dispuse să-și plătească trezirea cu suferințe cumplite. Există însă și semne pozitive și unul dintre ele îl constituie setea de cunoaștere, dorința de înnoire, manifestate în primul rînd de tineret.

Curajoșilor tineri din țara noastră, studenții și elevii de astăzi, intelectualii de mîine (într-o lume în care nu vor mai exista diferendele artificial create și întreținute între muncitori și intelectuali, o lume în care nu vor mai fi decît OAMENI), *celor ce sînt adevărata speranță a României, realizatorii seriei „ANTARES F(RONTIER)" le dedică aceste volume în care vor fi explorate zonele de frontieră ale cunoașterii umane, călătorii efectuate atît prin intermediul Științei cît și prin cel al Artei, menite să atenueze „șocul mileniului trei" pe care tinerii români nu trebuie să-l simtă ca pe o catastrofă ci să-l considere un îndemn adresat inteligenței și fanteziei lor.*

DAN APOSTOL *RODIÇA BRETIN*

FENOMENUL O.Z.N.

Exploratorii infinitului

Intruşi pe cerul Terrei

DAN APOSTOL

EXPLORATORII INFINITULUI

Ce este un OZN (OVNI în limba franceză, UFO în limbile engleză și germană) ? „Un Obiect Zburător Neidentificat se poate defini ca o observație vizuală sau radar, în spațiul cosmic, în atmosferă, la suprafața uscatului sau a mării, care a fost satisfăcător descrisă și rămîne inexplicabilă prin orice mijloace convenționale, chiar și după ce a fost examinată de persoane competente". Această definiție dată de astronomul dr. J. Allen Hynek, în 1967, este considerată de revista franceză *„Gepan"* (*„Note d'information"* nr. 2/2 aprilie 1981) drept cea mai precisă care se poate aplica fenomenului OZN. Revista *„Gepan"*, o prestigioasă publicație de specialitate, este editată de G.E.P.A.N. (Groupe d'Etudes des Phénomènes Aérospatiaux Non Identifiés) organism al C.N.E.S. (Centre National d'Etudes Spatiales).

În continuare vor fi prezentate mai multe cazuri ce se pot încadra în definiția dată de dr. Hynek, fiind selectate pe baza garanțiilor de credibilitate pe care le oferă. Astfel, nu au fost reținute decît cele menționate de mai multe surse de încredere și care pot fi incluse în următoarele tipuri : a) cazuri raportate de martori deosebit de calificați (aviatori, astronauți, marinari, specialiști militari, oameni de știință, astronomi, ingineri etc.) ; b) cazuri raportate de mai mulți martori ; c) cazuri de observații radar-vizuale ; d) cazuri în care au fost descoperite urme sau se poate dovedi trecerea (eventual aterizarea) obiectelor aeriene necunoscute. Rapoartele de mai jos dovedesc existența a ceea ce se numește „fenomenul

OZN", indiferent de laturile sale (extraterestră, de călătorie în timp, fenomene fizice și meteorologice necunoscute încă sau toate acestea la un loc) și nu pot fi ignorate decît urmînd faimosul principiu al lui Finagle: „Știința este singura adevărată. Nu trebuie să ne lăsăm impresionați de *fapte*".

În noaptea de 7 spre 8 februarie 1982, un avion al companiei V.A.S.P. decola de pe aeroportul orașului brazilian Fortaleza îndreptîndu-se spre Sao Paulo. Pasagerii tocmai se pregăteau să adoarmă cînd difuzoarele aeronavei au prins viață; comandantul, pilotul Gerson Maciel De Britto (avînd la activ aproape trei milioane de km de zbor), le solicita atenția pentru un mesaj special. Următoarele cuvinte au avut darul să-i trezească și pe cei mai osteniți: „Văd un obiect zburător straniu la 40—50 mile spre stînga. Aș dori să fiți martorii oculari ai acestui eveniment, pentru a putea da declarații scrise".

În următoarele 82 de minute, pasagerii și membrii echipajului au putut observa un obiect care urmărea avionul, proiectînd pe cer lumini orbitoare într-o succesiune feerică de culori: roșu, portocaliu, alb și albastru. OZN-ul avea forma unei farfurii, manevra cu ușurință, păstra o viteză asemănătoare cu a aparatului brazilian și pe suprafața lui se zăreau o serie de lumini ca niște proiectoare. Comandantul De Britto a încercat zadarnic toate frecvențele stației radio de la bord, transmițînd mesaje în limbile engleză și portugheză; obiectul necunoscut nu a răspuns la apelurile sale.

Cînd a ajuns în raza aeroportului din Rio de Janeiro, unde avea programată o escală, pilotul a comunicat turnului de control că OZN-ul se află la 8 mile de avionul său și se apropie cu viteză. Radarurile de la sol nu detectaseră nimic, dar, la întrebările controlorilor de zbor, alți trei comandanți de aeronave care survolau zona au confirmat că văd o lumină orbitoare traversînd coridoarele aeriene de acces spre aeroport. S-a dat alarma și o escadrilă de vînătoare aparținînd Forțelor Aeriene Braziliene (F.A.B.) a fost trimisă de urgență să urmărească intrusul care se pierdea în noapte. La întoarcere, piloții militari au declarat presei că nu întîlniseră nici un OZN; însă oficialitățile F.A.B. au refuzat să facă public raportul asupra misiunii, clasîndu-l în categoria „strict secret".

Obiectul fusese văzut de aproape 100 de oameni, dintre care peste o duzină erau aviatori cu impresionante state de serviciu. Aşa încît, începînd cu 8 februarie, fiecare publicaţie mai importantă, radioul şi televiziunea braziliană nu mai comentau decît evenimentele din noaptea respectivă. Cînd pînă şi cele mai populare reviste din ţară, „*Véja*" şi „*Manchete*" s-au hotărît să întreprindă o anchetă, oficialităţile au încercat să liniştească opinia publică, afirmînd că martorii zăriseră planeta Venus, care se ridicase în noaptea de 7 spre 8 la ora 3 şi 10 minute a.m. spre est. Într-adevăr, Venus are o atmosferă densă, care, în anumite condiţii, poate acţiona asemenea unei prisme. Cînd planeta începe să se ridice pe cer, lumina pare să-şi schimbe culoarea, iar cînd ajunge în cel mai înalt punct al traiectoriei sale aparente, capătă cîteodată aspectul unui punct luminos învăluit într-un halou strălucitor.

Însă De Britto şi ceilalţi aviatori susţineau că observaseră planeta Venus separat de OZN-ul luminos. În plus, comandantul avionului companiei V.A.S.P. efectuase un viraj de 51° şi obiectul manevrase imediat după el, cu mişcări distincte, care excludeau posibilitatea unei reflexii sau halucinaţii. Dr. Hynek considera că o astfel de acţiune, precum şi faptul că OZN-ul fusese văzut din unghiuri diferite, de patru grupuri de raportori (echipaje şi pasageri) care nu avuseseră cum să se consulte între ei şi totuşi făcuseră descrieri aproape identice, dovedeau că ipoteza confuziei cu Venus trebuia abandonată. Cu atît mai mult cu cît martorii de pe avionul lui De Britto au observat OZN-ul *înainte* de ora 3 şi 10 minute a.m. Or, aşa cum conchide dr. Hynek : „dacă obiectul nu a fost planeta Venus, rămîne pînă la proba contrarie, un OZN" (revista „*OMNI*", iunie 1982).

La 8 ianuarie 1981, ora 17 p.m., Renato Nicolai din Transen-Provence (departamentul Var-Franţa) a văzut un OZN de mici dimensiuni aterizînd pe solul pietros din curtea fermei sale. Martorul s-a ascuns şi a observat cu atenţie obiectul cu diametrul de aproximativ 2,5 m, asemănător cu „două castroane cuplate, de culoarea plumbului" şi sprijinit pe „picioare ca nişte tuburi de ciment". După aproape 20 secunde, aeronava necunoscută s-a ridicat şi a dispărut pe cer cu mare viteză, emiţînd un fel de şuierat „ca al unui mare ventilator".

Pe locul aterizării rămăsese o urmă circulară, profund imprimată în pămînt. Jandarmii chemaţi de fermier au procedat la o anchetă minuţioasă şi au preluat cîteva mostre de sol, inclusiv plante cu rădăcină şi stratul de humus aferent.

Probele au fost transmise prin intermediul G.E.P.A.N. profesorului Bounias, conducătorul I.N.R.A. (L'Institut National de la Recherche Agronomique) din Avignon, specialist reputat în domeniul efectelor radioactive asupra ţesuturilor vegetale. Analiza de laborator a relevat alterări biologice complexe şi ireversibile, ce nu erau rezultatul unui agent chimic, ci al iradierii deosebit de intense (peste un milion rad) la care fuseseră supuse plantele respective. Faptul era surprinzător, neputînd fi atribuit vreunui fenomen natural cunoscut sau unei încercări de mistificare, căci suprafaţa iradiată din curtea fermei şi împrejurimile sale depăşea 300 m^2 ! Or, nu numai că martorul n-ar fi avut de unde procura substanţe sau instalaţii care să polueze radioactiv terenul cu o asemenea intensitate, dar nu s-ar putea găsi nici o explicaţie logică unei asemenea fapte, întrucît pagubele provocate fermei erau foarte importante. Un aspect ştiinţific deosebit de interesant a fost constatarea specialiştilor de la I.N.R.A. privind „îmbătrînirea" evidentă şi inexplicabilă a plantelor iradiate, care, în 20 secunde parcurseseră un ciclu vital egal cu 2/3 din întreaga lor existenţă.

Cazul din departamentul Var a fost prezentat în detaliu de purtătorul de cuvînt al C.N.R.S. (Centre National de la Recherche Scientifique), fizicianul Jean-Pierre Petit, în cadrul unei emisiuni a RTF (Radio-Télévision Française), la sfîrşitul anului 1981, şi a făcut obiectul mai multor comunicări ştiinţifice care au stîrnit interesul savanţilor din întreaga lume. Este unul dintre cele mai pozitive incidente din istoria fenomenului OZN şi, după cum concidea prof. Petit, „aduce o dovadă imposibil de contestat în favoarea existenţei mult controversatelor aeronave necunoscute" *(„Gepan", 1983).*

Unul dintre cele mai remarcabile cazuri este cel raportat de trei nave în acelaşi timp şi analizat *in extenso* de *„The Marine Observer"* (vol. LIII, nr. 281 iulie 1983).

Primul vas, *Strathewe* (căpitan S.T.S. Household, ruta Sheerness—insulele Falkland), se afla în Atlanticul de Sud la 17 septembrie 1982. În condiţiile unei nopţi

senine, cu multe stele şi doar cîţiva nori rătăciţi la dunga orizontului, la ora 21 şi 3 minute GMT, primul ofiţer, W. G. Hughes, şi cadetul D. Melville au observat cum, în atmosferă, se formează pe neaşteptate o pată luminoasă albă, care se lăţeşte deasupra zonei braziliene de coastă dintre Rossalhague şi Alphecca. În centrul petei s-a definit treptat un „ochi întunecat" (asemănător celui întîlnit la uragane), în care a apărut un obiect strălucitor aproximativ egal cu o stea de magnitudinea 2. La doar 1-2 secunde după aceea, obiectul a părut să explodeze, transformîndu-se într-o teribilă sferă portocalie, care s-a îndreptat direct spre linia de observaţie a martorilor, crescînd din ce în ce mai mult. Unul dintre raportori a comparat sfera cu un ghem de fum portocaliu care se rostogolea spre el. După secunde ce au părut o eternitate, „mingea de foc" s-a oprit, începînd să se mai mărească, iar culoarea ei s-a preschimbat într-o succesiune de curcubeu, care a sfîrşit la alb ; curînd, strălucirea argintie a pălit la rîndul său, fragmentîndu-se în cîteva pete de lumină fluorescentă. Aceste porţiuni (în general lenticulare) au continuat să-şi menţină luminozitatea timp de 16 minute după ce „sfera de foc" iniţială dispăruse.

În noaptea următoare (18 septembrie), la ora 20 şi 58 minute GMT, un fenomen similar, constînd în patru explozii portocalii impresionante (deşi avînd o intensitate luminoasă mai redusă), a fost observat în aceeaşi parte a cerului. Două dintre petele de lumină s-au dizolvat rapid ; celelalte au rămas aproape un minut la orizont, apoi au dispărut şi ele, lăsînd în urmă un halou albastru şi respectiv unul verde, care au persistat 17 minute.

Căpitanul Household a decis să ceară informaţii prin radio de la alte nave, precum şi de la staţiile terestre, pentru a-şi linişti echipajul, care devenise mai mult decît curios după cel de-al doilea fenomen. Singurul răspuns a venit din partea postului brazilian Radio Olinda : „O rachetă meteorologică a fost lansată de la baza Barreiros (8°50′ latitudine sudică, 35°15′ longitudine vestică) pe data de 18 septembrie, ora 20 GMT". Căpitanul navei *Strathewe* îşi încheia raportul, exprimîndu-şi îndoiala cu privire la această explicaţie şi menţionînd poziţiile vasului în timpul celor două fenomene : 7°34′ latitudine sudică şi 31°30′ longitudine vestică, pe 17 septembrie,

și respectiv 14°00′ latitudine sudică și 33°36′ longitudine vestică, pe 18 septembrie.

De fapt, postul brazilian nu a afirmat că fenomenul văzut pe 18 septembrie era provocat de racheta lansată (care nu avea 4 trepte), căci nava se găsea într-o poziție de unde nu se putea observa lansarea și traiectoria obiectului pornit de la Barreiros (de altfel, la ora 20 și 58 de minute GMT, racheta nu se mai afla de mult în atmosferă). Răspunsul menționa o posibilă cauză a unui fenomen pe care comunicarea lui Strathewe nu-l descria în amănunțime, deci confuzia domnea de ambele părți.

Al doilea raport trimis la „*The Marine Observer*" provenea de la nava *Tenchbank* (căpitan G.A. Davies). Observatorii inițiali erau doi pasageri, R.K. Ward și soția sa, precum și timonierul șef, N. Baroi, cărora li s-au alăturat apoi alți marinari și pasageri.

La 18 septembrie 1982, vasul se afla în Atlanticul de Sud în dreptul Braziliei, la 6°35′ latitudine sudică, 30°43′ longitudine vestică. Prima apariție a unei pete luminoase s-a produs la azimutul de 24° deasupra Lunii și paralel cu planeta Jupiter (în partea dreaptă a acesteia). Au urmat încă 6 explozii (sau mai curînd izbucniri bruște de lumină) deasupra primei, din ce în ce mai sus și mai spre dreapta. Petele lăsau în urmă nori lenticulari de culoare purpurie (schimbîndu-se apoi în alb intens) și aceștia persistau mult timp. Primii șase nori și-au menținut forma lenticulară dar ultimul s-a fărîmițat, dînd impresia că materia din care era compus atinsese destul de curînd stadiul gazos.

Fiecare explozie începea cu o scînteiere deosebit de intensă de lumină albă (asemănătoare strălucirii unui blitz fotografic), care se extindea rapid pînă la o dimensiune de două ori și jumătate mai mare decît diametrul aparent al discului solar (al șaptelea nor a atins o mărime aproape dublă față de a primului). Cînd diametrul fiecărui nor atingea dimensiunea maximă, în jurul său se forma o bandă de culoare verde, apoi centrul devenea roșu-lăptos și se întindea peste marginea verde. Unul dintre nori (al cincilea) și-a păstrat însă cercul exterior verde și centrul purpuriu multă vreme, ceea ce indică faptul că natura exploziilor era diferită. Martorii menționau că izbucnirile de lumină erau impresionante și cuprindeau întreg spectrul de culori, albul, verdele și roșul

fiind dintre cele mai persistente. Inițial, fiecare explozie era perfect sferică (fapt verificat cu instrumente optice moderne), apoi se disipa într-un nor lenticular care părea să cadă cu o iuțeală fantastică asupra observatorilor. Exploziile atingeau diametrul maxim în cinci secunde și puteau fi comparate cu cele provenite de la o imensă rachetă cu artificii, iar efectul de lentilă părea din ce în ce mai evident o dată cu apropierea norilor (căci primul și cel mai mic era situat la depărtarea maximă).

În timp ce a șaptea explozie tocmai izbucnea, cei șase nori anteriori își mențineau forma și strălucirea albă ; însă imediat după expansiunea ultimului, cei trei nori din partea superioară a coloanei au început să crească, apoi toți au fost învăluiți într-o „ceață" purpurie. Au dispărut pe neașteptate la ora 21 și 20 minute GMT, aparent purtați spre stratosferă sau disipîndu-se în particule albe, care au devenit transparente.

La 21 și 45 minute GMT, al doilea ofițer al navei a contactat un vas care se îndrepta spre NE, întrebînd dacă și echipajul lui observase evenimentul. Răspunsul a venit imediat, uluindu-i pe cei de pe *Tenchbank* : marinarii de pe celălalt vas afirmau că fuseseră martorii unui fenomen identic, dar cu o seară înainte, pe 17 septembrie.

Nava era minerălierul românesc *Bocșa* (rută : Brazilia—Constanța, România), cu indicativul YQDY. Echipajul acesteia văzuse pe data de 17 septembrie 1982, la ora 21 GMT, două explozii la azimutul de 20°, urmate după cinci minute, de alte trei explozii. Descrierea fenomenului era foarte asemănătoare celei făcute de marinarii și ofițerii de pe *Strathewe* și *Tenchbank,* ceea ce ridica numărul observatorilor calificați la peste o sută !

Inițial s-a crezut că ar fi fost vorba de un experiment militar secret, dar datele ulterioare (absența navelor de război în zonă, iradierea anormală a celor trei vase în momentul apropierii maxime a globurilor de foc, comportamentul cu totul neobișnuit al animalelor de la bord, „manevrele aeriene" ale corpurilor luminiscente, care păreau să se „rostogolească pe un tobogan" spre martori etc.) duc la concluzia că incidentul nu poate fi identificat cu vreun fenomen astronomic sau fizic cunoscut (meteorit, halou) sau cu o armă cunoscută (rachetă, satelit, avion).

Un caz celebru este cel analizat de S.O. Fredrickson, secretarul GICOFF (Grupul Suedez de Investigații asupra OZN-urilor). În noaptea de 29 august 1970, numeroși martori au observat lîngă lacul Anten (Suedia) zborul unei sfere care producea o lumină roșie foarte puternică. După o evoluție aeriană complicată, acest obiect straniu a coborît spre orășelul Enebacken. Dimineața, unul dintre locuitori — bătrînul R. Johansson — a descoperit în grădina sa trei zone circulare de teren în care solul fusese puternic presat. Dispuse în colțurile unui triunghi, ele aveau diametrul de 40 cm și adîncimea de 4 cm. Anchetatorii cazului au luat probe de sol din mai multe puncte ale localității, precum și din interiorul zonei triunghiulare de aterizare, solicitînd o analiză comparativă la Institutul Tehnologic Chalmers (institut suedez de cercetări în chimia nucleară). Specialiștii institutului au constatat că — supuse unui analizator de radiații gamma — probele din interiorul triunghiului prezentau o radioactivitate de trei ori mai puternică decît probele de sol obișnuit. Radioactivitatea din zona respectivă era la nivelul energetic de 660 kev, specific izotopului Cesiu 137. Cum a reușit oare bătrînul Johansson să obțină un asemenea izotop radioactiv artificial avînd la dispoziție, în locul unui reactor nuclear, doar legumele din grădina sa ? !

La începutul lunii aprilie 1968 a fost descoperită o enormă gaură triunghiulară (cu suprafața de 500 mp) în stratul de gheață gros de un metru de pe lacul Uppramen (Suedia). Un obiect aerian de mari dimensiuni „căzuse" cu viteză, proiectînd uriașe blocuri de gheață la o distanță apreciabilă de spărtură (ceea ce demonstrează puterea formidabilă a impactului). După cîteva zile au fost găsite încă două găuri, dintre care una era identică (atît ca formă cît și ca suprafață) cu prima. Specialiștii aviației militare suedeze au constatat că gheața devenise radioactivă, iar scafandrii militari, care au cercetat lacul, au descoperit că pe fundul mîlos se depusese o crustă roșiatică de natură nedefinită. Substanța era similară cu cea care colorase în roșu apele lacului Sawbill Bay (Canada) după o imersiune OZN în anul 1950...

În noaptea de 14 septembrie 1970, un obiect necunoscut a amerizat pe un mic lac de lîngă ferma d-lui

Blackmore, situată lîngă Ti Kuiti (Noua Zeelandă). A doua zi dimineaţă, fermierul a constatat că nivelul apei scăzuse considerabil, iar urmele de pe mal arătau că lacul se revărsase inexplicabil în timpul nopţii. Apa căpătase o culoare cafeniu-roşcată şi un miros pătrunzător. (Este probabil că aceste substanţe nocive, radioactive sau chimice sînt deversate în apă pentru a se evita contaminarea oamenilor. În trei cazuri — S.U.A., Mexic şi Danemarca — s-a raportat că substanţele respective ar fi fost scufundate în containere etanşe, ceea ce denotă o evidentă grijă pentru securitatea biosferei terestre.)

Unul dintre cele mai interesante cazuri de aterizări este cel petrecut în dimineaţa de 3 ianuarie 1971, pe lacul Saapunki (Kuusamo—Finlanda) şi investigat de inginerul Ahti Karavieri. În acea zi, numeroşi martori au putut observa o sferă strălucitoare care zbura la 8 m deasupra lacului îngheţat şi iradia o lumină vizibilă pe o rază de 1500 metri. După cîteva minute, nava a aterizat la 17 m de casa lui Mauno Talala — staţionînd un minut — după care a decolat fulgerător, dispărînd spre nord, tot atît de tăcută cum apăruse. Cîteva ore mai tîrziu, martorii au constatat că pe locul aterizării — situat pe malul lacului — gheaţa devenise verde. Probe din această gheaţă — precum şi din solul de sub ea — au fost recoltate de ing. Karavieri cîteva zile mai tîrziu şi trimise pentru analize la trei laboratoare : unul suedez şi două finlandeze (ale Universităţii Oulu şi Companiei de nitrogen TYPPI OY). Cercetările efectuate cu spectrografe de absorţie atomică şi cu raze X au stabilit că gheaţa nu devenise radioactivă, dar conţinea o mare cantitate de titan (fapt dovedit şi de analiza indicelui pH, provocată de schimbarea ulterioară a culorii gheţii în albastru gri). Se poate constata deci că în marea majoritate a cazurilor, urmele sînt radioactive şi dezvăluie prezenţa titanului ca principal element constructiv, informaţii preţioase despre sistemul de propulsie şi fuselajul acestor nave uimitoare. (Una dintre puţinele soluţii întrevăzute de tehnica terestră pentru zborurile interstelare este motorul atomic, iar titanul rămîne cel mai rezistent metal de pe Terra şi a început să fie folosit masiv în construcţiile aerospaţiale din 1974.)

La sfîrșitul anului 1975, ziarul american „*National Enquirer*" (reluat imediat în Europa de revista spaniolă „*Mundo Desconocido*") publica următoarea știre : „În zorii zilei de 11 noiembrie 1975, în jurul orei 3 a.m., poliția locală și stația radar de la North Bay au primit o serie de telefoane de la locuitorii orășelului Sudbury (Ontario—Canada). Aceștia semnalau prezența și deplasarea pe cer a unor obiecte luminoase care, după ce zburau un timp în apropierea solului cu viteze moderate, se ridicau brusc la mare înălțime, sporindu-și viteza pînă o depășeau cu mult pe cea a sunetului. Frank Singer, șeful poliției zonale, avea să declare ulterior că doi dintre agenții care se și deplasaseră la fața locului au putut observa un număr de patru obiecte aeriene strălucitoare ; dintre acestea, trei au staționat în văzduh pentru o perioadă, în vreme ce al patrulea se deplasa în apropierea lor cu mici întreruperi, pe trasee circulare. Privit prin binoclu, obiectul mobil părea să aibă formă cilindrică, zbura în cercuri, manevrînd cu ușurință și s-a menținut în imediata apropiere a localității Sudbury cîteva minute în jurul orei 7 a.m. Soarele răsărise deja, iar stelele nu se mai vedeau, dar strălucirea OZN-urilor se distingea cu o claritate remarcabilă. Fenomenul a fost observat și de alți polițiști, de mai mulți cetățeni din orășel și de cîțiva oameni aflați cu mașina pe șosea".

Datele respective fiind preluate de la poliția canadiană, redacția ziarului „*National Enquirer*" a decis să înceapă o vastă anchetă, atît în Canada, cît și în S.U.A. Pînă aici, lucrurile decurseseră în mod obișnuit și cazul ar fi fost probabil explicat prin prezența unor fulgere globulare, ori s-ar fi afirmat că este eminamente „eluziv", întrucît martorii erau emoționați și deci lipsiți de obiectivitatea de a percepe corect ceea ce văd. Însă o întîmplare fericită (intervenția discretă dar fermă a președintelui american din acea perioadă, Jimmy Carter) a produs un adevărat miracol : N.O.R.A.D. (organism american specializat în supravegherea spațiului aerian și cosmic de deasupra teritoriilor S.U.A. și Canadei) a acceptat să divulge presei o serie de fapte și detalii care confirmau și extindeau la proporții nebănuite fenomenul de la 11 noiembrie. Pînă atunci, timp de aproape două decenii, răspunsul N.O.R.A.D. în privința rapoarte-

lor OZN era, invariabil, „nu s-a detectat deasupra Americii de Nord nici un obiect zburător pe care să nu-l putem identifica". Iar oameni de știință sau cercetători ca D. Menzel, J. Oberg, Ph. Klass ori C. Sagan au scris numeroase cărți și articole de combatere a fenomenului OZN, bazîndu-se aproape exclusiv pe dezmințirile date de N.O.R.A.D., U.S.A.F. și N.A.S.A., chiar dacă, pe parcurs, apăruseră destule indicii privind neconcordanța acestor declarații cu adevărul.

Reporterii de la *„National Enquirer"* au consemnat cîteva declarații semnificative, ale unor americani și canadieni cu funcții de răspundere în cadrul N.O.R.A.D. Astfel, maiorul Robert Oliver, comandantul stației radar americane de la Falconbridge (Ontario), care fusese alertat la ora 6 a.m. de personalul de serviciu al stației, a urmărit de pe o colină apropiată, împreună cu alți cinci ofițeri și tehnicieni, evoluția aeriană a trei obiecte luminoase. Specialiștii nu le-au putut identifica, dar, privindu-le prin binoclu, au observat manevre care păreau a aparține unor aeronave, confuzia cu meteoriți sau cu alte fenomene atmosferice cunoscute fiind exclusă. Dar cea mai interesantă parte a interviului a fost finalul, în care maiorul își exprima dezorientarea în fața atitudinii comandamentului N.O.R.A.D. : „Generalul Daniel James din U.S.A.F., comandantul N.O.R.A.D. a venit personal să cerceteze cazul, ordonîndu-mi apoi să pun datele la dispoziția persoanelor interesate și a presei. Mi s-a părut cel puțin curios, întrucît asemenea rapoarte sînt clasate ca «secrete» și, conform procedurii în vigoare, trebuie trimise de urgență la baza Colorado Springs (statul Colorado-S.U.A.)".

Așa cum nota cercetătorul român Florin Gheorghiță în volumul *„Enigme în galaxie"* (Iași, Junimea, 1983) : „Confidența maiorului Oliver a venit să confirme o dată în plus menținerea unei discreții totale din partea U.S.A.F. în problemele observării și înregistrării prezenței OZN, organismele oficiale (americane *n.a.*) introducînd, în arhive inaccesibile, mulțimea de rapoarte și materialul documentar acumulat (fotografic și de altă natură) clasîndu-le pe toate la capitolul «Secrete»." O atitudine identică adoptă N.A.S.A., folosindu-se de popularitatea fotogenicului Carl Sagan pentru a ridiculiza feno-

menul OZN. Poate că nu este lipsit de interes faptul că N.A.S.A., organizație teoretic civilă, se angajează tot mai mult în probleme militare : dacă în 1963 doar 43% din lucrările și experimentele contractate de această agenție guvernamentală erau de natură secretă, fiind destinate U.S.A.F., în 1986 procentul depășea 80% („*Newsweek*", iulie 1986 și „*Interavia*", august 1986). După începerea cercetărilor în cadrul Programului „Războiul Stelelor" și crearea primelor forțe militare spațiale americane (1983—1987) se preconizează ca, alături de U.S. Air Force, U.S.Navy și U.S.Army, deci cele trei arme cunoscute pînă astăzi, să se înființeze cea de-a patra, U.S. Space Force, arma cosmică. Or, după cum se pare, o parte din datele obținute prin studiul secret al fenomenului OZN ar putea servi, fie și indirect, specialiștilor care lucrează în acest domeniu. În ceea ce-l privește pe Carl Sagan, revista „*OMNI*" remarca încă din anii 1981—1983 că, atît în serialul de televiziune „Cosmos", cît și în declarațiile sale publice de după 1975, radioastronomul american, devenit consultant științific al U.S.A.F. și N.A.S.A. în probleme de exobiologie, afirmă mai curînd ceea ce ar dori aceste organizații să creadă publicul, decît adevărul asupra informațiilor aflate la dispoziția forurilor științifice americane despre posibilitatea existenței vieții extraterestre.

Revenind la cazul din 11 noiembrie 1975, reporterii de la „*National Enquirer*" au fost surprinși să-l audă pe căpitanul Gordon Hilchie (responsabilul secției „Relații cu publicul"), de la cartierul general al părții canadiene din cadrul N.O.R.A.D. (aflat la baza North Bay, Ontario), declarînd : „Este pentru prima oară cînd comandantul N.O.R.A.D. ne permite să recunoaștem în public detectarea unui OZN, observație radar completată de rapoartele martorilor de pe șosea și ale polițiștilor". Căpitanul a prezentat și înregistrările radar care arătau că obiectul interceptat de stația bazei a efectuat o ascensiune rapidă, de la 900 la 1 500 m altitudine, unde s-a oprit pentru cîteva clipe, apoi a pornit brusc, cu o viteză foarte mare, urcînd pînă la 24 000 m, unde a ieșit din raza de acțiune a aparatelor de la sol.

Șeful centrului de control de la baza North Bay, colonelul Bryan Wooding, a confirmat aceste informații,

precum şi faptul că, în dimineaţa de 11 noiembrie, comandantul N.O.R.A.D. ordonase ca două avioane de luptă General Dynamics Convair F 106 „*Delta Dart*" să se ridice pentru a intercepta intrusul. Aparatele l-au urmărit, iar piloţii au avut contact radar şi vizual, dar viteza şi manevrele OZN-ului erau evident superioare, aşa încît nu a putut fi ajuns. Colonelul Wooding conchidea : „Primim frecvent sesizări asupra OZN-urilor, dar acesta este primul caz în care am putut capta imaginea unuia pe radar şi este unica situaţie cînd dispunem de mai multe observaţii asupra fenomenului (...) În afara radarelor (de la Falconbridge şi North Bay-*n.a.*), avioanele F 106 l-au urmărit o vreme, numeroase persoane (din Sudbury şi de pe şosea-*n.a.*) l-au văzut, inclusiv cu ajutorul binoclurilor, iar staţia bazei noastre l-a înregistrat în mod efectiv".

Cartierul general al N.O.R.A.D., aflat la Colorado Springs AFB (S.U.A.), şi-a autorizat purtătorul de cuvînt să confirme datele obţinute de ziariştii americani din Canada şi să menţioneze că baza aeriană Selfridge AFB din apropierea oraşului Detroit (statul Michigan-S.U.A.) a captat pe 11 noiembrie, de două ori în şase ore (începînd de la 10 şi 45 minute a.m.), pe ecranele staţiilor sale radar obiecte zburătoare neidentificate. Acestea veniseră iniţial dinspre Canada şi au făcut o serie de manevre complicate deasupra cîtorva state din nordul S.U.A., fiind raportate sporadic de populaţie şi de alte cîteva staţii de observare de la graniţă. În total, reporterii de la „*National Enquirer*" au descoperit că OZN-urile fuseseră urmărite de două avioane de luptă şi un număr necomunicat de elicoptere ale armatei, aviaţiei şi poliţiei, înregistrate pe ecranele a trei mari staţii radar aparţinînd N.O.R.A.D. şi ale unui număr neprecizat de staţii de observare grănicereşti şi aeriene din S.U.A. şi Canada, şi raportate de cîteva zeci de martori oculari din Ontario, Michigan şi zonele intermediare.

Incidentul, cumulat cu detalii obţinute de la altele de acest gen, a stat la baza realizării unui film american de ficţiune, „Hangar 18", din care unele elemente sînt mai reale decît s-ar putea crede. Filmul a provocat protestele U.S.A.F. şi N.A.S.A., întrucît emitea ipoteza că aceste organizaţii se află în posesia unor fragmente de

epavă (sau chiar epave întregi ale unor OZN-uri) și a rămășițelor unor ființe extraterestre. Dar, după cum observa revista franceză *„La Recherche"* în iulie 1981, ființa scoasă dintre resturile obiectului fusiform, prăbușit la frontiera americano-mexicană, în apropiere de Laredo (statul Texas-S.U.A.), în ziua de 7 iulie 1948 nu părea deloc a avea origine terestră. U.S.A.F. a confiscat de urgență epava pe jumătate distrusă de explozie și corpul ars în proporție de 57% în incendiul ce a urmat. Dar martorii (printre care și polițiștii locali) au reușit să fotografieze cadavrul unei ființe de statură mică (aproape 1 m înălțime), cu patru degete la fiecare mînă și lăcașurile orbitelor extrem de mari. S-a constatat că gura îi era total lipsită de dinți, iar sîngele părea incolor și răspîndea împrejur un puternic miros de sulf. Or, după cum scria Florin Gheorghiță în *„Enigme în galaxie"* : „pe planete avînd mult sulf, puțin oxigen și chiar hidrogen sulfurat în atmosferă, elementul sulf ar putea fi înglobat în macromoleculele stabile (prin înlocuirea oxidrilului OH cu grupul de atomi SH)". Reluînd cazul în *„Condon Report"*, specialiștii U.S.A.F. au afirmat că era vorba de o maimuță *Rhesus* folosită drept cobai într-o experiență cu una din primele rachete construite de colectivul prof. von Braun la Fort Bliss (S.U.A.) și lansate de la baza White Sands, aflată la 1600 km de Laredo, iar anatomia neobișnuită s-ar fi datorat modificărilor survenite în urma acțiunii distructive a focului. Dar maimuțele *Rhesus* nu au talia atît de mare ca ființa respectivă, iar focul nu putea să ardă selectiv *cîte un deget* (același) *la fiecare mînă*, să elimine *întreaga dantură*, să adîncească simetric *ambele orbite*, să reducă botul tipic simian pînă la *dispariția completă* și nici să deplaseze orbitele spre lateral, astfel încît să permită o *vizibilitate de 180°*. Rachetele americane nu aveau aspectul și raza de acțiune a obiectului prăbușit (nu ajungeau decît la 400 km de locul lansării) și, spre deosebire de unele cazuri ulterioare reprezentînd evidente încercări de mistificare, pastișate din ce în ce mai prost și cu mai puțină imaginație, cazul de la 7 iulie 1948 s-a bucurat de prea puține comentarii sarcastice din partea U.S.A.F.-ului și a dr. Menzel. Studiul cercetătoarei Dominique Candron *(„Monkey Business")*, publicat în revista *„Inforespace"* nr. 49 (1968)

consideră că majoritatea cazurilor într-adevăr enigmatice din anii '50 se datorează experienţelor americane cu rachete ce trebuiau să lanseze cabine ovoidale recuperabile, în care se aflau maimuţe *Rhesus* îmbrăcate în costume de pilotaj. Cercetătoarea prezintă o listă de lansări, locuri de întoarcere, baze unde erau aduse cabinele şi cadavrele pentru studii tehnice şi medicale, dar nu se opreşte asupra inexplicabilelor diferenţe anatomice vizibile la fiinţa moartă în incidentul din 1948, din motive lesne de înţeles.

FLORIN GHEORGHIȚĂ

INTRUȘI PE CERUL TERREI

Încă din primele etape ale epopeei cosmice umane, întîlniri stranii au fost înregistrate ani de-a rîndul în spațiul extraplanetar apropiat globului terestru. Astfel, după cum presa timpului și apoi diferiți autori au remarcat în maniere mai mult sau mai puțin captivante, atît programele zborurilor circumterestre cît și impresionantul program „Apollo" al debarcării pe Lună, ar fi fost frecvent „urmărite" de către obiecte de zbor ce rămîneau întotdeauna „neidentificate". În acest fel, dincolo de frumusețile inedite ale abisului spațial și ale noutății tehnologiei începutului de eră cosmică, temerarii astronauți pămînteni au avut și surpriza de a vedea cu ochii lor anumite obiecte de zbor cu totul ciudate, cărora nu li se putea atribui o origine terestră nici de către echipajele respective și nici de specialiștii de la sol. Iată o reluare succintă a principalelor evenimente de acest fel, care au devenit cunoscute fie din transmisiile directe din cosmos, fie din interviurile acordate ulterior de către astronauți, fie din documentele fotografice obținute de către aceștia în spațiu și apoi analizate și chiar declasificate de către N.A.S.A., pentru publicare :

20 februarie 1962-capsula „Mercury 6", pilotată de către John Glenn pe o orbită circumterestră, a fost urmărită pe o porțiune a traiectoriei sale de trei obiecte, care, la un moment dat s-au separat, plecînd în direcții diferite.

24 mai 1962-astronautul Scott Carpenter, aflat la bordul navei „Mercury 7" transmitea din spațiu faptul că

a fotografiat mai multe obiecte strălucitoare aflate în zbor, obținînd un clișeu bun asupra unuia dintre acestea, care se apropiase de nava sa.

30 mai 1962 — pilotul de încercare al unui avion stratosferic X 15 — Joe Walker — a observat și fotografiat cinci obiecte zburătoare ce semănau între ele și aveau forme discoidale.

17 iulie 1962 — Bob White, un alt pilot de înaltă clasă, aflîndu-se de asemenea pe un avion X 15, a prezentat la întoarcere filmul pe care îl făcuse la o înălțime de 90 km, fotografiind niște obiecte de zbor total necunoscute, ce au evoluat în apropierea aparatului său.

3 octombrie 1962 — astronautul Walter Shira, aflat la bordul capsulei „Mercury 8", a comunicat centrului de control al zborului că, în timp ce survola Oceanul Indian, a observat, la o altitudine mai joasă, niște obiecte strălucitoare neobișnuite care se deplasau pe traiectorii proprii.

16 mai 1963 — de la bordul navei „Mercury 9", astronautul Gordon Cooper comunica celor de la sol că în timpul celei de a 15-a rotații în jurul globului terestru, a putut observa o navă de zbor de tip necunoscut, avînd culoarea verde și o trenă roșie. Totodată, el semnala prezența unor nave ciudate și deasupra Americii de Sud și a Australiei. La scurt timp, instalația radar din orașul australian Perth a confirmat zborul unor nave necunoscute, a căror traiectorie a fost surprinsă pe ecranul respectiv.

12 octombrie 1964 — cosmonauții sovietici de pe nava „Voshod 1" au relatat observarea unui obiect de zbor de tip necunoscut, în momentul cînd reintrau în atmosfera terestră.

18 martie 1965 — de la bordul navei „Voshod 2", echipajul a putut remarca zborul unui grup de obiecte discoidale, cu care s-a încrucișat pe traseul spațial.

4 iunie 1965 — astronauții Mc Divitt și White, aflați în capsula „Gemini 4" au observat și apoi au fotografiat

mai multe aparate de zbor avînd modele constructive total necunoscute : unul dintre acestea era aidoma unui cilindru, prezentînd și o prelungire sub forma unui braț. Un altul, a cărui imagine a fost difuzată de către N.A.S.A. spre publicare, apărea în fotografia respectivă sub forma unui ovoid care radia de pe întreaga sa suprafață o lumină intensă și lăsa în urmă-i o evidentă „coadă de foc", similară jeturilor reactive. Sugerarea la timpul respectiv că aparatul de zbor cu braț ar fi putut să fie satelitul „Pegasus B" nu corespundea realității. La cea de a 51-a oră de zbor, același echipaj raporta din nou la bazele de la sol că pe deasupra navei evoluă un alt obiect necunoscut, a cărui suprafață strălucea intens, părînd asemenea unei stele ce zbura spre o anume destinație.

4 decembrie 1965 — echipajul capsulei „Gemini 7", format din Frank Borman și Jim Lovell transmitea prin radio faptul că a observat „fantoma de la ora 10". Aceasta, era, în realitate, un obiect de formă cvală, luminos la partea sa inferioară, care s-a deplasat împreună cu nava terestră pe o întreagă porțiune a traseului orbital. Nici în acest caz, specialiștii de la sol nu au putut identifica misteriosul companion ce a zburat „în formație" cu „Gemini 7" într-un mod atît de degajat.

19 iulie 1966 — la cea de-a 6-a tură orbitală, din capsula „Gemini 10", care se afla la peste 750 km înălțime. John Young și Michael Collins au observat și fotografiat două obiecte strălucitoare roșietice, care se părea că s-au „fixat" pe orbita navei. Dar, după ce au parcurs împreună o porțiune din traseul circumterestru, obiectele necunoscute au ținut parcă să demonstreze superioritatea tehnică de care dispuneau, schimbîndu-și brusc direcția, pentru a dispare în imensitatea vidului interplanetar.

13 septembrie 1966 — cei doi ocupanți ai navei „Gemini 11", astronauții Charles Conrad și Richard Gordon raportau la centrul de control al zborului faptul că la cea de a 18-a rotație au putut urmări evoluția în spațiu a „unui obiect mare", ce prezenta la suprafața sa o luminozitate intensă. Una dintre fotografiile obținute de Gordon a fost difuzată de către N.A.S.A. ca urmare a insistentelor cereri ale opiniei publice ; detaliile prezentate

de acest document fotografic erau într-adevăr cu totul neobișnuite. Astfel, din imaginea color publicată pe coperta revistei americane „Science and Mechanics" se putea remarca faptul că, în timp ce corpul cilindric al obiectului necunoscut radia o lumină gălbuie, partea din față a navei respective avea o strălucire roșie, iar partea posterioară o luminozitate verde. (Ciudate lumini de poziție folosite în imensitatea spațială !) Lansarea unei supoziții inițiale după care obiectul respectiv ar fi fost probabil satelitul „Proton 3", s-a demonstrat ulterior a nu fi plauzibilă.

11 noiembrie 1966 — echipajul capsulei „Gemini 12", format din astronauții Jim Lovell și Edwin Aldrin comunica la rîndul său că a putut observa deplasarea în spațiu a patru obiecte care zburau în șir, neputînd fi, în mod categoric, niște stele ; și în acest caz, corpurile zburătoare erau luminoase.

20 mai 1969 — în baza relatărilor echipajului navei „Apollo 10", N.A.S.A. a difuzat următorul detaliu, reluat apoi de presa din întreaga lume : „...astronauții americani au zărit două obiecte evoluînd în spațiu. Unul dintre acestea este, după identificarea lui, cel de-al treilea etaj al rachetei Saturn...". Cel de-al doilea obiect a rămas în mod evident „neidentificat". De altfel, chiar pentru primul obiect, dubiul nu a putut fi înlăturat, conform celor precizate de N.A.S.A. : în momentul observației tronsonul inutil al rachetei și eventualele panouri expulzate se aflau la distanța de 6 000 km față de navă deci erau, practic, inobservabile (lungimile elementelor respective fiind doar de 13-14 metri).

16 iulie 1969 — de la bordul navei „Apollo 11", echipajul format din Neil Armstrong, Edwin Aldrin și Michael Collins raporta faptul că în cursul zborului, pe cea mai mare parte a traiectoriei, misiunea a fost însoțită timp de două zile de un obiect necunoscut, care s-a îndepărtat apoi în altă direcție.

14 noiembrie 1969 — comunicatul N.A.S.A. privind zborul navei „Apollo 12" — reluat de presa de marți 18.11.1969 — a fost deosebit de intrigant : „Un obiect

«misterios» care nu a putut fi identificat pînă în prezent nici de echipajul navei «Apollo12», nici de tehnicienii de la centrul spațial din Houston, urmează la o distanță destul de mică nava, care se îndreaptă spre Lună. Această urmărire a început vineri (...)". Ulterior, astronauții Peter Conrad, Alan Bean și Dick Gordon aveau să declare că obiectul respectiv i-a urmat pînă la o distanță de 132 000 mile de Lună și că apoi a trecut înaintea lor pe traiectoria spre astrul nopții. Trebuind să ofere o explicație, specialiștii de la N.A.S.A. au reluat aceeași ipoteză, presupunînd că „obiectul misterios ar fi fost cea de a treia treaptă a rachetei sau unul din panourile de protecție ale LEM". Dar și în acest caz, o analiză matematică permite eliminarea prezumpției respective, ceea ce face ca întregul eveniment să rămînă la fel de nelămurit ca în celelalte cazuri.

— 1973 — după lansarea sa, marele laborator spațial american „Skylab" a adăpostit în cursul acelui an trei echipaje de cosmonauți specializați în diferite domenii de cercetare. În intervalul respectiv, nici „locatarii" laboratorului zburător nu au fost lipsiți de emoția observării unor obiecte spațiale strălucitoare, care se demonstrau a fi prezențe cu totul necunoscute. Astfel, echipajul „Skylab II" format din Jack Lousma, Owen Garriott și Alan Bean, a putut urmări timp de 10 minute și a fotografiat un straniu obiect roșu ce evolua la înălțimea de cca. 270 de mile față de Pămînt și care se distingea în mod remarcabil pe fondul negru al cerului. Într-un interviu acordat ulterior de Owen Garriott lui Robert H. Abborino (de la „Tattler Editor"), astronautul dădea următoarele detalii : „Primul care a zărit prin fereastra navei steaua roșie, destul de mare, a fost Jack Lousma. La o observare mai atentă, aceasta era mai clară decît Jupiter sau oricare alta dintre celelalte planete. Obiectul avea un colorit roșiatic, deși era mult deasupra orizontului. L-am observat timp de 10 minute, înainte de a intra în zona fără lumină a soarelui. El și-a schimbat ușor direcția, căpătînd o strălucire crescîndă timp de 10 secunde. Cu 5—10 secunde înainte de dispariția lui, am apreciat că obiectul nu era mai departe de 30-50 mile marine față de punctul în care ne aflam". Ulterior, Edward Gibson avea să relateze la rîndul său că, împreună cu ceilalți doi membri ai misiunii „Skylab III"

— Gerard Carr și William Pogue — a observat faptul că au fost urmăriți de „mici lumini roșii", fără a da însă amănunte edificatoare.

20 august 1977 — în prima parte a călătoriei sale spre Jupiter și apoi spre planetele periferice ale sistemului solar, sonda spațială „Voyager 2" (fără echipaj) a fost afectată în mod absolut straniu de „ceva" care s-ar fi deplasat cam cu aceeași viteză și în aceeași direcție. Astfel, pe cînd se afla la 12,8 milioane de kilometri față de Pămînt, unul dintre calculatoarele electronice montate la bord a refuzat pur și simplu să mai execute comenzile trimise de la centrul de control al zborului. După cum s-au exprimat specialiștii în cauză, totul se petrecea ca și cum ordinatorul respectiv ar fi suferit „un transfer inopinat de memorie". Apoi, după un interval de timp, calculatorul și-a regăsit „memoria proprie", funcționînd în modul cel mai normal. Dar un astfel de „transplant" temporar, efectuat în spații atît de îndepărtate și în timp ce nava se deplasa cu o viteză de 35 000 km/oră, fără a se sparge pereții și a se demonta instalația, pare într-adevăr o performanță de-a dreptul fantastică, depășind cu mult posibilitățile tehnologiilor pămîntene...

Unul dintre cele mai spectaculoase cazuri din a doua parte a deceniului '70 l-a constituit apariția sferei de mari dimensiuni, care s-a deplasat în seara zilei de 22 iunie 1976 între insulele Fuerteventura, Gran Canaria și Tenerifa — din grupul insulelor Canare — ; sfera zburătoare a fost observată, rînd pe rînd, de membrii echipajului corvetei *Atrevida*, de operatorii unor radaruri locale și respectiv de piloții unor avioane aflate în zbor, cît și de grupuri de insulari. După cum avea să remarce ulterior unul dintre martorii oculari ai extraordinarei prezențe aeriene, obiectul impresiona în primul rînd prin intensitatea strălucirii suprafeței sale exterioare, dar și prin dimensiunile carcasei ; principalul martor, fizicianul dr. Padrón León din orașul Guia, i-a apreciat diametrul ca fiind similar cu înălțimea unei case cu două etaje. Dar detaliile pe care le-a putut vedea împreună cu alți doi însoțitori, atunci cînd marele obiect s-a oprit subit din zbor, pentru a staționa în aer la o distanță de numai cîteva zeci de metri de martorii întîmplători, par într-a-

devăr captivante. Iată cum le-a redat ozenologul spaniol J.M.Sanchez în cadrul prezentării declarației fizicianului León, în revista engleză de specialitate *„Flying Saucer Review"* : „Noi am fost complet uluiți văzînd la cca. 60 metri o sferă perfectă, parcă trasată cu compasul, și care avea pe tot conturul său o lumină gri-albăstruie, foarte frumoasă. Am simțit o teribilă senzație de frig. Șoferul a început, de asemenea, să tremure și aceasta în special atunci cînd radioul taxiului, pe care tocmai îl deschisese, a încetat să mai funcționeze. Sfera era acolo, staționînd liniștită la cîțiva metri deasupra solului. Nu-mi venea să-mi cred ochilor și m-am uitat la cei doi companioni. Dar acesta era faptul : obiectul se găsea în mod evident acolo, în mijlocul întunericului nopții. Și înăuntrul său se aflau două ființe stranii și mari. Pot să vă fac o descriere a acestora pînă la ultimul detaliu, întrucît le-am putut observa aproape douăzeci de minute, fiind la o distanță suficient de redusă față de noi (...) Sfera era transparentă : prin pereții ei se puteau vedea, deosebit de clar, stelele care se aflau pe cer în spatele său. Era ca un gigantic balon de săpun. Diametrul ei era cam de mărimea unei case cu două etaje. Înăuntru se afla un fel de platformă de culoare argintie, pe care se găseau niște panouri și cele două făpturi. Eram uimiți de înălțimea lor : poate 2,80 metri sau 3 metri. Erau îmbrăcate în negru, aveau căști de scafandru, iar costumele păreau să le fie lipite de corp... Cele două ființe stăteau una în fața celeilalte și mișcau mîinile acționînd niște manete... Am văzut în interior și un tub transparent, în care a început la un moment dat să vină un gaz albăstrui, ce ieșea în interiorul sferei, rotindu-se în jurul pereților. Cînd sfera s-a pus din nou în mișcare, conturul ei luminos a crescut extraordinar de mult în dimensiuni. Eram pur și simplu îngroziți ; am întors mașina, dar, cînd am ajuns la cele mai apropiate case, oamenii de acolo ne-au spus că televizoarele lor au ieșit subit din funcțiune. Am rămas într-o casă, privind sfera prin fereastră, împreună cu familia respectivă. Cînd obiectul și-a mărit conturul, gazul sau fluidul care se rotea în interior și-a întrerupt mișcarea. Apoi, cu o strălucire, după ce a produs un șuierat foarte ascuțit, obiectul a țîșnit drept înainte, spre Insula Tenerifa, înfășurat într-un mare halo luminos, de un alb strălucitor...".

Dar dacă extrasul de mai sus prezintă detalii cu adevărat captivante, atenţia ozenologilor a fost atrasă în paralel şi de un alt aspect, la fel de neobişnuit : cazul „obiectului zburător neidentificat" din Insulele Canare face parte dintr-o suită de douăsprezece cazuri anchetate de către autorităţile spaniole, ale căror rapoarte finale au fost predate în mod oficial unui ziarist pentru a fi făcute cunoscute opiniei publice ! Astfel, reporterul spaniol Juan José Benitez (de la „*Gaceta del Norte*") a primit în ziua de 20 octombrie 1976, straniul dosar al celor mai remarcabile evenimente care au avut loc în Spania în ultimii ani, rezultatele anchetelor respective fiind prezentate pe parcursul a 78 de pagini, la care erau anexate şi documente fotografice riguros verificate.

Participînd la interesul public asupra aspectelor serioase ale problemei O.Z.N., presa franceză („*Le Monde*" din 8 octombrie 1975) comenta : „Cincizeci de milioane de observaţii asupra obiectelor zburătoare neidentificate au fost înregistrate în întreaga lume între anii 1947 şi 1975. Pentru specialiştii care se ocupă de douăzeci şi cinci de ani de acest mare mister contemporan, mărturiile şi indiciile sînt suficient de serioase pentru a se stabili, într-o manieră imposibil de respins, materialitatea navelor observate. Totuşi, cu toată această multitudine de observaţii, nu este întotdeauna posibil de a se răspunde la întrebări — de asemenea, fundamentale — ca acestea : de unde vin O.Z.N.-urile ? Sînt ele controlate de inteligenţe superioare ?".

Şi, într-adevăr, doi ani mai tîrziu, din Franţa se comunica o ştire care nu a surprins cu nimic opinia publică franceză, dar care a avut un larg ecou în restul statelor din lume. Iată cum prezenta această noutate cunoscuta revistă „*Nouvelles de France*" (16 octombrie 1977) : „*Crearea unui grup de studiu asupra fenomenelor aerospaţiale neidentificate.* Centrul Naţional de Studii Spaţiale (C.N.E.S.) a creat un Grup de Studiu al Fenomenelor Aerospaţiale Neidentificate (G.E.P.A.N.), pentru a proceda la examinarea ştiinţifică a anumitor fenomene fizice inexplicabile asupra cărora au adus mărturii numeroşi observatori. G.E.P.A.N. va permite C.N.E.S. să analizeze şi să trateze cu mijloacele cele mai moderne, mărturiile privind observarea de fenomene din atmosfera joasă care nu pot fi atribuite nici baloanelor-sondă, nici

evoluției avioanelor, nici meteoriților, nici unor fenomene optice (fulgere, aurore boreale, nori) sau electrice care ar lua naștere în atmosfera înaltă".

Șapte luni mai tîrziu, dr. ing. Claude Poher — coordonatorul „Grupului de Studiu asupra Fenomenelor Aerospațiale Neidentificate" — avea să acorde revistei *„Paris Match"* (5 mai 1978), primul său interviu asupra modului în care și-a început activitatea echipa de cercetători ce s-a dedicat în mod oficial studierii acestui mare mister contemporan ; iată unele extrase mai semnificative : „(...) sînt perioade cînd primim cîte o sută de observații pe lună ; și altele cînd nu avem aproape nimic. Noi am primit aproape 15 000, dar nu le-am studiat încă pe toate ; fiecare raport de observație este examinat de către experți. Avem între 40 și 50 persoane de o competență științifică și tehnică deosebită, care le permite să analizeze fiecare tip de fenomen. Aceștia sînt oameni de știință de un înalt nivel : psihologi, astronomi, specialiști în baloane-sondă, meteorologi, fizicieni ai atmosferei etc... Tot ceea ce se poate vedea pe cer trebuie să fie expertizat. Am ales specialiști pentru tot ceea ce poate apărea, și 90% dintre ei nu au avut cunoștințe despre aceste fenomene. Dar și ei au fost surprinși citind rapoartele Jandarmeriei. La noi nu există fanatici ; nici «pentru», nici «contra». Pe de altă parte, avem acorduri de cooperare cu specialiști aparținînd unei duzini de organisme diferite. Avem de asemenea consilieri care, prin specialitatea lor, ne ajută. De exemplu, meteorologii (...) Printre corespondenții noștri este și armata, care dispune de radaruri. Cînd avem descrieri ale fenomenelor, solicităm armatei să ne spună dacă au avut loc detectări prin radar, la ora și ziua indicată... Cînd credem că este vorba de un fenomen bine cunoscut, îl clasăm în categoria *A*. La reintrarea unui satelit, sau balon sondă a cărui descriere este suficient de precisă pentru a putea spune «este probabil un balon sondă», clasăm fenomenul în categoria *B*, «probabil identificate». În categoria *C*, punem rapoartele de observație imprecise, sau fenomenele pe care nu le identificăm, întrucît martorii nu dau elemente destule. Este un fel de coș de hîrtii. Categoria *D* grupează fenomenele neidentificate reale. Acestea reprezintă 20 pînă la 25% din cele 1 000 sau 1 500 de dosare deja expertizate".

În cadrul interviului, la întrebarea reporterului dacă evoluțiile obiectelor zburătoare neidentificate pot fi înțelese sau nu, Claude Poher preciza cu autoritate : „Nu. Totul este de neînțeles. Aproape anormal, dacă doriți ; OZN-urile sînt într-adevăr bizare. Dacă este vorba de vizitele unor vehicule pilotate, nu le înțelegem totuși anumite comportamente. Anumite manifestări, fără a face antropocentrism sau a ne referi la misiunile noastre spațiale, sînt anormale și par complet aberante. Nu este imposibil ca fenomenul O.Z.N., astfel cum îl clasificăm, să conțină mai multe fenomene necunoscute. De ce unul singur ? Este posibil ca ansamblul acestor mărturii să prezinte mai multe categorii de obiecte diferite, și nu numai două ; unul poate avea de exemplu trăsăturile fenomenelor din fizica atmosferică, altul din geofizică, al treilea al fenomenelor electromagnetice etc. Și s-ar putea să fie vorba chiar de vehicule, de ce nu ?“

În paralel, dr. Poher a redactat cu doi specialiști desemnați (dr. Hynek și dr. Vallée) o sinteză a problemei O.Z.N., pe care au prezentat-o la 14 iulie 1978, Secretarului General al O.N.U. ; drept urmare, depășind treptat, prin evenimente din ce în ce mai evidente și mai importante pozițiile ambigue sau conservatoare ale unei importante părți din comunitatea științifică, „problema O.Z.N.“ a fost recunoscută ca avînd o importanță remarcabilă pentru întreaga omenire. În mod implicit i s-a recunoscut la fel de oficial și legătura sa directă cu marea problemă a vieții extraterestre, a vieții în Galaxie.

PALEOASTRONAUTICĂ

Căutări în neştiut

Spărturi în clepsidra timpului

FLORIN GHEORGHIȚĂ

CĂUTĂRI ÎN NEȘTIUT

În anul 1973, în centrul Transilvaniei, lîngă orașul Aiud, niște muncitori care lucrau la extrasul nisipului dintr-o carieră au găsit la baza malului excavat, trei obiecte „ambalate" parcă în învelișul întărit format din nisipul puternic presat pe acestea. Era și normal să apară astfel căci stătuseră foarte mult timp sub stratul respectiv — gros de aproape zece metri — care s-a depus de-a lungul vremii deasupra lor. De cînd se aflau acolo acele „forme", nimeni nu poate ști, dar este evident că depunerea de către apă a unui strat sedimentar de circa zece metri, după care albia s-a retras spre alte terenuri care astăzi sînt mai joase, necesită desigur un timp îndelungat, ba chiar foarte îndelungat...

Un specialist chemat de urgență la carieră a identificat în unul din corpurile respective, un os fosil ; al doilea avea același conținut. Al treilea obiect învelit în nisipul întărit părea — după formă și greutate — a fi un topor din piatră, ce i-ar fi slujit omului primitiv pentru uciderea animalului ale cărui oase au fost găsite alături. Specialistul localnic și-a dat însă seama că, în interesul studierii corespunzătoare a pieselor găsite, era oportună predarea lor unor cercetători dotați cu instrumentarul necesar și astfel, toate cele trei obiecte au ajuns la Cluj-Napoca.

Îndepărtînd cu grijă stratul pietrificat în jurul pieselor respective, specialiștii clujeni s-au găsit în fața a două fragmente din scheletul unui mastodont tînăr (o bucată din osul unui picior și o bucată din măsea), și a unui obiect cu totul necunoscut, care nu era în nici un

caz un topor și nici nu era măcar din piatră, ci din metal ! Această piesă se asemăna oarecum cu laba unui picior de robot humanoid, dar nici pînă astăzi nu a putut fi identificată cu vreo piesă cunoscută. Analiza mai detaliată a corpului respectiv avea să ofere însă surprize din ce în ce mai interesante.

Ceea ce atrăgea de la început atenția, era faptul că obiectul prezenta două goluri cilindrice — de diametre diferite — practicate astfel încît golul cu secțiunea mai redusă penetra către baza celuilalt, perpendicular. Golul cu diametrul mai mare a permis să se remarce în plus o anumită ovalizare a părții sale inferioare — efect ce părea a fi produs de un ax cu cap rotunjit — cu care s-ar fi asamblat. Atît pe suprafața sa inferioară cît și lateral, obiectul prezenta urme ale unor lovituri repetate, dintre care unele au fost puternice. Toate detaliile remarcate au indicat încă de la început faptul că piesa a făcut parte cîndva dintr-un ansamblu funcțional și că a fost pierdută dintr-un motiv oarecare, pe albia de atunci a rîului.

Repetatele analize metalografice aveau să ridice însă semne de întrebare și mai mari. Astfel, din buletinul emis de centrul de cercetări al ICPMNN (Măgurele) rezultă că metalul din care fusese uzinată piesa era de fapt un aliaj complex, format din 12 elemente diverse, dozate în diferite procente. Elementul principal — marea surpriză ! — era aluminiul (89%) ! Restul elementelor componente au fost găsite ca fiind următoarele (în ordinea mărimii procentelor determinate) : cupru (6,20%), siliciu (2,84%), zinc (1,81%), plumb (0,41%), staniu (0,33%), zirconiu (0,2%), cadmiu (0,11%), nichel (0,0024%), cobalt (0,0023%), bismut (0,0003%), argint (0,0002%), galiu (urme). Deci, piesa respectivă a fost prelucrată dintr-un aliaj de aluminiu... Cum a fost posibil acest lucru, cînd aluminiul a început să fie produs abia la sfîrșitul secolului trecut (singurul procedeu industrial fiind și astăzi electroliza aluminei topite) ? Cum se putea oare ca un obiect din aluminiu, ba chiar dintr-un aliaj atît de complex al acestuia, să fie găsit la o adîncime de aproape 10 metri — într-un vechi strat sedimentar în care nimeni nu a pătruns veacuri întregi, milenii, poate sute de milenii sau poate chiar mai mult ?

Un aspect cu totul neobișnuit a fost ridicat de existența unui strat anormal de oxid de aluminiu pe întreaga

suprafață a obiectului. Este știut faptul că acest metal se oxidează foarte greu în profunzime, în mod uzual acoperindu-se cu un film superficial de oxid protector (în contact cu oxigenul din aer), care limitează pătrunderea fenomenului chimic în masa metalului. Și totuși, la piesa respectivă stratul de oxid avea o grosime de peste un milimetru, ceea ce este foarte mult ! Explicația cea mai plauzibilă pare a fi și din acest punct de vedere vechimea foarte mare a obiectului... De altfel, un arheolog care a participat la repetarea analizei metalografice, scria din Capitală : „este culmea, dar pare un aluminiu cu structura îmbătrînită, elementele aliate redobîndindu-și în parte structurile proprii !".

Deci piesa găsită în centrul Transilvaniei, ascunsă de așezarea lentă a firișoarelor de nisip și de trecerea timpului, era veche, atît de veche încît în timpul cît a stat sub marele depozit de nisip s-au produs în intimitatea aliajului, reveniri la structura cristalină a elementelor componente, iar de la suprafață a pătruns în masa metalului o oxidare neînchipuit de lentă... Dintre persoanele care au văzut piesa respectivă (arheologi, profesori din învățămîntul superior de specialitate, ingineri) nimeni nu a putut să o identifice sau să-i găsească o asemănare cu vreun produs făurit de om în decursul istoriei sale. Excepție a făcut un specialist în tehnica aviatică ; acesta a sugerat ipoteza cea mai plauzibilă : piesa se aseamănă mult cu partea inferioară — talpa — unuia din suporții de aterizaj al unui obiect de zbor (nu prea mare), care, în coborîre se așază lent pe sol. Și, într-adevăr, forma de talpă, golurile uzinate, urmele imprimate ale izbiturilor de pe fața sa inferioară, așchierile muchiilor interioare, susțin în mod remarcabil această similitudine... Oricum, un fapt este evident : spre deosebire de veacurile trecute, o astfel de analiză comparativă a putut fi făcută în aceste ultime decenii, care ne-au oferit multitudini de detalii tehnice pentru compararea diferitelor „probe" stranii, prin avansarea tehnică a construcțiilor de stații automate, nave spațiale și moduluri lunare.

A zburat deci „cineva" în timpuri preistorice prin acele locuri transilvane și a aterizat pe malul unui rîu — care pe atunci avea o altă albie — pierzîndu-și din întîmplare una din piesele suporților de aterizare ? A fost deci... vizitat Pămîntul cîndva de ființe inteligente venite

din „alte lumi" ale Galaxiei, tot astfel cum astronauții contemporani ne-au demonstrat că și omenirea terestră va putea să o facă într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat ? Această ipoteză stranie este confirmată prin probe materiale ?

În cartea *„Meine Welt in Bildern"* a fost publicată de Erich von Däniken (în fotocopie) prima pagină a lucrării lui Maharshi Bharadwaja editată de către Academia Internațională de Cercetări Sanscrite (Mysore-India), în care autorul a prezentat în texte paralele, un manuscris antic și traducerea sa (*„A manuscript from the prehistoric past"*) ; versetele respective au următorul conținut :

„Acele care se pot mișca prin forță proprie, la fel ca o pasăre, pe pămînt, sau în apă, sau în aer, se numesc «vimaana».

Acele care pot călători în cer, dintr-un loc într-altul, de la țară la țară, sau de la glob la glob sînt numite «vimaana» de către preoții științelor.

Secretul construirii aparatelor de zburat care nu pot fi rupte, nu pot fi frînte, nu pot lua foc, nu pot fi distruse.

Secretul de a face aparatele zburătoare să stea nemișcate.

Secretul de a face aparatele zburătoare invizibile.

Secretul de a afla conversații și alte sunete din aparatele de zbor inamice.

Secretul de a obține imagini din interiorul aparatelor de zbor inamice...".

Elementele științifice și tehnice conținute în textul scris cu mii de ani în urmă depășesc în mod evident posibilitățile actuale ale civilizației noastre. De unde erau cunoscute totuși ?

„*România liberă*" relua, în ziua de 25 noiembrie 1975, împreună cu presa din lumea întreagă, o știre difuzată de Agenția „*France Presse*", *ce poate fi un răspuns* foarte îndrăznet pentru aceste întrebări, care nu-și pot

găsi încă o explicație imediată. Iată textul respectiv, care a fost prezentat în mod similar în diferite țări (spre exemplificare, redîndu-se extrasul din alt mare cotidian — „*Le Soir*" — din capitala Belgiei) :

„Bogota — 22 noiembrie (A.F.P.). *Extratereștrii urmăriți în Columbia.* Un grup de cercetători francezi au descoperit în mai multe puncte ale departamentului Boyáca, la cca. 330 km nord-est de Bogota, o serie de fapte concrete care demonstrează că extratereștrii au aterizat în regiune. Aceasta este afirmația d-lui Jean Donlup de la Institutul francez de investigare a extratereștrilor, făcută ziarului columbian «*El Espacio*». Printre altele, J.Donlup a relatat că au fost găsite într-o grotă niște inscripții stranii, precum și multe alte lucruri care au surprins pe cercetători. După aceste descoperiri, nu mai există îndoială asupra vizitei ființelor venite din alte lumi pe Pămînt, încă de mult timp, a declarat el... Echipa își va continua cercetările în nordul Columbiei".

Deși astfel de știri au, pare-se, mereu aceeași soartă, de a rămîne „uitate" fără a se mai comunica undeva dacă sînt sau nu adevărate, ele se alătură unei serii de „probe materiale neobișnuite" intrate în miturile antice, pentru a sugera ipoteza vizitării „planetei albastre" de către ființe „cu puteri supranaturale", venite pe Pămînt din necuprinsul cerului. Și este într-adevăr interesant de constatat că această idee a devenit treptat o temă de cercetare „pro și contra", întrucît omul contemporan nu poate rămîne indiferent la argumentele lansate de acea „literatură a ipoteticului" care susține posibilitatea vizitelor galactice. Căutările de acest fel au fost stimulate și de faptul că se încearcă a se demonstra că echipajele spațiale ar fi rămas anumite intervale de timp pe Terra pentru a contribui la civilizarea pămîntenilor și că, la plecarea lor spre depărtările cosmice, aceastea ar fi distrus ansamblurile de instalații folosite temporar, astfel ca tînăra civilizație terestră să-și continue dezvoltarea normală în cadrul procesului propriu de evoluție.

DAN APOSTOL

SPĂRTURI ÎN CLEPSIDRA TIMPULUI

În secolul nostru, a fost găsită în jungla guatemaleză o dală de piatră avînd circa 2 m înălțime și o vechime estimată la peste 4 000 de ani. Pe suprafața ei sînt sculptate în relief două personaje ciudate pentru timpul și locul unde au fost realizate. Unul reprezintă un om gol, cu plete și barbă (elemente rar întîlnite în Americile precolumbiene, întrucît indienii, rasă mongoloidă, nu au barbă deloc). Celălalt este o ființă humanoidă, îmbrăcată în ceva asemănător unui costum etanș, de scafandru greu, compus din cizme înalte, pantaloni bufanți, bluză semirigidă, centură și mănuși cu un singur deget (aidoma celor de explorator polar sau celor de boxer). La încheiturile mîinilor, gît, genunchi și mijloc se remarcă garnituri de etanșeizare. Pe cap, personajul are o cască rotundă, cu vizetă nituită, „bot" cilindric (asemănător cartușelor filtrante de la măștile de gaze actuale) și un adaptor de la care pleacă un furtun ce ajunge la un rezervor cilindric, purtat în spinare. Pe bluză și pe pantaloni sînt fixate diverse obiecte, care par a fi cadrane și aparate de o factură evident tehnică. O asemenea îmbrăcăminte era însă total necunoscută populațiilor centramericane, mai ales că ea conținea părți metalice, or popoarele din zonă nu cunoșteau metalul în acea perioadă. Iar desene rupestre reprezentînd costume asemănătoare au fost descoperite în toată lumea : la Val Camonica (Elveția), Kori Taguei (Nigeria), Fergana, Ohna și Navoy (U.R.S.S.), Jebbaren (Algeria), Delamer (Australia)...

Revistele *„Natural History"*, *„Science et Vie"*, *„Nature"* și *„National Geographic"* au menționat adesea asemenea descoperiri, iar Charles Berlitz a strîns nenumărate cazuri enigmatice privind realizările trecutului. Craniul găurit de un glonte în Paleolitic, găsit în Iakuția și aflat astăzi la Muzeul de Paleontologie din Moscova, este cunoscut în toată lumea. Un caz similar, despre care se vorbește mai puțin îl reprezintă craniul de om, vechi de 40 000 de ani, descoperit într-o peșteră din Zambia și expus la Muzeul de Istorie Naturală din Londra. Acest craniu prezintă o gaură ciudată în partea stîngă ; inițial s-a crezut că fusese provocată de o săgeată sau de o trepanație „avant la lettre". Dar orificiul este mic, perfect rotund și nu a produs fisuri radiale la marginile sale, cum ar fi făcut o săgeată de piatră sau chiar de metal. Ceea ce înseamnă că viteza de impact a fost deosebit de mare, dînd găurii acel aspect propriu orificiilor provocate de gloanțe în os. Ca și în cazul din Iakuția, gaura corespunde calibrului de 9 mm, folosit astăzi cu precădere la armele destinate vînatului mare.

Teoretic, extragerea metalului în scopul prelucrării sale a căpătat un caracter regulat, „industrial", abia prin mileniul al III-lea î.e.n., iar majoritatea vechilor popoare aplicau metoda decopertării zăcămintelor de suprafață, procedeul săpării de tuneluri apărînd mai tîrziu. Și, totuși, numeroase mine concepute după sistemul modern al tunelurilor sînt găsite în straturile geologice datînd din Paleolitic. Astfel de exploatări au fost descoperite în : Ngwenya (Lesotho) — mină de fier săpată acum 43 000 de ani ; nordul statului Michigan (S.U.A.) — mină de cupru veche de cîteva mii de ani ; Wattis (Utah — S.U.A.) — mină de cărbune cu o vechime atît de mare încît zăcămîntul își pierduse calitățile calorice. Trebuie remarcat faptul că indienii nord-americani *nu cunoșteau procedeul tunelurilor și nu foloseau cărbuni*, nici măcar în legendele lor neexistînd vreo referire la asemenea exploatări.

Obiecte metalice datînd dinaintea Paleoliticului sînt găsite în diverse zone de pe glob. O bucată de cuarț, descoperită în statul California (S.U.A.), conține un ac de fier, perfect conservat în cristalul transparent care s-a format în jurul său acum multe milioane de ani. O bucată

de feldspat din mina Abbey (orașul Treasure, statul Nevada — S.U.A.), scoasă la lumină în 1865, avusese în interior un... șurub de 5 cm lungime. Metalul se oxidase în decursul milioanelor de ani, dar în piatră rămăsese încrustată forma sa, pînă la cele mai mici amănunte (șanțurile elicoidale și cel de la capătul șurubului), asemenea faimoaselor „siluete goale" care au luat naștere în orașul Pompei (Italia) acolo unde cenușa a acoperit corpurile victimelor cu o crustă protectoare. O cronică spaniolă din timpul Conquistei relatează că, într-o mină din Peru, echipa de indieni a adus supraveghetorului o piatră în care se afla un ac de fier. Cronicarul observa că incașii nu cunoșteau fierul înainte de venirea europenilor, iar bucata de stîncă nu se putuse forma în jurul acului decît în milioane de ani. În 1973, lîngă orașul Aiud (România) s-a găsit un obiect de aluminiu realizat prin procedee evident industriale. Crusta de sediment care-l înconjura, grosimea păturii de nisip depusă deasupra lui și, mai ales, gradul de oxidare a suprafețelor exterioare ridică vîrsta corpului metalic la cîteva sute de mii de ani. Ce uzină producea aluminiul în Cuaternarul european ? Lîngă obiect se aflau, acoperite de cruste similare, o bucată de humerus și o măsea aparținînd unui mastodont...

În „Valea Morții" (statul Nevada — S.U.A.) s-au descoperit ruinele unui oraș înconjurat de roci și nisip vitrificate, formate la o temperatură de peste 6 000 grade Celsius. Asemenea urme există și în Irak, Siberia, Mongolia, China, statul Colorado (S.U.A.) etc. Spre exemplu, în cursul unor săpături arheologice efectuate în 1947, în sudul Irakului, au fost găsite ruinele unei cetăți care cunoscuse mai multe perioade succesive de înflorire și decădere. Stratul superior aparținea civilizației babiloniene, sub el se aflau cel chaldean și cel sumerian, apoi un simplu sat. Sub acesta se ascundeau urmele unei așezări de agricultori din anii 6—7 000 î.e.n., apoi ale unui sat de păstori anterior. Mai jos erau vestigii Magdaleniene, datînd de prin anii 16 000 î.e.n și unelte de piatră necioplită, din Paleolitic. La baza tuturor acestor nivele a apărut o mare suprafață de nisip preschimbat în sticlă de o temperatură depășind cîteva mii de grade Celsius ! Urmele de acest gen sînt similare, ca aspect și compoziție chimică, imensului crater de sticlă neagră care s-a format

o dată cu prima explozie atomică de pe Terra, în „Deșertul Morții" (statul New Mexico — S.U.A.), la 16 iulie 1945.

Datarea descoperirilor arheologice, enigmatice sau nu, se dovedește destul de dificilă. Metoda Carbon 14 se aplică exclusiv resturilor de materii organice ; alte procedee, cum ar fi analizele pe bază de termoluminiscență, potasiu-argon, uraniu-toriu sau dendrocronologia (datarea arborilor după numărul de inele ale trunchiului) îmbunătățesc pe cît posibil estimările, dar nu pot oferi o certitudine în cazul pietrei sau al metalelor. Pentru astfel de vestigii, cele mai eficiente rămîn metodele geologiei : un obiect metalic găsit într-o piatră este datat după vîrsta ei, unui topor de cremene i se atribuie vechimea stratului de sediment de unde a fost scos etc. Există însă unele situații în care procedeele comparative sînt respinse chiar de către oamenii de știință obișnuiți să le folosească în mod curent.

Astfel, la Blue Lick Springs (statul Kentucky —S.U.A.) a fost descoperit, la o adîncime de 3,6 m, un mastodont fosilizat. Continuîndu-se săpăturile sub el, 1 m mai jos s-a ivit o terasă făcută din pietre cioplite și îmbinate cu măiestrie unele într-altele, fără mortar. Or, ramura *Mastodon* a dispărut la sfîrșitul Pleistocenului, deci cu sute de mii de ani înaintea apariției omului în America și chiar a speciilor umane evoluate (*Homo Neanderthalensis* și, ulterior, *Homo sapiens Cro-Magnon)* pe Terra. După cum constata Charles Berlitz : „Acesta este singurul caz în care o construcție străveche de piatră găsită pe teritoriul S.U.A., nu a fost datată în funcție de vîrsta corpurilor adiacente sau înconjurătoare (respectiv mastodontul)". Pentru că ar fi greu de imaginat faptul că un popor civilizat exista acum aproape un milion de ani, cînd, teoretic, abia apărea *Homo erectus !* O întîmplare similară a avut loc în 1959 : dintr-o mină din Italia s-a scos un schelet omenesc aflat în straturi geologice cu o vechime de cîteva milioane de ani. Unii arheologi au sugerat că osemintele ajunseseră acolo în mod accidental (datorită alunecărilor de teren sau cutremurelor), însă alții au observat că scheletul fusese desprins prin spargerea unei cruste pietrificate, groasă de aproape 1 m, care nu se putea forma decît într-o perioadă îndelungată.

Mai uimitor este cazul „urmelor" fosilizate, localizate în diverse părți ale lumii. Amprenta unei „ghetoșenilă", asemănătoare celor purtate de echipajele „APOLLO" pe Lună, a fost găsită imprimată într-o placă de nisip pietrificat din Deșertul Gobi ; o estimare aproximativă a vechimii stratului geologic ajungea la cîteva milioane de ani. Trebuie amintit faptul că acest gen de talpă, folosită de astronauți și scafandri grei, permite o mai bună aderență la orice tip de teren și s-a dovedit formula optimă de încălțăminte destinată exploratorilor. O urmă de cizmă lăsată în nisipul din Fisher Canyon (statul Nevada — S.U.A.), acum 15 milioane de ani, a fost scoasă dintr-un bloc de cărbune, ca o perlă dintr-o scoică. O altă urmă de gheată „toutterrain", încrustată pe o porțiune de sol pietrificat, descoperită la Delta (statul Utah — S.U.A.), conține un trilobit în conturul său. Aceasta înseamnă că animalul fusese călcat și adîncit în pămînt chiar în locul acela. Dar trilobiții au apărut în Cambrian (acum 555 milioane de ani) și s-au stins în Permian (acum 220 milioane de ani). Este adevărat că acest fapt nu reprezintă o garanție a vechimii urmei, căci se cunoaște o întîmplare aproape incredibilă petrecută după al doilea război mondial în statul California (S.U.A.) : după o furtună ieșită din comun, o regiune deșertică a fost transformată într-un lac uriaș, unde au apărut trilobiți, ieșiți din ouă-fosile, depuse acum 450 milioane de ani. Ceea ce surprinde la amprenta găsită în Utah este tocmai autenticitatea sa indiscutabilă : firele de nisip sînt *orientate* înspre marginile tălpii, deci piciorul a apăsat pe nisip *moale,* care s-a *pietrificat ulterior,* în decursul a milioane de ani. Dacă ar fi fost vorba de un fals, urma trebuia decupată în piatră, iar firele de nisip ar fi apărut secționate. Inițial, toate aceste amprente de încălțăminte au stîrnit puternice controverse ; după analizele cu metode moderne, efectuate prin anii '70, ipoteza falsificării lor a fost abandonată.

Charles Berlitz conchidea : „Aceste cazuri sînt atît de dificil de explicat în termeni istorici încît mulți se simt tentați să le respingă în totalitate, pe cînd alții le atribuie unor exploratori de pe alte planete, care și-ar fi lăsat amprentele de pași în lumea noastră, într-o perioadă așa de îndepărtată, încît suprafețele pietrificate de

astăzi erau pe atunci terenuri vîscoase sau moi (nisipuri, mlaştini etc —*n.a*). Există şi posibilitatea ca aceste urme şi obiecte să provină de la rase umane extrem de vechi, care au trăit pe Terra, iar descoperirile din mine să însemne că respectivele civilizaţii coboară atît de mult în timp, încît numai ceea ce a fost ascuns adînc în pămînt şi protejat prin depuneri sedimentare să fi ajuns pînă la noi şi nici atunci să nu poată fi identificat întotdeauna. Ne putem întreba cîte astfel de mici dar preţioase indicii au fost distruse de-a lungul secolelor (de ignoranţă sau rea-voinţă, în egală măsură cu factorii naturali — *n.a.*), de vreme ce astăzi dispunem de atît de puţine dovezi concludente despre civilizaţiile protoistorice" (*„The Bermuda Triangle" — „Triunghiul Bermudelor"*).

Nu este exclus ca aceste două ipoteze să fie corecte fără a se contrazice una pe alta. Poate că un popor necunoscut din protoistorie a atins un stadiu superior de dezvoltare şi apoi a intrat în legătură cu civilizaţii de pe alte planete ; sau, cunoştinţele ştiinţifice şi tehnice care i-au permis să depăşească nivelul celorlalte grupuri de oameni contemporane lui se datorează tocmai ajutorului unei străvechi rase humanoide, stăpînă de multă vreme pe călătoriile interstelare. Certitudini nu au apărut încă în acest domeniu al cunoaşterii. Dar un lucru devine tot mai pregnant, cu fiecare descoperire pateontologică şi arheologică majoră din ultimele decenii : omul are o vîrstă considerabil superioară celei bănuite pînă acum. Ceea ce înseamnă că şi civilizaţia umană este mai veche decît se considera în general. Podeaua de piatră descoperită sub osemintele unui mastodont de la Blue Lick Spring a stîrnit uimire, pentru că omul primitiv a venit din Asia în America *după* dispariţia acestei specii. Dar, la Marcahuasi (Peru) există stînci sculptate în formă de mastodonţi şi cai, vieţuitoare pe care indienii nu aveau cum să le cunoască, din moment ce pieriseră în Pleistocen, respectiv în Pliocen. Tot în Peru, din ruinele unei cetăţi situate pe coasta Pacificului, în apropiere de Pisco au fost scoase la lumină vase de ceramică preincaşă, pe care erau desenate siluete de lama. Animalele nu aveau însă copite, ca speciile contemporane omului, ci cîte cinci degete la fiecare picior, asemeni celor dispărute în Paleocen ! Într-adevăr, lama actuală, cu cele patru specii ale sale, două

sălbatice (*Lama huanachus* și *Lama vicugna*) și două domestice (*Lama glama* și *Lama pacos*), face parte, după cum se știe, din ordinul paricopitatelor (*Artiodactyla*), deoarece primele două din cele cinci degete inițiale s-au redus, al cincilea a dispărut complet, iar funcția de susținere a corpului a fost preluată de degetele al treilea și al patrulea, învelite într-o placă de corn. Dar acest proces s-a încheiat încă din Eocen, deci acum 60 milioane de ani...

În 1981, în cursul explorării unui mormînt antic de la Saqqarah (Egipt), s-a descoperit un obiect mic, făcut din lemn de sicomor, care părea să fie o jucărie în formă de pasăre. Mormîntul data din anii 200 î.e.n. și cercetătorii secolului al XIX-lea nu au acordat nici un fel de atenție artefactului prea puțin impozant. În 1903 însă, frații Wright deschideau epoca zborului cu aparate mai grele decît aerul. Pentru egiptologii ultimelor decenii, „pasărea de la Saqqarah" și alte 13 obiecte similare (găsite în morminte străvechi) nu sînt altceva decît modele de avioane sau planoare. Savanul egiptean dr. K. Messiha a început studiul acestor „jucării" stranii (perfect conservate de clima uscată a deșertului) în 1969, iar rezultatele cercetărilor sale au avut un larg răsunet în lumea științifică.

Spre deosebire de modelele de păsări (în special șoimi) descoperite în Egipt și care sînt copii fidele după natură (sculptorii redînd cu mare acurateță penajul, coada *orizontală*, aripile despicate și curbate la vîrf, capul și ciocul arcuit), cele reprezentînd aparate de zbor sînt simple, fără nici un amănunt pe suprafața șlefuită (cu excepția unui cap de pasăre *stilizat*), au coada (ampenajul) *verticală*, aripile situate *deasupra* corpului, iar fuselajul lor prezintă pe toată lungimea o secțiune perfect aerodinamică. Dealtfel, aceste modele, lansate în aer, *planează* cu ușurință, pe cînd cele de păsări *se prăbușesc* la pămînt. Concluzia se impune : cópiile reproduc foarte exact aeronave construite cu mii de ani în urmă. Fratele doctorului Messiha, inginerul aeronautic G. Messiha, observa că : „Aripile au unghiul diedru (de intersecție — *n.a.*) negativ în raport cu fuselajul, ceea ce asigură o comportare bună la decolare și aterizare. Suprafața lor se înscrie într-o elipsă care îmbunătățește stabilitatea în timpul zborului, iar caracteristicile aerodinamice ale corpului sînt calculate să înlesnească scurgerea fluidului (aerul) pe lîngă

aparat. Or, acest stadiu a fost atins de aeronautica modernă după mulți ani de experimentări" (Charles Berlitz, *„The Bermuda Triangle"*).

Într-adevăr, aripile planorului sînt plasate în așa fel încît să creeze un vacuum (spațiu vidat) ce facilitează înălțarea, iar deschiderea lor este identică (la scară redusă) celei a avionului francez *„Caravelle"*. Începînd din anul 1972, cele 14 aeromodele de lemn se află expuse într-o sală a Muzeului de Antichități din Cairo și au putut fi comparate cu multe avioane ale căror caracteristici și aspect sînt foarte asemănătoare lor : *Lockheed C 130 „Hercules", Mitsubishi Mu 2, Transall C 160, Dornier Do-31, Lockheed S 3 „Viking"* etc. Însă nici un document, nici o frescă, nici o mențiune rămasă de la egipteni nu atestă că ar fi cunoscut zborul (deși Pantheonul lor cuprindea mai mulți zei zburători decît oricare altul aparținînd vreunui popor antic). Ipoteza că astfel de aparate constituiau secrete ale faraonului și marilor preoți nu rezistă, din moment ce modelele au fost găsite în atîtea morminte. Ce aeronave au servit ca sursă de inspirație sculptorilor de acum 2-3000 de ani ?

În colecția de statuete străvechi aparținînd Republicii Columbia se află un obiect de aur găsit într-un mormînt cu vîrsta de circa 1800 de ani și considerat multă vreme stilizarea unei păsări sau a unei molii ori poate a unui pește zburător. Primul care a observat că statueta nu seamănă cu o ființă vie, ci mai curînd cu un aparat mecanic, a fost cercetătorul american Ivan Sanderson. Studiile sale au demonstrat că era vorba de modelul unui avion cu aripă delta, stabilizatoare (aripioarele de la coadă), eleroane (cîrmele de direcționare verticală), carlingă de pilotaj, fuselaj și ampenaj vertical, după cum consemna E. Chevalier în *L'avion à la découverte du passé"*. Sanderson a trimis desenul schematizat al obiectului (realizat de un calculator) la diverse institute de aeronautică, precum și unor piloți sau ingineri de aviație. Tuturor le-a solicitat identificarea schiței respective, fără a le spune ce reprezenta în realitate. Absolut toți specialiștii au răspuns că este vorba de un avion cu reacție, prevăzut cu aripă delta, asemănător aparatului american F 102.

Iată, spre exemplu, ce scria J. A. Ullrich, profesor universitar de aerodinamică și fost pilot în al doilea război mondial : „Modelul este al unui avion de luptă cu reacție, după cum arată curbura descendentă a aripilor și stabilizatoarelor, menită să prevină apariția vibrațiilor la depășirea barierei sonice (...). Această structură de aripă permite atingerea vitezelor supersonice (...). Configurația generală este tipică aparatelor care pot zbura la mare altitudine, în zona 50-60 000 de picioare (15-20 000 m—n.a.) (...). Unele caracteristici îl îndepărtează însă de avionul *F 102*, asemănîndu-l ultimelor tipuri de aparate cu aripă delta proiectate de firma suedeză SAAB (de fapt, cea mai apropiată configurație o are bombardierul american *Convair B 58 „Hustler" — n.a.)" („The Bermuda Triangle")*. J. A. Ullrich își baza afirmațiile pe rezultatele probelor efectuate în tunelul aerodinamic cu un model construit pe baza desenului primit. Concluziile similare la care ajunseseră specialiști din S.U.A., Marea Britanie, R.F. Germania, Canada și Franța au fost reproduse de numeroase publicații și amintite de Charles Berlitz, Erich von Daniken, Jacques Bergier și mulți alți cercetători în cărțile lor.

Alte obiecte asemănătoare (tot de aur) au fost găsite în mormintele precolumbiene din America de Sud, ba chiar s-au descoperit și modele cu două seturi de aripi, avînd vîrfurile curbate înainte în plan orizontal (dar prezentînd aceeași arcuire descendentă în plan vertical). Aspectul lor este similar aparatului *Rockwell International X F 12* și, mai ales avionului cu geometrie variabilă *Panavia 200 „Tornado"*. Cópii după aceste statuete se află la expoziția „World of Man" din Montreal (Canada). Ar fi interesant de știut însă unde văzuseră indienii antici aparate de zbor supersonice și cine le construise într-o vreme cînd pe cerul Terrei nu se înălțau decît păsările ?

În iunie 1851, revista *„Scientific American"* relata o întîmplare stranie petrecută în estul Statelor Unite. În timpul unor prospecțiuni geologice, s-a dinamitat o stîncă îngropată la 5 m sub pămînt. Cînd fumul și praful stîrnit de explozie s-au risipit, oamenii au văzut că stînca se crăpase în bucăți, iar din mijlocul ei ieșea la iveală un obiect metalic în formă de clopot. Era făcut dintr-un me-

tal asemănător zincului sau unui aliaj de argint, avea înălțimea de 11,2 cm, diametrul bazei de 16,2 cm și grosimea pereților de 0,8 cm. Geologii au fost de părere că acest obiect avea o vechime de multe milioane de ani, din moment ce în jurul lui se formase o stîncă cu grosimea de cîțiva metri. Descoperirea a devenit un exponat celebru, circulînd din muzeu în muzeu în aproape 20 de state, pînă cînd, după două decenii, a fost furat. În pofida unor cercetări asidue, poliția nu l-a mai putut recupera și, întrucît nici colecționarii particulari, nici alte muzee din lume nu l-au expus pînă astăzi, este considerat definitiv pierdut. Nici un arheolog n-a putut explica prezența unui obiect *metalic* într-o perioadă contemporană australopitecilor...

CRYPTOZOOLOGIE

Oamenii zăpezilor

DAN APOSTOL

OAMENII ZĂPEZILOR

Toată lumea a auzit de faimoşii „oameni ai zăpezilor", denumiţi „Yeti" în Tibet, Nepal şi India, „Tchoutchounaa", în URSS şi „Yeren" în R.P.Chineză. Există destule mărturii (inclusiv mulaje de urme şi filme) provenind şi din Statele Unite — atît de la graniţa cu Canada, cît şi din sud — unde aceste fiinţe sînt cunoscute sub numele indian de „Sasquatch" ori prin cel englez de „Patton", dar ele sînt acerb controversate şi, pînă în prezent, cercetătorii nu au putut stabili cu certitudine procentul de informaţii credibile şi respectiv de mistificări din istoria „omului zăpezilor" american. De aceea se preferă în general analiza dovezilor venite din Asia, unde lucrurile stau cu totul altfel. Atît oficialităţile cît şi oamenii de ştiinţă din China, India, Nepal şi URSS sînt în posesia unor indicii greu de contestat în ceea ce priveşte existenţa acestor creaturi, iar faptul că ele n-au fost capturate încă nu miră pe nimeni, dat fiind zonele aproape inaccesibile în care trăiesc.

În URSS, Comisia pentru Studiul Problemei Omului Zăpezilor (din cadrul Academiei de Ştiinţe) a adunat o impresionantă cantitate de date, iar periodicele *„Trud"*, *„Soţialisticeskaia Industria"*, *„Tehnica Molodieji"*, *„Moskovskaia Izvestia"* şi altele, au publicat adesea articole în care erau prezentate mărturiile vînătorilor din Iakuţia (Siberia Orientală). Aceştia susţin că „Tchoutchounaa" este o fiinţă umanoidă, înaltă de 3 m, îmbrăcată în piei de animale, capabilă să folosească arcul şi suliţa şi să alerge foarte repede. Trebuie remarcat faptul că descrierile concordă la sute de persoane care nu se cunosc între ele şi trăiesc la mare distanţă una de alta, deci ar fi greu

de atribuit exclusiv unei legende. Etnograful A. Savin reproducea acum cîțiva ani în „*Soțialisticeskaia Industria*“ declarații ale unor vînători, geologi, meteorologi și silvicultori, localnici sau nu, care îl descriau pe „Omul Zăpezilor“ astfel : „Este foarte înalt, puternic, poartă îmbrăcăminte din piei de ren, bine ajustate pe corp, nu poate vorbi, dar fluieră și aleargă repede (...). Se pare că nu cunoaște focul, dar vînează cu arcul ori cu sulița (...). Adesea fură pește și carne din locuințele izolate dar niciodată nu a atacat omul“.

În India, Departamentul Silviculturii din statul Sikkim a anunțat că dispune de fotografii ale lui „Yeti“ și benzi de magnetofon pe care sînt înregistrate strigătele acestuia. Specialiștii indieni consideră că aceste dovezi nu sînt trucate și au început cu cîțiva ani în urmă o amplă acțiune de cercetare în Parcul Național Kancendjanga, unde se construiește o rețea de observatoare dotate cu stații radio, instrumente optice și aparate de fotografiat. Se preconizează, de asemenea, instalarea de capcane și posturi de pîndă și constituirea unui corp de alpiniști și vînători care să deservească permanent acest complex. Din nefericire, așa cum observa agenția France Presse, proiectul înaintează foarte lent din lipsă de fonduri.

În ceea ce privește Tibetul, acolo istoria lui „Yeti“ este mult mai lungă și mai complicată. Primul european care a pătruns adînc în regiunea Munților Himalaya, în 1899, a fost exploratorul Weddell. Cartea sa, „*In Himalaya*“, menționează descoperirea unor urme asemănătoare celor omenești, dar mult mai mari, imprimate în zăpadă în Trecătoarea Donkial. De atunci, aproape fiecare expediție care a străbătut Himalaya a adus noi vești despre ființele humanoide păroase, cu aspect de gorilă uriașă, care ar trăi acolo. La început, zoologii au refuzat să admită că la înălțimi de cîteva mii de metri, acoperite tot timpul de zăpadă, pot supraviețui mamifere și încă antropoide (deși „Yeti“ are un mers exclusiv biped, ceea ce nu este caracteristic antropoidelor). Expediții pentru prinderea acestor creaturi au fost organizate în 1954 (engleză), 1957 (americană, condusă de Tom Sleek), 1958 (scoțiană), 1959 (americană), dar nu au dus la nici un rezultat, cu excepția găsirii unor urme. Interesul cercetătorilor a fost redeșteptat două decenii mai tîrziu, cînd valul de alpiniști ce

se întreceau a escalada Everestul a strîns noi dovezi, printre care fotografii de „Yeti" şi de culcuşuri ale acestuia. Printre cele mai recente probe s-au remarcat fotografiile urmelor descoperite de alpiniştii britanici conduşi de John Edwards (care, în valea rîului Hircu din Nepal, au fost urmăriţi cu ţipete furioase de o fiinţă ce a preferat să rămînă ascunsă) şi mărturia unui faimos explorator englez, Lord Hunt, care a escaladat Everestul în 1953.

Într-un articol publicat în prestigioasa revistă britanică *„National Geographical Magazine"* la începutul anilor '80, Lord Hunt scria că, în 1953, a văzut şi fotografiat în aceeaşi zi trei serii de urme ale lui „Yeti", situate la o înălţime de 5 000 de metri, urme asemănătoare celor descoperite în prima lui expediţie în Himalaya, cea din 1937. Deşi amprentele păreau proaspete, Hunt nu a zărit niciodată un „Yeti", însă nu are îndoieli asupra existenţei acestei creaturi cu caractere fiziologice de om şi de gorilă. Exploratorul englez îşi motiva convingerea prin numeroasele mărturii ale şerpaşilor nepalezi, dar şi ale alpiniştilor europeni, care i-au povestit adesea despre întîlnirea cu „Yeti", insistînd asupra faptului că acesta se fereşte de om, cu o consecvenţă cel puţin surprinzătoare, dat fiind statura şi forţa sa cu totul ieşite din comun. De altfel, în ţările de limbă engleză s-a încetăţenit denumirea dată în 1915 de un alpinist britanic glumeţ : *„The Abominable Snow Man"* (*„Abominabilul om al zăpezilor"*) şi „Yeti" a devenit un personaj de comicsuri sau desene animate, tot atît de popular ca răţoiul Donald. Zoologii consideră însă că nu există indicii suficiente pentru recunoaşterea sa ştiinţifică. Unde se pot găsi aceste dovezi convingătoare ?

Probabil că cea mai serioasă posibilitate de a-l întîlni pe „Yeti" se întrezăreşte în China. Primele informaţii de acolo au parvenit abia în iunie 1981, cînd marele cotidian din Shanghai *„Xinmin Wanbao"* a publicat materialul semnat de un specialist de la secţia din Wuhan a Academiei de Ştiinţe. Autorul articolului anunţa descoperirea a nu mai puţin de o mie de amprente gigantice ale unor picioare de humanoid în masivele muntoase din centrul ţării. Cea mai mare urmă avea 48 cm lungime şi respectiv 23 şi 16 cm lăţime la degete şi călcîi, iar pasul creaturii care o lăsase măsura 2,20 m lungime.

A urmat Congresul Național de Etnografie, ținut la Shanghai, în iulie 1985 și cotidianul „*Xinmin Wanbao*" a reprodus integral intervenția profesorului Li Jian, directorul Institutului de Cercetări Istorice al Academiei de Științe Sociale din provincia Hubei. Comunicarea acestuia era într-adevăr șocantă : amintind faptul că mărturii despre „omul zăpezilor" — pe care localnicii îl numesc „Yeren" — se pot întîlni în documentele chineze încă de acum 4 000 de ani, Li Jian a reconstituit portretul ființei în cauză cu multă precizie, opinînd că existența sa este indiscutabilă. „Yeren" ar fi, deci, după toate rapoartele, un primat de 2—3 m înălțime, cu lungimea medie a tălpii de 35 cm, 300 kg greutate, cu mers exclusiv biped, chip uman, avînd unele trăsături simiene, corp foarte musculos acoperit cu păr roșcat (foarte rar gălbui sau cenușiu-albicios), plete lungi, de culoare roșie (o caracteristică specific umană, nemaiîntîlnită la marile antropoide) și regim alimentar omnivor, cu preferințe vegetariene. Se pare că nu cunoaște focul, nu folosește unelte, nu are limbaj articulat (cel puțin nu a fost auzit vorbind), nu are viață socială (trăiește în cupluri care-și cresc singure puii), nu atacă omul (se ferește de el, fără să-i fie teamă, însă). Dovezi ale faptului că se apropie mai mult de om decît de maimuță : 1) aspectul anatomic (chipul cu arcade puțin pronunțate și ochi mari, dar avînd maxilarele mult ieșite în afară ; brațele mai scurte decît picioarele ; tălpile aproape omenești — deși degetul mare se îndepărtează mult de celelalte) ; 2) faptul că-și construiește un fel de cuiburi măiestrit împletite din bambus, în care doarme ; 3) își exprimă durerea plîngînd și bucuria rîzînd ; 4) manifestă curiozitate și inteligență, ceea ce nu se poate spune despre gorile.

În urma acestui articol, a știrilor publicate de majoritatea marilor ziare, precum și de buletinele informative editate de Academia de Științe a R.P. Chineză în limbile chineză, engleză și franceză, oamenii de știință din întreaga lume au putut lua cunoștință despre tulburătoarea enigmă a „omului-maimuță" ce apare adesea în pădurile Chinei. Interesul stîrnit de această problemă a determinat revista franceză „*Paris Match*" să publice în luna august 1986 un vast articol la rubrica „Dosarele Paris Match", consacrată descoperirilor deosebite sau fenomenelor cu totul ieșite din comun. Articolul, intitulat

„*Yeren*", conținea de fapt extrase din raportul pe anul 1985 al SCERY (Societé Chinoise d'Enquetes et des Recherches sur le Yeren), fondată de Li Jian (în prezent activînd la Universitatea din Shanghai). Sexagenarul profesor de istorie a strîns în cursul anilor sute de mărturii din China (interogînd personal mii de martori, de la care a selectat 300 de rapoarte de mare valoare), precum și o bogată arhivă în care a adunat mii de cazuri de observație din URSS, Statele Unite, Nepal sau India, alegîndu-le pentru analizele sale pe cele mai de încredere, verificate de oamenii de știință și menționate de publicații prestigioase. Redactorul revistei „*Paris Match*" îl caracterizează pe Li Jian drept un om calm, deosebit de tenace, posedînd o inteligență sclipitoare și o cultură remarcabilă. A terminat cursurile de istorie ale Universității din Beijing și a lucrat ca redactor șef al ziarului „*Quotidien du Hubei*", pînă în 1973, cînd a fost „promovat" responsabil cu propaganda în regiunea Shennongja din provincia Hubei.

Acolo, în acea zonă sălbatică — o suprafață împădurită imensă, populată doar de cîteva sute de țărani — Li Jian avea să audă pentru prima oară de „Yeren". Shennongja este o veritabilă rezervație naturală, în care locuințele omenești sînt risipite la distanțe de sute de kilometri una de alta, iar ursul panda și maimuța aurie trăiesc netulburați de intruși. Aceasta rămîne una din rarele regiuni chineze unde hărțile mai prezintă pete albe și Li Jian s-a trezit în plin necunoscut. Locuitorii i-au povestit despre uriașii „Yeren" care le provoacă o permanentă stare de neliniște, deși recunoșteau că aceștia nu i-au atacat niciodată fără să fie provocați. „Totuși, femeile se duc să ia apă, copiii merg la școală, iar bărbații trebuie să vîneze ori să taie lemne ; toate astea înseamnă să mergi mulți kilometri și multe ore în pădure și nu este o plăcere să știi că, oricînd, un Yeren poate apărea de după primul copac, speriindu-te de moarte", spuneau țăranii din Shennongja.

Cînd profesorul chinez a solicitat o descriere cît mai amănunțită a ființei cu pricina, a putut constata că în 20% din cazuri era vorba despre o specie foarte rară de maimuțe aurii, dar, în restul de 80%, animalul respectiv nu figura printre cele cunoscute pe Terra. Afirmația care l-a surprins cel mai mult a fost cea legată de cu-

ioarea creaturii : toți martorii susțineau că ar fi de un roșu strălucitor. Or, în natură nu există animale cu blana roșie (roșul adevărat și nu portocaliu, brun sau cafeniu deschis), această culoare neputînd fi întîlnită nici la urși, nici la maimuțe, nici la vulpi. „Yeren" ar avea ochii foarte mari (în general de culoare roșie) și urechile situate de o parte și de alta a capului, asemenea oamenilor și unor specii de maimuțe (în loc de a fi deasupra craniului ca la urși). Aceste ființe merg cu picioarele îndreptate din genunchi, ajutîndu-se cu mîinile doar cînd urcă o pantă abruptă (ceea ce se întîmplă adesea și oamenilor). Spre deosebire de toate primatele cunoscute astăzi, „Yeren" au picioarele mai lungi decît mîinile, iar degetul mare de la picior pare să nu fie opozabil.

Primatele se tem de foc, pe cînd „Yeren", deși nu știe să-l facă, se poate folosi de el atunci cînd îl găsește întîmplător. Astfel, în 1976, cîțiva vînători care se aflau pe Muntele Leigong și aprinseseră un foc de tabără pentru a se apăra de frigul nopții s-au pomenit cu un vizitator neașteptat. Cînd uriașa siluetă s-a desprins din întuneric, oamenii au dat să înșface armele, dar căpetenia călăuzelor localnice, un muntean bătrîn, le-a strigat să se arunce la pămînt și să rămînă nemișcați, prefăcîndu-se că dorm. Vînătorii l-au ascultat și, privind printre pleoapele întredeschise, au fost martorii unei scene uimitoare. Un mascul „Yeren" a pășit printre ei și s-a așezat lîngă foc, încălzindu-se cu o vizibilă plăcere. Cînd flăcările au început să scadă, a luat lemne din rezerva taberei, începînd să hrănească rugul de jar cu gesturi neîndemînatice, de parcă ar fi făcut acest lucru pentru prima oară. A continuat pînă cînd vreascurile s-au sfîrșit, apoi a dispărut grăbit în pădure. Vînătorii au dat să se ridice comentînd surescitați întîmplarea, însă bătrînul muntean le-a ordonat să se culce la loc. La mai puțin de o jumătate de oră, musafirul se întorcea cu o legătură imensă de crăci pe care le-a aruncat deodată în foc, provocînd o creștere exagerată a flăcărilor, ce au atins pantalonii celui mai apropiat vînător. Terorizat, acesta nu îndrăznea să se miște, dar „Yeren" a observat imediat ce se întîmplă și, cu un gest grijuliu, a îndepărtat picioarele omului de lîngă foc. A mai stat cîtva timp, apoi a plecat tot atît de brusc cum venise, pierzîndu-se în noapte.

Dovezile despre existența „omului zăpezilor" din China nu se reduc la mărturii și descrieri. Li Jian a fost fotografiat de revista *„Paris Match"* ținînd în mîini un mulaj de ghips, făcut după o urmă de picior de 48 cm lungime. Proporțiile sale sînt identice cu cele umane, cu excepția degetului mare (7 cm lungime și 6 cm grosime), singurul care se îndepărtează de axa piciorului cu 30°. Este doar una dintre sutele de amprente descoperite în ultimii 25 de ani de către un ofițer din Armata Populară Chineză, șef de patrulă în regiunea Shennongja. Au fost găsite urme similare în NV Statelor Unite, în Canada și Tibet, dar unii specialiști le contestă, motivînd că majoritatea erau imprimate în zăpadă și nu trebuie exclusă posibilitatea ca ele să fie amprente de urs, lărgite și deformate din pricina topirii zăpezilor dimprejur. (O astfel de ipoteză nu ia în seamă declarațiile alpiniștilor britanici și ale polițiștilor canadieni sau americani, care afirmau că urmele erau proaspete). Însă nici o rezervă de acest gen nu poate plana asupra amprentelor din China, întrucît ele au fost lăsate în pămînt umed și se conturează cu precizie. Obiectiv, Li Jian s-a întrebat dacă lungimea de 48 cm nu se datorează unei eventuale alunecări a creaturii în noroi. Dar este posibil ca fiecare „Yeren", indiferent de vreme, de sol și de vîrsta sa, să meargă tîrșîindu-și picioarele ? ! Greu de crezut. În Canada au fost găsite urme humanoide uriașe, care s-au dovedit falsuri grosolane, menite să atragă turiștii în zonele de agrement. Cele din China au fost analizate atît de specialiștii chinezi, cît și de cei străini, printre care antropologul american Grover Grantz (de la Universitatea de Stat din Washington). Cînd s-a apucat să studieze cele cinci mulaje de plastic trimise de la Shanghai, Krantz a constatat uimit că degetele aveau linii dermale asemănătoare amprentelor umane. Tipul de combinație al șanțurilor curbe, adîncite în piele, era specific primatelor și ele păreau aproape identice la degetele de la piciorul opus. Krantz declara revistei americane *„OMNI"* (ianuarie 1983) : „Cine poate falsifica asemenea urme trebuie să fie mai îndemînatic decît cei mai buni falsificatori de bancnote și monede din SUA și să dispună de un laborator sofisticat". De unde așa ceva în Shennongja și de ce s-ar îndeletnici tăietorii de lemne de acolo cu astfel

de mistificări cînd ele nu le-ar aduce decît necazuri, autorităţile chineze neapreciind asemenea glume ? ! Cum s-ar putea imprima urmele pe sute de kilometri, în păduri inaccesibile şi de ce tocmai acolo unde sînt cele mai puţine şanse de a fi găsite ? !

Se mai pot aduce şi alte probe : ţăranii din Shennongja şi alte regiuni „bîntuite" de „Yeren" au convingerea că părul creaturii are proprietăţi curative. Acestei superstiţii i se datorează faptul că multe familii păstrează meşe de păr roşu, foarte vechi, rămase de la strămoşii lor (odinioară vînători renumiţi în întreaga Chină). Astfel de fire, provenind de pe ţeasta exemplarelor ucise, cît şi cele culese de cercetători de pe arborii bătrîni (ca şi urşii, „Yeren" au obiceiul să-şi frece spinarea de scoarţa aspră) au fost examinate la SCERY, apoi trimise unor zoologi chinezi şi străini, printre care echipa profesorului Huang Guangzhao de la Colegiul de Medicină din Wuhan. După expertiză, profesorul Huang a declarat : „Caracteristicile eşantioanelor primite de mine sînt mai apropiate de cele umane decît de cele ale maimuţelor. Totuşi nu este vorba de păr omenesc". Profesorul american Frank Poirier (de la catedra de antropologie a Universităţii din Ohio), care a cercetat alte probe, are o părere diferită. El a stat cîteva luni în China pentru a studia maimuţa aurie şi a avut ocazia să constate că în zonele unde trăieşte această specie foarte rară, „Yeren" este menţionat foarte des. Profesorul Poirier scrie : „Deşi urmele de «Yeren» pe care le-am văzut relevează într-adevăr o talie impresionantă, probele de păr care mi-au fost aduse provin fără îndoială de pe umerii şi spatele unor maimuţe aurii". Totuşi, cercetătorul american a recunoscut că nu poate explica diferenţele de mers, statură, mod de alimentaţie, comportament şi caracteristici anatomice, pe care martorii le sesizează la „Yeren" faţă de maimuţele aurii.

Sintetizînd rapoartele deţinute de SCERY, cercetătorii chinezi au reuşit să reconstituie obiceiurile ciudatelor creaturi. Ele îşi petrec cea mai mare parte a timpului căutînd ceva de mîncare, căci, la talia şi greutatea sa, un „Yeren" trebuie să mănînce foarte mult ca să-şi păstreze forţele. Analizînd resturi de hrană şi excremente presupuse a proveni de la aceste fiinţe, oamenii de ştiinţă din Shanghai au ajuns la concluzia că alimentaţia unui „Yeren", indiferent de vîrstă, constă exclusiv în legume,

fructe și nuci. Un țăran din provincia Hubei, în vîrstă de 40 de ani, a văzut o femelă care sfărîma nucile în podul palmei, alegînd cu grijă miezul. Alți martori susțin că „oamenii zăpezilor" apleacă spre ei crengile pomilor fructiferi, scuturîndu-le ca să culeagă poamele, în loc să le rupă asemenea maimuțelor. În același timp există foarte rare rapoarte despre cazuri în care aceste ființe s-au apropiat de locuințele omenești ca să fure de-ale gurii, pe cînd maimuțele o fac adesea.

Martorii au fost unanimi asupra unui detaliu : noaptea, „Yeren" dorm în paturi făcute din bambus. Primul care i-a descris lui Li Jian un astfel de „pat" a fost un bătrîn din regiunea Hunan. După spusele sale, „Yeren" este capabil să împletească trestii și să le asambleze apoi într-o formă rotunjită ca un bol de orez, un „cuib" mare, foarte ingenios construit. Cîțiva ani mai tîrziu, cercetătorii SCERY au găsit ei înșiși astfel de cuiburi ovale, măsurînd maximum 3 m lungime și 2,50 m lățime.

Viața socială și de familie a acestor ființe rămîne un mister. Martorii au întîlnit în general „Yereni" solitari, mame cu copii sau familii. Femelele nu nasc decît un pui la cîțiva ani și îl cresc cu deosebită grijă. Grupurile de „Yereni" nu sînt decît arareori mai numeroase de trei indivizi, cum a fost cel de opt masculi înfuriați care au terorizat un sat întreg în 1949 (mai tîrziu s-a emis ipoteza că aceștia văzuseră niște vînători ucigîndu-le femelele și copiii lîngă satul respectiv).

Există foarte rare rapoarte despre „Yereni" care atacă omul. Un exemplu tipic este cazul din 1976, cînd tînărul Zeng (un țăran de 19 ani din satul Fangxian) s-a aventurat prea adînc în pădure și a dispărut pentru trei zile. Cînd a revenit era aproape înnebunit de spaimă și le-a povestit sătenilor că un mascul mare de „Yeren" l-a fugărit, prinzîndu-l și aplicîndu-i cîteva lovituri puternice. Imediat ce tînărul s-a prăbușit la pămînt însă, creatura nu s-a mai interesat de el, lăsîndu-l să plece, fără să-i mai arunce o privire. Li Jian este de părere că : „Zeng a intrat fără să știe pe teritoriul acelui mascul și respectivul i-a dat un avertisment". Într-adevăr, mărturiile concordă asupra faptului că „Yeren" (ca și unele specii de urși sau gorile) își delimitează o zonă a sa și o păzește cu îndîrjire de orice intrus.

În general, comportamentul acestor ființe ciudate este pașnic, chiar rezervat. Un caz edificator a fost raportat de un tînăr geolog, ce primise misiunea de a face prospecțiuni în Munții Quinling din provincia sa natală, Shaanxi. Găzduit chiar de cei doi frați ai săi care locuiau într-o casă de la poalele Munților Quinling, tînărul Fan a fost prevenit să nu iasă afară după apusul soarelui sau înaintea zorilor, pentru că s-ar putea întîlni cu „Yeren". Crescut în oraș, geologul nu auzise niciodată despre o asemenea creatură și a crezut că frații săi îl iau în rîs. Însă, la nici o săptămînă de la sosire s-a întîlnit într-un crîng de aluni cu o femelă al cărei copil a venit încrezător spre el. Pe cînd Fan încremenise, neputîndu-și reveni din stupoare, mama a scos un strigăt ascuțit, ca o chemare și copilul s-a reîntors imediat la ea, apoi au dispărut în pădure. Cînd le-a povestit întîmplarea fraților săi, aceștia l-au sfătuit ca, la viitoarea întîlnire, să se apropie încet de femela „Yeren" ținînd în mînă niște nuci. Procedînd întocmai, geologul s-a împrietenit repede cu cele două ființe pe care frații lui le „cunoșteau" de cîțiva ani, încă de la nașterea copilului, și le ajutaseră adesea cu hrană în iernile grele.

O mărturie și mai uimitoare este cea din provincia Yunnanul de Sud, unde un mascul „Yeren" a intrat în plină zi într-un sat și a început să se învîrtă în jurul turmei de vaci care veniseră de la pășunat. La început, țăranii s-au speriat, dar, văzînd că uriașa ființă nu le face nici un rău, au decis s-o accepte. I-au dat de mîncare și un cort, însă „Yeren" a refuzat să doarmă în altă parte decît în „cuibul" pe care și l-a așezat sub un copac. Era foarte blînd și a devenit repede păstorul „oficial" al satului, în schimbul unei cantități zilnice de legume și fructe proaspete, pe care le primea cu bucurie. Un timp lucrurile au mers bine, dar, cînd niște soldați gomindaniști în trecere pe acolo (întîmplarea se petrecea înainte de 1947) au încercat să-l pună în lanțuri și să-l ia cu ei, „omul zăpezilor" a fugit în pădure și nu s-a mai întors niciodată.

Li Jian constata : „După datele obținute de SCERY, cu excepția cîtorva cazuri de agresiune provocate de om, Yeren se dovedesc rezervați, adeseori prietenoși, uneori chiar predispuși la glume". Astfel, în 1973, martorul Xie Minggao, originar din provincia Sichuan, traversa pădurea

comunală, cînd cineva l-a apucat brusc de braţ. Întorcîndu-se a dat cu ochii de un mascul „Yeren", avînd doi metri înălţime, un metru lăţime la umeri, ochii mari, roşii şi dinţi enormi. Xie Minggao îşi aminteşte : „Îngheţasem de spaimă. Avea plete roşii, lungi de cel puţin 30 cm şi blana de un roşu strălucitor îi acoperea tot corpul, fără excepţie. Mă ţinea de mîna stîngă, apoi m-a ridicat învîrtindu-mă în aer, m-a pus jos şi a plecat cu un hohot tunător de rîs".

Într-o singură privinţă rapoartele par a justifica neliniştea ţăranilor din regiunile montane izolate în care sînt întîlnite aceste creaturi. Datorită faptului că „Yeren" sînt fiinţe singuratice şi îşi găsesc destul de greu perechea, au existat numeroase cazuri cînd martori de ambele sexe, dar în special femeile ieşite la cules de fructe sau după apă, s-au trezit inoportunaţi de avansurile cam insistente ale cîte unui „Yeren". O mărturie de acest gen aparţine învăţătorului Li Mingzhi (din provincia Yunnanul de Sud), surprins de o tînără femelă, în timp ce dormea în pădure. Trezindu-se în braţele creaturii de 2 m, care-i surîdea în toată frumuseţea trăsăturilor sale preneanderthaliene, bietul Li Mingzhi s-a îngrozit de moarte. Lovind-o cu pumnii în faţă a luat-o la fugă, în timp ce femela îl privea cu o expresie de nedumerire atît de comică, încît învăţătorul a pufnit în rîs fără să vrea. Li Jian remarca însă faptul că nu au fost semnalate cazuri de violenţă şi nici o răpire, cu excepţia unei întîmplări cu o femelă căreia îi murise puiul şi care a încercat să fure un băieţel de 6 ani. Speriată de ţipetele acestuia, l-a abondonat însă după cîţiva metri şi a fugit înainte ca părinţii copilului să se fi putut dezmetici. Or, un astfel de comportament este foarte interesant, întrucît maimuţele antropoide (uneori şi alte specii), fie ele captive (chiar dresate) nu sînt capabile să-şi înfrîneze instinctul sexual, fapt cunoscut atît de dresori cît şi de exploratori, preveniţi să evite situaţiile limită de acest gen. Revista *„Paris Match"* amintea cu cîţiva ani în urmă o asemenea întîmplare, la început amuzantă, dar care se putea sfîrşi rău. Astfel, în timpul filmărilor la noua serie *„Tarzan"* (începutul anilor '80), realizate în pădurea tropicală, marele urangutan dresat special pentru aceste turnări a devenit tot mai nervos şi nimeni nu se mai putea înţelege cu el.

Chemat de urgență, dresorul a fost de părere că animalul este... gelos și a cerut întreruperea filmărilor. Regizorul a refuzat să ia în serios argumentația specialistului, pînă într-o zi, cînd urangutanul a încercat s-o răpească pe interpreta principalului rol feminin, frumoasa actriță de origine suedeză, Bo Derek. A fost nevoie de eforturile întregii echipe de filmare pentru ca tînăra actriță, ce trecuse prin emoții deloc plăcute, să fie scoasă din brațele antropoidului, care părea foarte hotărît s-o considere proprietatea sa exclusivă, încercînd de cîteva ori s-o silească la contacte sexuale și renunțînd numai la apropierea urmăritorilor.

În 1981, pe treptele spitalului guvernamental din satul Magburaka (Sierra Leone) a apărut o fetiță despre care se crede că a fost răpită de babuini și crescută întocmai ca o maimuță. Nu poate vorbi, nu merge în poziție verticală (de altfel mușchii gambelor îi sînt atrofiați), bea și mănîncă fără să se ajute de mîini, iar reeducarea ei pare imposibilă. Nici măcar nu știe cine îi sînt părinții sau cum a ajuns din junglă în satul Magburaka, dar specialiștii sînt siguri că a trăit numai printre maimuțe și întregul ei comportament (inclusiv cel sexual) confirmă acest lucru.

În legătură cu relațiile dintre om și „Yeren" nu s-a semnalat nimic asemănător. Se datorează această situație inteligenței sporite, comportamentului mai omenesc al creaturii sau „uriașul zăpezilor" este, pur și simplu, un timid, așa cum afirmă Li Jian ?

SCERY a început în 1986 pregătirile pentru o mare expediție în Shennongja : numeroși vînători, cercetători, zoologi și călăuze locale vor cerceta un teritoriu relativ întins, împărțit în zone pătrate (ca la șantierele arheologice, dar la o scară mult mai mare). Metodele preconizate sînt moderne și eficiente, însă echipamentul ultrasofisticat lipsește. Ar fi nevoie de puști cu tranchilizante, camere cu teleobiectiv și în infraroșii, material complex de camping, capcane automate nevătămătoare, stații radio, proiectoare, laboratoare medicale mobile, jeepuri, elicoptere, bărci cu motor etc. Or, toate acestea se ridică la un preț exorbitant. Fără ele însă s-ar reedita ghinionul din 1981, cînd o expediție SCERY a ratat capturarea unui „Yeren" în munții Shennongja. Cei trei cercetători chinezi se aflau

la 2 500 m altitudine, cînd unul dintre ei a observat creatura pe flancul opus al muntelui, 1 000 m mai jos. Cînd au ajuns acolo n-au mai găsit decît un „pat-cuib" făcut din bambus, lung de 3 m și larg de 2 m. Nu au reușit să descopere alte urme pe terenul pietros și s-au întors fără prada atît de căutată. Necesitatea echipamentului modern nu trebuie argumentată. Dar, după masacrul din Piața Tien An Men, guvernul chinez pare să fi pus capăt liberalizării de orice fel, și însăși expediția, cercetările SCERY au fost amînate sine die...

Există însă și sceptici, al căror reprezentant de frunte este zoologul și activistul de partid Tan Bangje din Beijing. Acesta a publicat faimosul articol „Există Yeren ? Răspund : Nu !" în revista *„Daziran"* (*„Nature Magazine"*) a Muzeului de Istorie Naturală din Beijing.

Autocaracterizîndu-se ca singurul adevărat specialist chinez în maimuțe antropoide, Tan Bangje afirmă : „Toate poveștile astea despre Yeren mă irită profund. Afacerea are exclusiv o latură pseudoștiințifică și propun ca expedițiile viitoare să nu se mai ocupe de căutarea creaturii, ci mai curînd cu demonstrarea faptului că declarațiile martorilor și probele sînt false".

Într-un buletin special al SCERY, publicat în octombrie 1985, Li Jian a reprodus în întregime articolul respectiv și apoi i-a răspuns punct cu punct. Argumentația sa a fost considerată de toți specialiștii chinezi și străini drept o adevărată performanță de documentare și logică științifică. În plus, toată lumea a remarcat tonul calm și ponderat al profesorului din Shanghai prin comparație cu fulgerele olimpiene ale zoologului — activist deranjat că nu i se ceruse avizul la înființarea SCERY. Tan Bangje a afirmat că toți martorii sînt „țărani ignoranți și greoi" sau „nesiguri moralmente", însă Li Jian i-a răspuns recenzînd o impresionantă listă de ingineri, profesori, ofițeri sau cadre de partid care afirmă că l-au văzut pe „Yeren" și observînd în același timp că articolul din *„Daziran"* nu ia în discuție nici una dintre probele materiale existente, analizate de specialiști din afara SCERY.

Unii primatologi străini consideră „omul zăpezilor" din China ca fiind o specie necunoscută de gorilă, urangutan sau maimuță aurie. Însă aceste ipoteze sînt departe de a fi realiste. Maimuțele aurii ating rareori 1 m înălțime

și *au coadă* ceea ce nu a fost semnalat la „Yeren". Ele nu pot merge mult timp în poziție verticală, nu au picioarele mai lungi decît mîinile și nu își pot îndrepta picioarele din genunchi. Urangutanul *(Pongo pygmaeus)* este singura specie asiatică de maimuță antropoidă și trăiește astăzi doar în Borneo și Sumatra. Cu milioane de ani în urmă însă era destul de răspîndit și în China, astfel că unii zoologi afirmă posibilitatea existenței unei specii străvechi, supraviețuitoare a epocilor geologice, care a rămas nedescoperită pînă în prezent. Este adevărat că urangutanii au blana cafeniu-roșcată, uneori portocalie, nu posedă coadă și masculii adulți ating 1,94 m înălțime. Însă există și diferențe notabile față de „Yeren" : picioarele urangutanilor rămîn foarte scurte (trunchiul ajungînd în schimb la 1,35 m), iar brațele sînt atît de lungi încît animalele își pot atinge gleznele chiar cînd stau în poziție verticală. În plus, aceste făpturi preferă pădurile umede și nu coboară decît foarte rar pe pămînt.

Gorilele nu trăiesc decît în Africa. Totuși, paleontologul olandez G.H.R. van Koenigswald consideră că numai o specie de gorilă poate atinge dimensiunile „omului zăpezilor" din China. Într-adevăr, unii masculi vînați în Congo aveau 2,50 m înălțime, 1,70 circumferința pieptului, 2,70 m deschiderea brațelor și 350 kg greutate. Gorila este un animal terestru și calcă pe toată talpa, nu doar pe marginea exterioară a ei asemeni celorlalte primate. Mîinile și picioarele ei sînt mai scurte, avînd un aspect relativ humanoid, însă rămîn organe de apucat, căci trecerea de la viața arboricolă la cea de pe sol s-a făcut destul de recent (în termeni geologici). Dar asemănările cu „Yeren" se opresc aici. Gorila merge în general în patru labe, nu își poate îndrepta picioarele din genunchi, are o cu totul altă fizionomie și pielea ei este neagră ca ardezia. Părul de pe corp poate fi cenușiu închis ori negru-albăstrui, cu pete brune *(Gorilla gorilla)*, cu o dungă dorsală alb-gălbuie *(Gorilla beringei)* sau cu o zonă roșie pe cap *(Gorilla castaneiceps* și *Gorilla matschiei)*. De asemeni, nici gorila nici urangutanul nu au păr lung pe cap, căzîndu-le în plete pe umeri ca la om și la... „Yeren". Ochii, dantura, maxilarele, nasul, fruntea ființelor necunoscute din Shennongja aduc mai mult a om decît a gorilă, deși păstrează trăsături primitive. De aceea, paleontologul olan-

dez recunoaşte că această eventuală gorilă chineză ar avea multe şi stranii afinităţi cu hominidele. De altfel, istoria descoperirii gorilelor prezintă unele asemănări amuzante cu cea a „Oamenilor Zăpezii". Astfel, deşi primul om alb care a văzut o gorilă (şi a botezat-o cu acest nume) a fost călătorul cartaginez Hannon, pe cînd străbătea munţii din Sierra Leone acum 2 400 de ani, animalul nu a putut fi capturat pînă în secolul al XIX-lea. Unii naturalişti aveau rezerve serioase cu privire la existenţa lui şi disputa nu a încetat decît în 1855, cînd exploratorul şi zoologul francez Paul de Chailloux a reuşit să împuşte un mascul de 2 m înălţime, aducîndu-l în Europa.

Există şi o ipoteză foarte interesantă, cu şanse considerabile de a se dovedi corectă. Astfel, antropologul Grover Krantz susţine că „Yeren" ar fi probabil urmaşul (eventual evoluat) al unei specii de hominide, *Gigantopithecus*, apărută acum aproape 10 milioane de ani şi stinsă cu un milion de ani în urmă. Această primată de talie mare (un uriaş în comparaţie cu *Australopithecus*) a trăit şi în China, iar fosilele ei abundă în special în provinciile Hubei, Yunnan şi Shaanxi, unde „Yeren" a fost văzut cel mai adesea. Krantz consideră că „omul zăpezilor" ar putea fi chiar „veriga lipsă" (faimoasa „missing-link") pe care paleontologii o caută încă din secolul trecut. După cum se ştie, omul nu descinde din speciile de maimuţe antropoide cunoscute, dar are un strămoş comun cu ele. De aceea, veriga de legătură care lipseşte pentru a clarifica evoluţia (de fapt prima dintre ele, căci în lanţul evolutiv există mai multe hiatusuri) trebuie căutată nu între om şi maimuţele antropoide, ci între cele mai vechi etape de evoluţie ale strămoşilor omului. Una dintre disputele majore în antropologia contemporană este dacă staţiunea bipedă şi eliberarea mîinilor a adus sau nu în mod automat inteligenţa, capacitatea de a produce şi folosi unelte, limbajul etc. Studiul creaturii din Shennongja ar putea furniza un răspuns şi acesta pare a fi că mersul în poziţie bipedă nu este în mod obligatoriu declanşatorul procesului de umanizare. În orice caz, *Gigantopithecus* ori „missing-link", „Yeren" rămîne o adevărată minune a naturii, supravieţuirea sa de-a lungul a milioane de ani reprezentînd o performanţă, cu atît mai curioasă cu cît în anatomia lui se îmbină caractere umane şi de

maimuță, mixaj care nu favorizează evoluția. Profesorii Huang Guangzhao și Li Jian sînt de părere că ființa cu plete roșii poate să fie ceea ce sugerează Krantz, dar nu pot opta hotărît pentru una dintre ipoteze. „Pînă nu vom dispune de date suplimentare este prematur să alegem între *Gigantopithecus* și veriga lipsă. Dar nu văd ce altceva ar putea fi «Yeren»", declara profesorul Huang.

Revista „*Paris Match*" menționa că singurul punct asupra căruia scepticii, entuziaștii și prudenții sînt de acord este necesitatea capturării unui specimen întreg de „om al zăpezilor", de preferință viu. Se pare că așa ceva s-a întîmplat, acum cîteva decenii.

Era în anul 1942, cel mai sîngeros al conflictului chino-japonez (1931—1945). Liu Jikuan (astăzi muncitor într-o fabrică de jucării din Shennongja) își amintește ziua în care Regimentul 75 de Infanterie din Armata Gomindanistă (Kuomintang) a traversat satul său natal. „Aveam 13 ani. Auzisem că soldații au prins un «Yeren» și îl poartă cu ei. Dar oamenii din sat n-au crezut zvonul : se temeau să nu fie o minciună, căci soldații făceau orice ca să-i prindă pentru a-i înrola cu forța în armată. Așa că, la apropierea regimentului, în case n-au mai rămas decît bătrînii și copiii ; bărbații în putere și femeile tinere s-au ascuns în pădure. Cînd trupele au intrat în așezarea noastră, eu și alți băieți mai mici am alergat să le vedem. În primele rînduri mergeau doi «Yeren», mascul și femelă, legați cu lanțuri grele. Aveau blană roșcată și plete lungi, roșii, care le cădeau pe umeri. Capetele le erau mai mari decît ale oamenilor, cu ochi neobișnuiți, roșii, maxilare ieșite în afară și buze groase. Femela părea mai tînără, corpul îi era mai zvelt și avea sîni mari, alungiți. Masculul, foarte lat în umeri, mergea puțin aplecat înainte, plîngea amarnic și lacrimile îi udaseră toată fața".

După cum arată unele indicii obținute de Li Jian în legătură cu urmarea acestui caz, soldații gomindaniști, veșnic înfometați de o subzistență prea puțin preocupată de soarta lor, i-au ucis pe cei doi „Yeren", mîncîndu-i apoi, în timpul marșului spre front.

O întîmplare asemănătoare a avut loc în aceeași zonă, cîteva luni mai tîrziu. La sfîrșitul anului 1942, țăranii din satul micului Jikuan i-au chemat în ajutor pe

cei dintr-o așezare apropiată, condusă de Jia Wenzhi, un personaj ciudat, fost soldat, îndrăzneț și fără scrupule. Cînd Jia a aflat că în pădurea din apropierea celor două sate se ascunde o fiară ale cărei urlete înfiorătoare îngrozesc oamenii, a pufnit în rîs : „Nici un monstru nu poate rezista celor 50 de oameni ai mei, înarmați cu puști și cu grenade. Avem chiar și o mitralieră !". Unul dintre cei pe care-i comanda, Zhang Yujin (avînd pe atunci 20 de ani) povestește : „Am plecat cu toții, călăuziți de sățeni. Urcînd spre pădurea de deasupra satului care ne chemase, am auzit strigăte foarte puternice. Deodată am văzut cele două creaturi. Una, așezată pe trunchiul unui arbore doborît de trăsnet, plîngea în hohote. Cealaltă se învîrtea în jurul ei și o lovea din cînd în cînd. Ființa de pe buștean răspundea și ea cu lovituri, apoi izbucnea din nou în plîns. Noi și țăranii am urmărit ciudățenia asta cam o oră și jumătate, apoi, la un semnal, am deschis focul. Creatura așezată s-a prăbușit peste copac în vreme ce a doua a dispărut în pădure. Ne-am apropiat : ființa ucisă era un mascul de «Yeren», înalt de 2 m, cu blana roșie și deasă. Chipul său aducea foarte mult cu al oamenilor, dar avea ochii mai mari și maxilarele proeminente. Abia cînd am vrut să-l ridicăm ne-am dat seama ce se întîmplase. Masculul își prinsese laba piciorului într-o crăpătură a trunchiului pe care se așezase, ceea ce îi provoca dureri groaznice. Femela nu putea să-l ajute, dar nu voia să-l părăsească și încerca să-l scoale cu forța (...) Am tîrît corpul în sat și am început să-l jupuim, însă pielea acoperită de păr era atît de fină încît se sfîșia în bucăți. Nu părea de loc o piele de animal".

Oamenii au tăiat carnea în bucăți și au pus-o la fiert într-o marmită militară, însă cei mai mulți n-au putut s-o mănînce, căci fiertura emana un miros foarte puternic. Numai Jia Wenzhi și-a terminat porția fără multe fasoane, ba chiar a pus să se afume un picior al „vînatului", pe care l-a trimis în dar guvernatorului provinciei Shennongja.

Interesante aceste întîlniri între „Yeren" și oameni : „animalul", uriaș, sălbatic, nu atacă niciodată, se manifestă cu blîndețe, chiar naivitate, în vreme ce omul, ruda sa evoluată, îl ucide pentru a-l... mînca. Li Jian conchide cu tristețe : „Este de mirare cum au putut supraviețui aceste creaturi după apariția omului. Numai faptul că

zonele în care trăiesc «Yerenii» nu sînt populate i-a putut salva pînă acum". SCERY a instituit un premiu echivalent cu 3 500 dolari pentru capturarea unui „Yeren" viu (sumă colosală pentru un țăran din Shennongja) și se speră că, într-un viitor nu prea îndepărtat, „omul zăpezilor" din China va putea fi studiat de zoologi, antropologi și paleontologi, furnizînd, poate, răspunsuri prețioase la unele dintre enigmele evoluției lui *Homo sapiens*. Cu atît mai mult cu cît dovezile despre existența acestor ființe continuă să se acumuleze. Astfel, în octombrie 1986, revista vest-germană „Bunte" publica articolul unui renumit alpinist austriac, Reinhold Messner, care afirma că, în iulie 1986, se întîlnise în Masivul Himalaya cu „Yeti". Alpinistul străbătea un podiș împădurit, aflat la altitudinea de 4 200 m, cînd s-a pomenit înaintea unei ființe de 2 m înălțime, acoperită cu o blană neagră și deasă. Avea fața lipsită de păr și nu semăna cu omul, ursul sau maimuța, ci mai curînd cu o stranie combinație între toți trei la un loc. Creatura a dispărut între copaci înainte ca Messner să se dezmeticească, dar alipinstul i-a fotografiat urmele. O a doua întîlnire a avut loc cîteva ore mai tîrziu, cînd Messner străbătea un desiș ; omul și ființa necunoscută s-au privit cîteva clipe, apoi au luat-o la fugă, în direcții contrare...

DISPARIȚII NEELUCIDATE

Regimentul „Norfolk"

DAN APOSTOL

REGIMENTUL „NORFOLK"

Unul dintre cele mai stranii cazuri de dispariţii din istorie este cel în care au fost implicate, la 21 august 1915, efective din regimentul britanic de infanterie *Norfolk*, în timpul bătăliei din Peninsula Gallipoli (Turcia). După cum se ştie, între 25 aprilie şi 9 mai 1915 au avut loc o serie de debarcări ale corpului expediţionar anglo-franco-australiano-neozeelandez în Peninsula Gallipoli, urmate de o puternică ofensivă, soldată cu pierderi grele pentru aliaţi. În timpul luptelor a dispărut regimentul *Norfolk*, compus din aproximativ 2 800 soldaţi, subofiţeri şi ofiţeri, iar două avioane de recunoaştere franceze nu s-au mai întors niciodată la baze.

„Gallipoli, 28 august 1915. Întîmplarea relatată mai jos a avut loc în cursul unei dimineţi din ultimele zile ale dramaticei bătălii care se dădea pentru *Cota 60* (Sulva Bay) de către A.N.Z.A.C. (Australian and New Zeeland Army Corps — *n.a.*).

Dimineaţa era senină, fără nori, şi ne aşteptam la o zi mediteraneană superbă. Am remarcat totuşi o excepţie : şase pînă la opt nori ca nişte pîini rotunde, toţi de aceeaşi formă, planau deasupra Cotei 60. Am observat că, în ciuda unei brize uşoare care sufla dinspre sud, cu 5—6 mile/oră (8—10 km/h — *n.a.*), poziţia şi forma acestor nori rămîneau neschimbate. Din postul nostru de observare, situat la 500 picioare înălţime (150 m — *n.a.*) îi vedeam planînd la 60° faţă de orizontală. Exact sub aceşti nori stătea nemişcat pe sol un altul, de formă elipsoidală, măsurînd 800 picioare lungime (240 m — *n.a.*), 200 picioare lăţime (60 m — *n.a.*) şi 200 picioare înălţime. Acest nor era

absolut compact, părînd a fi de o structură aproape solidă şi se afla la o distanţă de 924—1 188 picioare (227—356 m — *n.a.)* de Cota 60, în interiorul teritoriului menţinut de britanici. În afară de noi, au mai făcut aceleaşi observaţii şi 22 de oameni din secţia a 3-a a First Field Company N.Z. adăpostită în tranşeele de la Rhododendron Spur, situate la aproximativ 2 500 yarzi (2 275 m — *n.a.)* la sud-vest de norul care se afla la sol. Punctul nostru de observare era la doar 300 de picioare (90 m — *n.a.)* de Cota 60 ; vedeam perfect forma şi extremităţile acestui nor neobişnuit care, după cum ne-am dat seama, se aşezase pe locul unui golfuleţ secat, unde se prăbuşise un drum (Kaiajik Dere). Culoarea norului era de un gri pal, ca şi a celor din aer.

Deodată, am văzut regimentul britanic *Norfolk* intrînd în golful secat şi îndreptîndu-se spre Cota 60. Cînd oamenii au ajuns în faţa norului, au intrat în el fără nici o ezitare ; dar nici unul nu a ieşit pentru a porni atacul spre Cota 60. După o oră, cînd şi ultimul soldat din şir dispăruse în interiorul norului, acesta s-a ridicat încet de la sol, întîlnindu-se cu ceilalţi nori asemănători, pe care i-am menţionat la începutul declaraţiei noastre. Pînă atunci, norii planaseră în acelaşi loc, înşiraţi unul lîngă celălalt ca nişte boabe într-o păstaie, dar, imediat ce norul de pe pămînt s-a ridicat la înălţimea lor, au plecat cu toţii în direcţia nordului, spre Tracia (Bulgaria — *n.a.)*. După 45 de minute nu se mai vedea nici unul.

Regimentul *Norfolk* a fost dat *dispărut* sau *exterminat* şi, la capitularea Turciei (în 1918), prima cerere a Marii Britanii a fost eliberarea prizonierilor din acest regiment. Turcia afirma însă că trupele sale nu au atacat sau capturat acest regiment, care nu a apărut pe frontul Cotei 60. Declaraţiile noastre şi ale celor din First Field Company N.Z. atestă adevărul acestui răspuns.

Un regiment britanic, în 1914—1918, cuprindea între 800 şi 4 000 de oameni. Nu ştim cîţi avea regimentul *Norfolk ;* probabil 2—3 000. Dar toţi cei pe care i-am văzut au dispărut în acel nor...

Noi, subsemnaţii, foşti luptători în A.N.Z.A.C., declarăm sub jurămînt că incidentul descris mai sus este absolut adevărat.

Semnat : F. Reichart (Matata, Bay of Planty) ; R. Newnes (157, King Street, Cambridge) și J. L. Newman (73 Freyberg Street, Octumoctai, Tauranga)" (Jacques Vallée : „*Passport to Magonia*" — Chicago 1969).

Este greu de găsit o altă sursă folosită de Vallée (cercetător serios și competent) pentru obținera acestei declarații, în afară de revista „*Spaceview*". În revista engleză „*Fortean Times*" (nr. 27/1978) și în revista franceză „*Lumières dans la Nuit*" (nr. 201/1981), Paul Begg și, respectiv, Jean Sider neagă veridicitatea celor susținute în declarația neozeelandezilor, fără a ajunge la vreo concluzie clară în privința celor care au inițiat falsul : neozeelandezii sau Vallée. Jean Sider enumeră în articolul său („*Lumières sur Gallipoli — Août 1915*") opt argumente, dintre care cele mai importante sînt :

1) Arhivele aparținînd Imperial War Museum conțin acte emise de batalionul 5 din regimentul „Norfolk" la cîteva zile după data teoretică a dispariției regimentului.

2) Batalionul 4 din regimentul „Norfolk" a dispărut într-adevăr, dar pe 12 august și nu pe 28 august, așa cum afirma declarația.

3) O parte dintre cadavrele celor din batalionul 4 au fost găsite și îngropate spre sfîrșitul lunii august ; după cum atestă arhivele britanice.

4) F. Reichart a ajuns pe linia frontului abia la sfîrșitul lunii august, deci, după dispariția batalionului 4.

La aceste concluzii se mai adaugă și observația lui Paul Begg, care relatează că nici un document militar oficial britanic nu consemnează declarația celor 3 martori din A.N.Z.A.C.

S-ar părea deci că declarația este falsă și Vallée a fost indus în eroare. Dar argumentelor celor doi cercetători li se pot aduce o serie de contraargumente deloc neglijabile :

1) Nici o oficialitate nu a publicat nimic despre dispariția într-un nor straniu a regimentului „Norfolk" ? Dar, în volumul său, „*The World Crisis*" (New York, Scribner's 1928), Sir Winston Churchill, Prim Lord al Amiralității la începutul primului război mondial și autorul planului de debarcare la Gallipoli, menționa regimentul „Norfolk" ca fiind printre unitățile cu cele ma-

mari pierderi în timpul campaniei („unele regimente, ca «Norfolk», au fost total distruse"). Campania de la Gallipoli (ale cărei scopuri erau : a) cucerirea Strîmtorilor ; b) scoaterea Turciei și Bulgariei din război ; c) ajutarea Serbiei, aflată într-o situație disperată ; d) stabilirea unei legături mai bune cu Rusia) a eșuat datorită subestimării valorii defensive a terenului, absolut impropriu debarcării și stabilirii unui cap de pod care să permită o ofensivă de mari proporții. În pofida eroismului trupelor britanice și ale A.N.Z.A.C., erorile comandamentului au fost plătite printr-o baie de sînge și Churchill a trebuit să-și dea demisia din postul de la Amiralitate, intrînd într-o lungă eclipsă politică. Este remarcabilă deci menționarea în 1928 a completei distrugeri a unui regiment britanic, într-o campanie de care era răspunzător.

Alt autor de prestigiu, căpitanul Th. Frothingham („*The Naval History of the World War*". — Cambrigde, Harvard, 1925) nu pomenește nimic despre regimentul „Norfolk", dar menționează un incident curios în care a fost implicată flota anglo-franceză care participa la bătălia Strîmtorilor. În după-amiaza zilei de 28 august, două avioane de recunoaștere franceze au fost trimise să cerceteze niște ciudați „nori" cenușii care survolau navele aliate, la circa 1 000 m altitudine. Echipajele cuirasatelor engleze și franceze au observat cum cele două aparate au intrat în „escadra" compactă a norilor cenușii, după care le-au pierdut din vedere. Avioanele nu au mai revenit niciodată la bază, cei patru aviatori francezi fiind dați „dispăruți deasupra mării". S-a presupus că ciudații nori, de formă elipsoidală, rotundă sau de fus erau de fapt dirijabile germane, care au doborît cele două avioane (neînarmate). Dar aceasta nu explică motivul pentru care „dirijabilele" nu au bombardat flota aliată sau imposibilitatea găsirii unor fragmente ale avioanelor, într-o zonă restrînsă și intens străbătută de navele engleze și franceze. Ipoteza doborîrii aparatelor franceze de aviația turcă a căzut de la sine, în 1915, Turcia avînd doar cîteva avioane și o aeronautică militară pur simbolică.

2) Martorii neozeelandezi nu făceau parte din trupele britanice, ci din A.N.Z.A.C. și, prin urmare, nu aveau de unde să cunoască precis efectivul și matricola unităților engleze cu care veneau în contact, mai ales pe linia

frontului, unde situaţia se putea schimba de la o clipă la alta. De aceea, folosirea titulaturii de „regiment" în declaraţie este relativă, martorii admiţînd că nu cunoşteau efectivul trupelor dispărute. Pînă la sfîrşitul campaniei, regimentul „Norfolk" a fost complet distrus, după cîte atestă arhivele britanice, din soldaţii, subofiţerii şi ofiţerii înmatriculaţi scăpînd doar... 6 ! Nu se pot stabili condiţiile dispariţiei sau decimării fiecărei companii şi fiecărui batalion în parte, aşa că este foarte posibil ca neozeelandezii să fi văzut într-adevăr un fenomen asemănător celui descris, în care să fi fost implicat un batalion sau o altă unitate a regimentului „Norfolk". Faptul că batalionul 5 a continuat să emită documente militare cîteva zile după 28 august nu dovedeşte nimic, pentru că acestea au fost *ultimele* sale documente, dinaintea decimării într-un fel sau altul a tuturor unităţilor care-l compuneau !

3) Argumentul potrivit căruia martorii au ajuns în zona Kaiajik Dere la sfîrşitul lunii august, nu are decît o valoare relativă, arhivele britanice menţionînd data cînd *întregul* regiment neozeelandez trimis ca întărire englezilor şi-a ocupat poziţiile. Nu există date precise despre diversele sale unităţi şi este foarte posibil ca batalionul sau doar compania din care făceau parte martorii să fi ajuns pe linia frontului mai devreme.

De altfel, un timp s-a negat chiar existenţa martorilor în sine, deoarece un cercetător britanic nu a primit răspuns la scrisorile trimise celor trei foşti soldaţi din A.N.Z.A.C. Ancheta sa se desfăşura însă în 1978, iar cei trei muriseră de mult... Pînă la urmă s-a descoperit că Reichart şi Newnes, cel puţin, luptaseră cu certitudine în A.N.Z.A.C. fiind, în august 1915, pe frontul din Gallipoli.

4) Cadavrele celor din batalionul 4 nu au fost identificate pozitiv ca aparţinînd batalionului 4 şi, oricum, nu reprezentau decît o mică fracţiune din efectivul unui batalion. Identificarea nefiind posibilă datorită atacurilor inamice continue, s-a trecut la înhumarea imediată, stabilindu-se doar că morţii se aflau „pe locul unde ar fi trebuit să ajungă batalionul 4 în cursul ofensivei" (Imperial War Museum — *„World War Archives — Gallipoli 1915"*).

5) Experții britanici cunoșteau existența unei enigme în legătură cu regimentul „Norfolk", considerînd ca inadmisibilă dispariția întregului efectiv în luptă, chiar în condițiile dure de la Gallipoli. Au fost emise două ipoteze :

a) Folosirea de către turci a gazelor de luptă în zona Cotei 60. Este greu de crezut însă că trupele engleze nu ar fi sesizat acest lucru și că infanteriștii ar fi intrat pasivi într-un nor de gaze otrăvitoare, după cum nu se poate explica evacuarea unui mare număr de cadavre înainte ca A.N.Z.A.C. sau corpul expediționar britanic să fi prins de veste.

b) „Răpirea" unor unități engleze de către... dirijabile germane. Este imposibil de admis că un dirijabil din 1915, oricît de mare ar fi fost, putea lua la bord mai mult de 50 de oameni și, în orice caz, celelalte trupe engleze, australiene sau neozeelandeze ar fi identificat măcar un singur element tehnic (zgomotul motoarelor, forma nacelei etc) al prezumtivei aeronave.

Sir J. Corbett menționa în volumul său *„Naval Operations : History of the Great War Based on Official Documents"* (New York, Longmans, 1920) că, fără îndoială, „Turcia ar avea de dat unele explicații în legătură cu dispariția fără urmă a mai multor unități din corpul expediționar britanic de la Gallipoli". Răspunzînd acuzațiilor, fostul om de stat turc A. Emin (*„Turkey in the World War"* — New Haven, Yale, 1930) și fostul comandant al misiunii militare germane în Turcia, generalul H. Kannengieser (*„The Campaign in Gallipoli"* — London, Hutchinson, 1928) susțineau că trupele turcești și germane nu au folosit gaze de luptă și nu au masacrat prizonierii la Gallipoli, pierderile deosebit de grele suferite de aliați datorîndu-se incapacității și obtuzității unor ofițeri din Înaltul Comandament Britanic, ce au stăruit în continuarea unei operații dinainte pierdute datorită terenului impropriu.

De acest incident s-a ocupat, printre alții, și aviatorul Doru Davidovici (din nefericire decedat în 1989) care, în cartea sa *„Lumi galactice"* (Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986) lansa ipoteza... răpirii regimentului „Norfolk" de către un OZN. Întrucît ipoteza era prezentată și argumentată în niște termeni prea categorici pentru lipsa totală de argumentație și pentru erorile pe care le conținea (unele putînd intra în catego-

ria fabulațiilor) este necesară o analiză a ei, exagerările, pro sau contra fiind întotdeauna în detrimentul poziției sau al cauzei pe care doresc să o susțină. Astfel, se spune în lucrarea amintită că „forțele britanice au debarcat în golful Sulva, lîngă Anzac, Turcia, în 1915". În realitate, *A.N.Z.A.C.* nu este o localitate ci un cuvînt compus, așa cum s-a mai arătat, din inițialele de la *Australian and New Zeeland Army Corps* (Corpurile de Armată Australian și Neozeelandez), deci denumirea unei părți din trupele expediționare aliate care au debarcat la 25 aprilie 1915 în *Golful Saros*, situat pe coasta de *vest* a peninsulei Gallipoli și au ajuns în *Golful Sulva*, situat pe coasta de *est*, de-abia la 10 august 1915. Dacă Doru Davidovici ar fi avut curiozitatea să consulte harta debarcărilor de la Gallipoli (apărută și în lucrări românești anterioare volumului său) ori măcar una dintre zecile de surse prestigioase tratînd această problemă (cum sînt „*Memoriile*" lui Winston Churchill, spre exemplu) ar fi putut constata că Golful Sulva era *inaccesibil* aliaților, fiind situat *dincolo* de Strîmtorile păzite de artileria grea turcă. Se menționează apoi că „regimentul britanic Norfolk avea o grămadă de căruțe, tunuri, furgoane etc. (...) Urmele soldaților, cailor, roților sfîrșeau brusc, în dreptul unei linii ca de hotar (...) pe fundul prăfuit al unui lac secat (...)". Se face de asemenea un impresionant calcul al suprafeței ocupate de „doi militari cu ranițe voluminoase, cartușiere și puști model 1914 (...)". „Considerînd cifra de 800 soldați și caii, căruțele și tunurile aferente (...)", se ajunge la aflarea... tonajului OZN-ului care a „răpit" regimentul britanic : „400 tone greutate totală pentru nava din necunoscut, plină cu 800 militari britanici și 50 tone de cai, căruțe, tunuri". Or, această demonstrație este absolut gratuită, *fiind inventată de la început pînă la sfîrșit*. În primul rînd, regimentul „Norfolk" înainta spre Cota 60 printr-un *golf* și nu un „lac" secat (nu există nici un lac, secat sau nu în Peninsula Gallipoli, după cum pot confirma toate hărțile geografice cunoscute), iar soldații britanici erau înarmați cu *carabine Lee Enfield, model 1903* și nu „puști model 1914", și nu aveau „cartușiere" ca mexicanii lui Pancho Villa, ci *încărcătoare* de cîte 5 cartușe pe lamă, ținute în sacii de muniții. În al doilea rînd, *Regimentul de Infanterie Ușoară (Lightfoot)* „Nor-

folk", nu dispunea de „cai, căruțe, furgoane, tunuri". Artileria de sprijin (baterii de cîmp, făcînd parte din *Reg. 2 Royal Artilery)* se afla la aproximativ 600 m *în spatele* liniei de tranșee de la care a pornit la atac „Norfolk" și nu se putea deplasa împreună cu infanteria împotriva pozițiilor de pe coasta unui deal ! În al treilea rînd este uluitoare afirmația că trupe de infanterie care înaintau cu fereală, în ceața dimineții, pentru a beneficia de elementul surpriză, pornesc la atac pe cărări abrupte, *largi de 30 cm,* ducînd cu sine „căruțe furgoane, cai, tunuri" ! Imaginea se potrivește deplasării popoarelor migratoare și nu atacului împotriva unei fortificații de campanie în 1915... Cazul Norfolk, și așa foarte controversat, nu avea nevoie de asemenea „argumente" pentru a deveni și mai încîlcit. O astfel de prezentare, incredibil de superficială, dacă nu chiar neserioasă, prejudiciază grav munca altor cercetători, care se străduiesc să adune date și să lanseze ipoteze cît mai bine fondate în acest domenii de frontieră. Căci una este eroarea provenită din nesiguranța sursei de informare, dintr-o interpretare defectuoasă, dintr-o scăpare de moment sau pur și simplu din neatenție și cu totul altceva reprezintă un întreg eșafodaj ridicat pe premise false și fabulații.

Cazul „Norfolk" *nu poate* avea nici o legătură cu *latura extraterestră* a fenomenului OZN. Cu alte laturi (fenomene naturale necunoscute încă, puncte de trecere în universuri paralele etc) ar mai fi admisibil, însă a accepta ideea că o navă aparținînd unei civilizații extraterestre ar „fura" cîteva sute de soldați de pe un cîmp de luptă este absolut penibil. Nu numai că ar fi dificil ca 100, 1 000 sau 3 000 de oameni să fie „răpiți" de o singură aeronavă, dar întreaga istorie a fenomenului OZN nu justifică în nici un fel ideea intervenției într-un conflict de proporțiile primului război mondial !

Este adevărat că anul 1915 a fost bogat în rapoarte despre diverse manifestări ale unor fenomene enigmatice (printre care și OZN), atît pe Terra cît și pe Lună. Este oare posibil ca și dispariția unității engleze să poată fi atribuită trecerii accidentale într-un univers paralel (considerată uneori ca posibilă explicație și pentru enigmele *Triunghiului Bermudelor),* ipoteză avansată de cercetători reputați ca Vallée, Hynek, Poher sau Bergier ? Trebuie așteptat pînă ce investigațiile științifice vor confirma

sau infirma o asemenea ipoteză, cu toate implicaţiile ei ; însă trebuie menţionat că studiul oficial al acestor fenomene de către unii oameni de ştiinţă nu excelează prin calitate, probitate şi precizie, după cum demonstrează istoria faimosului „*Raport Condon*", spre exemplu.

Amuzant este faptul că această atitudine se repetă de-a lungul timpului în cele mai diverse zone ale lumii. Astfel, după cum consemna arheologul japonez Yusuke Matsumura, la 24 octombrie 1235, armata generalului Yoritsuma ocupase Yokohama, instalîndu-şi tabăra la porţile oraşului. În timpul nopţii însă, un fenomen ciudat i-a înspăimîntat deopotrivă pe soldaţi şi pe locuitori : puternice surse luminoase elipsoidale au apărut pe cer, rotindu-se şi dispărînd spre sud-vest, după ce lăsaseră în urmă dîre de lumină colorată. Dimineaţa, generalul a ordonat astronomilor săi să efectueze ceea ce am numi astăzi „un examen ştiinţific aprofundat". Raportul astronomilor a venit în numai cîteva zile : „Fenomenul este foarte natural, generale. Este doar vîntul care mişcă stelele"...

LITERATURĂ FANTASTICĂ

Un cornet de înghețată

Bătrîna

Un sfîrșit al lumii

Cel care vine din urmă

Sredni Vashtar

VLADIMIR COLIN

UN CORNET DE ÎNGHEȚATĂ

Bătrînul aruncă moneda în sertarul căruciorului și urmări cu privirea legănarea șoldurilor înguste ale fetei care se depărta nepăsătoare sfidînd, dar nici măcar nu sfidează își aminti, nu sfidau palmierii plantați lîngă bordura trotuarului sau florile pentru care atunci, demult, nu avusese nume, nu sfidau, nu, și se sili să-și înfrîngă valul de furie care-i înroșise obrajii ridați sub barba albă, de atît amar de vreme ar fi trebuit să știu că fata și palmierii și florile nu vădeau decît aceeași da, aceeași inconștiență pentru care, de fapt, ar trebui să le mulțumesc, ha-ha, deși n-am să mă obișnuiesc niciodată, și efortul pe care-l făcu încercînd să se liniștească îi umplu ochii de lacrimi pentru că plîngea tot mai des de la un timp încoace și tot mai ușor, iar femeile din cartier clătinau din cap că nu trebuie don Pedro, de ce, și-și învățau copiii să cumpere numai de la el înghețată fiindu-le milă de bătrînul care la anii lui era nevoit s-o prepare singur și, împingînd căruciorul alb cu bare cromate, întotdeauna strălucitoare ca instrumentele unui chirurg, se instala de dimineață la umbra palmierului din dreptul chioșcului de ziare, lasă don Pedro, destul, mai bine dă-mi o înghețată de banane, și el umplea conștiincios cornetul pînă la fund și mai și împodobea apoi conul răsturnat cu una dintre florile căreia îi învățase numele în copilărie, iar dacă femeia întreba ce floare mi-ai făcut azi don Pedro răspundea invariabil una fără nume, după care, fără să-și dea seama, începea să plîngă.

Apărată de inatacabila ei inconștiență, fata se făcuse nevăzută și acum își lingea probabil înghețata de fistic

pe una dintre străduțele lăturalnice unde călcai peste liniile șotronului desenat cu creta pe asfalt, limba roz îi țîșnea printre buze, limba roz, dar bătrînul nu putea stărui asupra imaginii pentru că se simțea încă umilit și buza de jos, vînătă și umflată, îi pulsa ca o inimă. Stări contradictorii și-l disputau. Insidioasă, nerăbdarea cunoscută îl făcea să tropăie mărunt.

Ridicînd cu amîndouă mîinile capacele celor două recipiente seamănă cu omul care, într-o fanfară, se pregătește să izbească talgerele. Îi rămăsese puțină înghețată, abia cît să umple vreo trei cornete. Făcea să mai aștepte ? Blestemata asta cu șolduri înguste. Și limbă roz. În urechile lui vuietul creștea și descreștea, de parcă vîntul ar fi purtat bătaia unor tobe ritmînd în marș. De nerăbdare își mozoli buza vînătă. Soarele începea să apună. Pereții albi ai căruciorului prinseseră reflexe purpurii și, întrebîndu-se încă o dată dacă merita să zăbovească pentru a vinde și ultimele trei porții de înghețată (de obicei nu pleca pînă nu răzuia bine pereții celor două recipiente, experiența îi dovedise că obținea așa încă cel puțin o porție, mai avea deci patru, nu trei) bătrînul privea sclipirile roșii, atît de fascinat de pîlpîirile lor pe zăpadă, fața, zăpada, fața, încît nu-l observă pe băiatul oprit în fața căruciorului și nu-l auzi cerînd o înghețată de fragi don Pedro, nici repetînd întrebător don Pedro ? și nu tresări decît atunci cînd băiatul ciocăni cu moneda în peretele căruciorului pentru a-i atrage atenția.

S-a terminat, gîfîi cu glas spart și, aplecîndu-se, despiedică picioarele cromate care susțineau peretele rabatabil al căruciorului, îl ridică, mîinile-i tremurau și nu nimereau ivărele sclipitoare așa că începu să plîngă sub ochii băiatului care-l urmăreau, în mîna ridicată țîncul mai ținea cu două degete moneda, am plecat, n-auzi ? gîfîi din nou isprăvind în sfîrșit operația de închidere a căruciorului, apoi scuipă în palme și, opintindu-se, începu să împingă imaculata prăvălioară pe roate cauciucate.

Violent comprimată, nerăbdarea îl îmboldea deși faptul că se afla acum în mișcare îl făcea să suporte mai ușor tremurul suit din adîncuri. Capul îi bîțîia mărunt, pînă și omoplații se agitau făcînd să-i salte umerii, mîinile încleștate pe bara cromată umezeau metalul nu atît din pricina efortului cerut de împinsul căruciorului, cît

pentru că trebuiau ținute din scurt, altminteri pe bara sclipitoare s-ar fi apucat să joace ca două maimuțe.

Șuierînd, respira cu gura deschisă și căruciorul zvîcnea în ritmul sacadat al răsuflării pe cînd femei cu fețe maronii sub tulpane colorate spuneau bună seara, don Pedro și, grăbind pașii și străduindu-se să nu se gîndească la nimic, da, la nimic, le răspundea mecanic bună seara, hm, bună seara, deși fata, zăpada, dar mai avea de răbdat puțin, lacrimile-i curgeau în barba albă însemnată în jurul gurii cu cearcănul galben al nicotinei și buza de jos pulsa ca o inimă de pasăre, scurt scurt scurt.

Sub bolta de piatră era întuneric, dacă nu aprindea el nu se îndura unul dintre păduchioșii ăștia să întindă mîna, așa că lăsă căruciorul pe trotuar și făcu lumină, apoi se întoarse și-l împinse, prin gangul boltit, în curticica pe pietrele de rîu ale căreia hurducăi și se legănă pînă-l opri în fața porții pe care scria simplu don Pedro.

Ca de obicei la ora asta curtea era plină de mirosuri de mîncare și usturoiul se simțea în toate, pe frînghiile întinse între pereții acoperiți cu șerpii plantelor agățătoare spînzurau ciorapi și chiloți și cămăși colorate, cineva zdrăngăna la ghitară, printr-o fereastră deschisă năvăleau replicile fornăite ale actorilor din filmul american transmis la televizor, un bărbat înjură în falset, ceva hodorogi, un copil începu să plîngă și o femeie chemă răgușit Elisenda, unde ești Elisenda, dar bătrînul cunoștea toate astea, avea destulă bătaie de cap cu nerăbdarea lui pentru a nu se sinchisi de cei din jur și trebuia să mai și lege căruciorul, așa că-și văzu de treabă.

Lanțul zăngăni pe pietre cînd îl trecu mai întîi în jurul osiilor, apoi pe după bara cromată și, în cele din urmă, prin belciugul prins în tocul porții. Lacătul țăcăni. Răbdare, răbdare, deși șoldurile înguste, Dumnezeule, și juca pe loc muncindu-se să descuie, cheia nu nimerea în broască și tobele mari bubuiau, bubuiau, așa că atunci cînd intră în încăperea duhnind a fum rece de țigară izbi poarta cu piciorul bizuindu-se pe închizătoarea yale, dar fără să se gîndească la ea, ocoli pe întuneric masa și scaunele și se năpusti în cea de-a doua încăpere, unde aprinse în sfîrșit lumina.

Ambele rămăseseră neîncheiate pentru că asta, în care se afla acum, nu avea fereastră și, o dată închisă ușa, îți dădeai cu degetele în ochi chiar și în plină zi, dar

cu ani în urmă don Pedro le arvunise pe loc după ce intrase pentru prima oară în curte (citise biletul care vestea la intrarea în gang : Închiriem camere splendide. Discreţie. Confort.) spre bucuria proprietăresei, o mulatră între două vîrste, văduvă, grasă şi guralivă, care află că noul chiriaş avea de gînd să-şi instaleze acolo laboratorul. Bărbatul încă destul de tînăr, dar arborînd o mare barbă de pe atunci aproape sură, îmbrăcase curînd pereţii cu faianţă albă, pusese linoleum peste duşumelele care ar fi trebuit date la rindea, trăsese o ţeavă pentru apă şi instalase o chiuvetă, apoi de-a lungul unui întreg perete, o masă pe tăblia căreia fixase aceleaşi plăci de faianţă albă şi, într-un colţ, un frigider. Totul sclipea de curăţenie şi inspectorul serviciului de igienă care-l vizitase înainte de a-i elibera autorizaţia se declarase mulţumit.

Acum însă două obiecte distonau în impecabilul laborator al lui don Pedro şi, dacă prezenţa oglinzii înalte prinsă pe unul dintre pereţi l-ar fi mirat probabil pe inspector fără să-i stîrnească obiecţii, lada neagră cu ferecături şi patru încuietori complicate l-ar fi intrigat cu siguranţă, îndemnîndu-l să pună întrebări. Dar de ani de zile nimeni nu se plînsese de îngheţata lui don Pedro şi inspectorul prefera să-şi împartă orele de serviciu între birou şi cafenea, aşa că autorizaţia bătrînului era prelungită, spre satisfacţia ambelor părţi, fără discuţii şi mai ales fără noi controale, drept care, neaflînd de schimbările intervenite în inventarul laboratorului, inspectorul nu formulase în legătură cu ele nici măcar nedumeriri.

Dacă se mulţumise să închidă poarta cu piciorul, don Pedro se arătă mult mai grijuliu cu uşa care despărţea odăile : răsuci cheia şi trase cele două zăvoare plasate deasupra şi dedesubtul broaştei. După care, răsuflînd scurt şi repede, se sprijini cu spatele de uşă aşteptînd cu nerăbdare să-şi epuizeze tremurul.

Închise ochii. Acum avea timp. Dar, pentru că imaginile care îl asaltaseră pe stradă continuau să-şi perinde vechile ispite, îl încercă satisfacţia rea a chinului autoimpus, nimeni şi nimic din afară nemaiimpiedicîndu-l să fie el însuşi. Depindea în sfîrşit de bunul lui plac şi urma să ia decizii fără drept de apel chiar dacă nu era decît singurul vizat. Mai rabdă, porcule, rosti în şoaptă şi, cu toate că vorbele nu fuseseră lipsite de o tandreţe în care

intra un dram de admirație complice, zîmbetul îi era înverșunat și crud. Nu mai poți răbda, hai ?

Începu să plîngă și se îndreptă spre ladă pregătindu-și, din mers, cheile. Mișcările i se încetiniseră. Încuietorile cedară una după alta, mîinile nu-i mai tremurau, doar buza de jos își continua măruntul du-te vino de care nu era conștient.

În lada cu căptușeală de aluminiu totul era așezat cu grijă. Fără a-și lua ochii de la vechile obiecte își scoase halatul alb, pantofii, îi puse în ordine pe masa acoperită cu plăci de faianță, apoi, aplecîndu-se, apucă uniforma neagră. Ca de obicei, se străduí să nu înregistreze mirosul de naftalină. Acum toate gesturile ar fi trebuit să fie măsurate, pătrunse de demnitatea ritualului, dar inima-i zvîcnea precipitat și bătăile ei își încetineau ritmul pentru a se grăbi din nou, neașteptat. În ciuda eforturilor de a regăsi o dorită impasibilitate își simțea sudoarea fierbinte, apoi înghețată.

Cizmele îi erau lustruite, ca și insignele cu cap de mort și cataramа centironului. Revolverul, chipiul.

Se privi în oglinda înaltă, îndreptă brasarda cu zvastică, după care bătu din călcîie și ridică brațul salutînd imaginea Hauptsturmführerului a cărui mare barbă albă tresări ca pentru a-și semnala prezența nereglementară. Dar bătrînul era atît de obișnuit cu ea încît nici n-o luă în seamă.

Răsufla șuierător pentru că, în sfîrșit, clipele făgăduite de imaginile care-l hărțuiseră soseau. Cînd apucă albumul gros și greu scoase un geamăt de satisfacție, așteptase într-adevăr prea mult și uite cum tremur, fir-ar să fie, întoarce repede paginile albumului pentru că știa ce caută și nu voia să piardă o secundă chiar dacă fiecare dintre prețioasele fotografii delimita o parcelă de timp meritînd să fie retrăită, dar altădată, acum avea nevoie de una anume, nu asta, nu, nu, nici, trecuse probabil de ea, da, trebuia să ia albumul de la capăt și nu se simțea în stare, așa că scîncea întorcînd în neștire filele groase, înainte, înapoi, calm, totul e să fiu calm, dar privirile i se încețoșară și degetele tremurau pe paginile de carton și-l năpădi brusc panica, nu dau de ea, a dispărut sau mi-au furat-o și două cuțite i se înfipseseră în rinichi, nu se mai gîndise la *ei* de ani de zile știindu-se în siguranță, don Pedro, bătrînul cu barba albă, înghețată pen-

tru tot cartierul, o înghețată bună, niciodată nu înșală cînd umple cornetele și uneori dă și pe datorie, în siguranță, da, i se pierduse urma și pînă și *ei* îl uitaseră, n-avea nici un rost să-și facă griji, calm, trebuie să fie pe undeva pe aici, și scoase un strigăt chinuit pentru că fotografia era într-adevăr acolo, în colțul de sus din dreapta, pete negre pe cîmpul alb, albul zăpezii, în uniforma neagră, cu brațele încrucișate, și picioarele depărtate strînse în cizme negre urmărește goana fetei cu șolduri înguste, schneller, strigă, schneller, și fată aleargă desculță pe zăpadă și cînd Müller o întoarce din drum e bineînțeles curvăștina care-și legănase șoldurile sfidîndu-l și lingînd înghețata cu limba ei roz, acum aleargă și lacrimile-i lasă dîre pe chipul care nu mai păstrează nimic din nepăsarea inconștientă cu care, în fața lui, apucase cornetul cu înghețată, cu înghețată, îți dau eu înghețată și, aplecîndu-se, ia un pumn de zăpadă și-i poruncește s-o lingă și-i privește buzele devenite vinete, dar limba rămîne roz și Hauptsturmführerul comandă Ausziehen iar Müller se proptește în gulerul cămășii și trage și cînd pînza pîrîie dezgolind două merișoare prăpădite bătrînul geme și-și duce mîna la inimă și Müller care dă să se repeadă spre cel prăbușit la picioarele fetei înțeremenește, privirea năucă a ochilor holbați nu i se poate desprinde de pe obrazul bolit, năpădit de o mare barbă albă.

Așa l-a găsit pe don Pedro și poliția atunci cînd, înștiințată de proprietăreasă că bătrînul nu se mai arătase de trei zile și că un miros suspect venea din laborator, spărsese cele două uși : într-o fotografie făcută cu patruzeci de ani în urmă și duhnind a hoit.

BĂTRÎNA

Ilarion simți că amețește încă înainte de a urca scara și trebui să se prindă cu amîndouă mîinile de balustrada cu lemnul atît de lustruit încît părea o imitație de sticlă. Strînse din pleoape. Cînd redeschise ochii ceața rotitoare se risipise și el măsură din priviri scara șubredă a cărei înălțime modestă nu justifica amețeala anticipată, deși treptele suiau aproape drept, ca le scările de pe vapoare. Intrigat, se întrebă din nou ce-l aștepta la capătul ei, acolo unde, gravă și ceremonioasă ca un personaj hieratic, se afla o simplă ușă îngustă.

Anunțul descoperit de dimineață la rubrica de mică publicitate a ziarului spunea doar *Aș vrea să stăm de vorbă. Bătrîna.* După care urma adresa.

Îi căzuse sub ochi din întîmplare, nu prea citea mica publicitate, dar era prima zi de vacanță și, cum deocamdată nu avea nimic mai bun de făcut, luase ziarul din cutia de scrisori și se așezase să-l parcurgă pe îndelete, ceea ce nu-și îngăduia de obicei, terorizat de gîndul că întîrzie și nu apucă să semneze condica. Nu era, de altfel, singura lui teroare. Sînt făcut pentru spaimă, spusese cîndva.

În ciuda formulării bizare, anunțul din ziar nu putea fi decît unul de familie, cea care-l inserase se certase probabil cu neamurile, avea de lăsat o moștenire și pusese condiții inacceptabile, așa că nepoții, sau ce vor fi fost, îi întorseseră spatele lipsindu-se de vechiturile bătrînei care, singură, poate bolnavă, îi chema acum să stea de vorbă, gata să cadă la învoială.

Dar anunțul putea să aibă și altă explicație, își spusese apoi, bătrîna era pur și simplu singură pe lume și nu dorea decît să schimbe o vorbă cu cineva lansînd prin mica publicitate un apel în speranța că, dintre sutele de mii de oameni care citeau ziarul, se va găsi unul să-i înțeleagă disperarea și să-i calce pragul. Nu altfel proceda pe vremuri naufragiatul care-și punea ultima speranță în mesajul vîrît într-o sticlă și încredințat valurilor, dar e parcă mai înspăimîntătoare singurătatea unei bătrîne în mijlocul a două milioane de oameni, își mai spuse Ilarion începînd să se îmbrace încă înainte de a-și da seama că trebuia să se ducă la adresa indicată.

Găsise lesne casa, mică pînă și prin comparație cu celelalte clădiri de pe strada în pantă, era unul dintre vechile cartiere ale Bucureștiului unde toate casele aveau cîte un singur etaj pe fațada căruia se deschideau între trei și opt ferestre. Înghesuită între două imobile de pe la sfîrșitul secolului trecut, casa bătrînei era atît de îngustă încît deasupra porții nu se vedea decît o singură fereastră lipsită de perdele. Nici o bucățică de curte, poarta era la stradă, o poartă cu vopseaua cafenie zbîrcită și cu un ochi de sticlă de un verde murdar, apărat de doi drugi de fier răsuciți fără noimă.

Nici o sonerie, nici un răspuns cînd Ilarion ciocăni din ce în ce mai tare, dar poarta nu era încuiată și țiițînele scîrțîiră bineînțeles sinistru cînd apăsă și împinse clanța de formă neobișnuită, ale cărei detalii erau înecate și acoperite de straturile succesive de vopsea care se cojeau pe lemnul porții, dar rezistaseră pe metalul diform.

Cu pereții văruiți demult sub funiile negre împletite din pînzele unor generații de păianjeni defuncți, cu dușumele de scînduri nevopsite, micul vestibul era gol, poate că folosise cîndva drept remiză, acum nu constituia însă decît spațiul din care scara pornea pieptiș, asemenea unui piedestal menit să înalțe ușa pe care razele pătrunzînd prin fereastra de deasupra porții o luminau ca un reflector. O ușă de culoare deschisă și incertă a lemnului expus la ploaie și vînt, își spuse Ilarion privind-o de jos și mirîndu-se de gîndul năstrușnic.

De cum intrase îl izbise mirosul, un miros slab, care nu era al igrasiei, nici al aburului rînced de bucătărie sau al încăperilor neaerisite, ci unul pe care nu izbutea să-l identifice. Apoi își dădu seama că, deși răspundea pe

trotuarul gălăgioasei străzi în pantă, pavată neregulat cu pietre de rîu, poarta cu verdele ochi de sticlă nu lăsa să treacă un zgomot cît de mic.

Nici măcar vechile trepte abrupte nu scîrțîiau. Cînd începu să le suie simți cum cedează ușor sub tălpile lui, ca și cum lemnul n-ar fi fost decît o învelitoare, un fel de preș moale imitînd forma și culoarea lemnului, sub care s-ar fi aflat adevăratele trepte. Era încă un gînd ciudat, dar nu apucă să stăruie asupra lui. Ajunsese în dreptul ușii care închidea brutal scara, dispensîndu-se de răgazul unui palier. Ultima treaptă constituia pragul. Văzută de aproape, ușa își pierdea aerul solemn și nu mai era decît o foarte veche tăblie de lemn, cu noduri și fibre aparente amintind umflăturile și venele unei mîini deformate de reumatism și bătrînețe.

Întorcînd capul, Ilarion constată că se află la nivelul ferestrei ce dădea spre stradă. Deasupra lui tavanul de scînduri susținea probabil podul, prin care își spuse că i-ar fi plăcut să cotrobăiască. Dar ceea ce îi reținu imediat atenția fu noua perspectivă din care descoperea vestibulul, scara părea acum mai lungă, poarta pe care intrase era plasată lateral în fundul unui adevărat puț.

De unde păruse pustiu, vestibulul colcăia de forme imprecise și doar marea depărtare la care Ilarion se afla acolo, în capul scării, îl împiedica să le identifice, dar ele se agitau, se încălecau, albe, poate sidefii, pentru că din cînd în cînd o sclipire de smalț îi îngăduia să prindă tremurul unor mărunte curcubeie, iar pe pereții care-i apărură dați cu var ondulau fantomele unor priveliști suprapuse, corăbii răsărind din evantaiele unor palmieri, talazuri acoperind coloane, stînci cu forme amenințătoare plutind peste oamenii ce se plimbau agale în jurul fîntînilor dintr-o piață.

Aceeași era numai tăcerea care-l întîmpinase cînd mai credea în inocența vestibulului.

Neîncrezător, Ilarion privi din nou ușa. De ce nu amețea uitîndu-se în golul scării și simțise cum totul se rotește cu el atunci cînd, de jos, scara i se înfățișa la proporții modeste? Mă mai pot întoarce, își spuse, dar ca purtată de altcineva mîna i se înălță și ciocăni în lemnul bătrîn. I se păru că deslușește un hîrîit. Era primul sunet pe care-l auzea de cînd pătrunsese în ciudata casă și tăcerea nu făcea poate decît să amplifice un foșnet

Mai bătu o dată. Un glas atît de răgușit încît nu-și dădu seama dacă era al-unei femei sau al unui bărbat rosti slab, dar răspicat :

— Nu e încuiat. Intră.

Împinse ușa. O dată cu semiîntunericul din încăperea care, așa cum presimțise, nu avea fereastră și primea o lumină tulbure de la luminatorul din tavan, îl izbi mirosul pe care-l recunoscu, în sfîrșit. Tulburat, nu-și aminti să fi închis ușa. Se închisese, poate, de la sine.

În mijlocul odăii, pe un pat fără picioare, dar atît de înalt încît părea un soclu, bătrîna era culcată pe burtă. Capul îndreptat spre ușă se sprijinea pe o pernă mare, întreg trupul dispărea sub cearșaful ce atîrna pînă la podea.

— Am citit anunțul, începu stînjenit Ilarion căutînd din ochi un scaun pe care să se așeze, dar încăperea era goală, nu vedea nici o mobilă în afara patului pe care bătrîna stătea atît de ciudat culcată.

Așteptă s-o audă vorbind. Bătrîna se mulțumea însă să-l privească peste perna de care își sprijinea bărbia, părul îi era ascuns sub o năframă dungată ale cărei culori nu se prea ghiceau, pălite poate ca urmare a nenumăratelor spălături, dar în lumina de amurg filtrată prin geamurile mînjite ale luminatorului, mare lucru, oricum, nu se putea desluși. Semiobscuritatea ascundea totodată pe fața bătrînei semnele vîrstei și Ilarion își spuse că era un ultim reflex al feminității, severa armonie a trăsăturilor veștede amintind că bătrîna trebuie să fi fost cîndva zguduitor de frumoasă. Imensi, ochii negri se încețoșaseră, albul lor își pierduse strălucirea.

— Pe vremuri îmi plăcea să pun întrebări, spuse deodată, atunci cînd, tăcerea prelungindu-se, Ilarion începu să se întrebe dacă-l auzise. Dar am obosit.

Timbrul grav era alterat de o răgușeală neplăcută, dură. Cum va fi răsunat glasul ăsta cînd sunetele îi mai erau catifelate ? se întrebă el. Și pe neașteptate se înfioră.

Mirosul !

— Sînteți sigură, bîigui conștient de faptul că nu putea aștepta nici un ajutor.

— Singură am fost întotdeauna. Cînd aveam nevoie de oameni, îi căutam.

— Acum îi faceți să vă caute ei, spuse cu băgare de seamă Ilarion simțind cum i se zbîrlește părul pe ceafă. Anunțul.

— O singură dată pe an. Sînt foarte bătrînă.

Cu glas scăzut, încuviința. Închisese ochii ?

— Nu pot să cred, șopti Ilarion trăgîndu-se spre ușă.

— Se deschide numai de afară. Ba da, ai înțeles. Ca toți cei dinaintea ta.

Cearșaful lunecă pe dușumele dezvelind trupul de leoaică atunci cînd se ridică în patru labe, zvîcnind din coadă.

— Lui Oedip i-ai lăsat o șansă, strigă Ilarion.

— Eram tînără, atunci. Omule, nu mai pot risca.

Obrazul bătrînei rămînea lipsit de expresie, dar mirosul de fiară din mica încăpere se înteți brusc.

UN SFÎRȘIT AL LUMII

Am văzut cerul întunecîndu-se, cu o clipă înainte mai fusese senin și pescărușii planau ca de obicei, totul de altfel era ca de obicei, marea și nisipul și stîncile joase, dar cerul s-a întunecat de parcă în aparatul de proiecție al lumii s-ar fi schimbat diapozitivul înfățișînd aceeași porțiune de plajă surprinsă acum după apusul soarelui, soarele dispăruse deși adineauri încă, în ciuda pleoapelor lăsate, exploziile lui de aur lichid mi se întipăriseră pe retină, un nor ? m-am întrebat dar vîntul începuse să spulbere nisipul și frigul instalat deodată necompensînd arsura miilor de șfichiuiri care-mi înroșeau pielea am început să mă îmbrac împreună cu cei aflați, ca și mine, la malul mării.

Fetele cărora abia le admirasem trupurile se împleticeau țipînd și nu izbuteau să-și adune lucrurile, pletele li se zvîrcoleau sau, acoperindu-le fețele, le transformau în viziuni de coșmar. Speriat de furtuna dezlănțuită din senin, băiețelul vecinilor țîșni dintre ai lui și o luă la fugă plîngînd, se împiedică și nisipul îl acoperi de parcă cineva ar fi zvîrlit peste el o pătură. Părinții se repeziră să-l smulgă de sub stratul care vibra schimbîndu-și forma cu o repeziciune evocînd tatonările haotice ale unei făpturi oarbe. Cu mîini scurmînd febril apucară de brațe copilul și-l ridicară, urla înecîndu-se și se zbătea și ei întîrziau să se îmbrace pierzînd iremediabil clipe, vedeam scena cu coada ochiului și peste mugetele mării auzeam țipetele pescărușilor incapabili să țină piept vîntului care smulgea acum țăruși corturilor întinse pe nisip, pînzele se prefăcuseră în sinistre zmeie și-i izbeau cu spetezele

pe cei ce se învălmășeau pe plajă, se înfășurau în jurul lor și-i orbeau, le interziceau să se miște, îi trînteau oferind nisipului simple trupuri pe care se grăbea să le înghită.

Ca într-un film derulat cu viteză dementă secvențele se încălecau. Rotind felii colorate, mingiile săreau (goneau), cădeau și țîșneau din nou spre înălțimi tulburi, se izbeau în văzduh de pescărușii amețiți, pe plajă de oameni neajutorați și, pînă la urmă, plutind peste malul de pămînt ripsat ce străjuia plaja, se grăbeau să ducă pînă cine știe unde mesajul solar al veseliei lor inconștiente, în timp ce lumea solară agoniza și la doi pași de mine un bărbat scund, chel, dădea din mîini și vocifera, vîntul smulgea cuvintele pe care mi le adresa și împroșca poate cu ele perechea în vîrstă pe care o știam de ani de zile, erau amîndoi înalți și zvelți și sub pielea uscată și subțiată mușchii le rămăseseră netezi, părul alb contrasta cu trupurile bronzate, an de an îi regăseam singuri pe plajă și-i părăseam acolo, tot singuri, la sfîrșitul vacanței, se spunea că ar fi biologi dar nimeni nu-i cunoștea pentru că nu vorbeau cu nimeni, măcar că singurătatea nu le era orgolioasă, nici disprețuitoare, dimpotrivă, îi salutam, răspundeau zîmbind și nimic n-ar fi fost mai firesc decît să intru în vorbă, n-am făcut-o, nimeni n-o făcuse, cred, și poate că asupra lor se năpusteau acum cuvintele chelului de lîngă mine (îi vedeam fața chinuită și mișcarea buzelor), pentru că amîndoi îl priveau cu îngrijorată nedumerire în vreme ce făceau eforturi să se îmbrace luptînd cu rafalele vîntului care, după paie și crenguțe uscate, smulgea acum de pe nisip și scoicile pe care le proiecta cu o putere ce le preschimba în arme, mi-am dat seama de asta pe pielea mea cînd am simțit o arsură între omoplați și, ducînd mîna la locul dureros, mi-am văzut degetele însîngerate.

Omul de lîngă mine blestema, se ruga sau cerea ajutor, dar nu mai era decît un element de recuzită pe scena apocaliptică a plajei, nu-l înțelegeam și nu-i puteam acorda nici măcar atenție : o concentrasem toată asupra pantalonilor mei de doc și a cămășii roșii, atît de decolorată de soare și apă încît luase nuanțe albăstrui și tonuri de sîngvină subtil încețoșate pînă la limita unde păreau trandafirii. Cînd fusesem mîndru de culoarea nesperată, proclamînd vechea mea relație cu marea, dar o dată cu plaja care invadase văzduhul, făcînd aerul dens și

zgrunțuros (ca să pot respira mi-am fixat pe față costumul de baie ud), se răzvrăteau acum zbătîndu-se, lovindu-se, lovind și încercînd să-mi scape din mîini în neașteptate tentative de a revendica demnitatea inițiativei.

Mîncecile se refuzau brațelor, picioarele nu-mi puteau pătrunde în craiții pantalonilor îngustați sau atîrnînd neînchipuit de greu. De îndată însă ce, istovite, mîinile mele încetau să tragă de ei, fluturau brusc pentru a încerca să evadeze și să se alăture, în haosul văzduhului, mingilor colorate și corturilor devenite zmeie. Vijelia înțepa vacarmul, șuierăturile vîntului și țiuitul nisipului însoțeau țipetele oamenilor și scîrțîitul pescărușilor, iar contrabașii mării vuiau atît de profund încît îmi simțeam osul frunții vibrînd.

Nu știu cum am reușit să mă îmbrac. Începuseră să zboare și primele pietre, da, bucățelele dure și dumnezeește lustruite pe care le adunam cîndva și le ungeam cu cremă pentru a le păstra culorile deveniseră proiectile, așa cum cochiliile sparte ale midiilor își prefăcuseră marginile în tăișuri. Omul de lîngă mine, care nu încetase să strige neauzit, fără a se clinti totuși, ciudat, de pe locul lui, încremeni deodată cu ambele brațe întinse și ușor îndoite din coate. Sîngele îi curgea pe obraz și el nu făcea nimic, nu schița un gest, o imensă stupoare îi crispase trăsăturile. I-am arătat prin semne că trebuie să-și părăsească locul pentru a-și căuta un adăpost, dar a rămas în bătaia vîntului, biciuit de nisip, izbit de pietre, sfîrtecat de bricele scoicilor.

— Mișcă-te, am strigat înfășurîndu-mi capul în prosop și îndreptîndu-mă în cele din urmă spre el, apoi l-am împins cu umărul, mîinile mi-erau încleștate pe capetele prosopului, și el s-a clătinat fără să mă privească.

Amestecat cu sîngele, nisipul începea să-i alcătuiască o mască pe fața rigidă, cu gura deschisă.

Nisipul îi intra în gură.

Îi mitralia ochii.

Am scos un urlet, apoi mi-am auzit dinții clănțănind. Mînat de vînt am alergat împleticit spre faleza sfredelită de cuiburile lăstunilor în care, amețiți, cei mai mulți nu mai nimereau. Săgetau bezmetic prin fața malului de pămînt pînă cînd o rafală mai puternică îi repezea în peretele cafeniu, la poalele căruia se prăbușeau și dispăreau sub stratul tot mai gros de nisip. Aflate în bătaia

vîntului, cuiburile, de altfel, le fuseseră probabil astupate, mi-am spus, și gîtul mi s-a încleștat din nou pentru urlet și am văzut nisipul invadînd gura omului care încercase zadarnic să-mi comunice ultimele lui gînduri sau ultima lui disperare și rămăsese pironit la malul mării, și i-am văzut ochii orbi.

— Nu vă opriți, striga un bărbat în care l-am recunoscut pe presupusul biolog, nu vă opriți ! apoi, alături de calma lui însoțitoare, începu să urce poteca ce ducea spre sat.

Ca și cum efortul făcut pentru a ajunge acolo i-ar fi stors de puteri, ca și cum nu și-ar fi dat seama că nu se aflau încă la adăpost, cei ce izbutiseră să părăsească plaja șovăiau în fața falezei. Erau cu toții desfigurați de spaimă, murdari și buimăciți și m-am întrebat cîți dintre ei lăsaseră în urmă ființe cu gura plină de nisip, cu ochii deschiși, mitraliați de infimele alice ale siliciului.

Cerul era negru. Ne mai puteam vedea doar mulțumită luminii spectrale pe care o emana marea, o fosforescență pîlpîitoare. Tocmai îmi dăduse prin minte că vibrația verzuie se datora oscilațiilor neîntrerupte ale valurilor, licărul crescînd și descrescînd în ritmul răsuflării lichide căruia îi auzeam huietul, cînd cineva a strigat :

— Marea... fugiți ! și am apucat să aud zgomotul năruirii frontului de zgîrie-nori translucizi înălțat într-o clipă și să văd asaltul muntelui de apă cucerind plaja într-o fantastică revărsare fosforescentă ale cărei ultime tentacule se apropiau de noi.

După care n-a mai fost decît panica.

Febril, ne cățăram pe poteca șerpuitoare și pe lîngă ea, ne împiedicam tîrîndu-ne de-a bușilea călcam unii peste alții sau ne întindeam cîte o mînă de ajutor și vîntul nu înceta să ne mîne din spate și nisipul ne biciuia și vacarmul părea însuși spațiul pe care ne chinuiam să-l străbatem, un spațiu al violenței și haosului. În urma noastră marea înainta în salturi tot mai lungi și bănuiam că în puțină vreme va începe să bată malul pe care-l suiam. M-am împiedicat de un trup căzut, cred că era o femeie. Un colț al cearșafului de plajă în care se înfășurase ca într-un giulgiu se zbătea în vînt.

— Scoală, am strigat sau mi s-a părut că strig, urletele vîntului erau atît de sălbatice încît nu știam dacă

silabele răsunau în mine sau izbuteau să străpungă vacarmul, am încercat să trag de brațul pe care-l simțeam sub cearșaf, dar, revelator de greu, trupul nu s-a clintit.

Cineva m-a împins din spate. Dacă n-aș fi înaintat, aș fi fost călcat în picioare, nimeni nu mai avea puterea să se abată din drum. Clătinîndu-mă, am trecut peste trupul căzut, și, după cîțiva pași, izbit de furia reînnoită a rafalelor, ajunsesem pe cîmpul cu iarbă săracă pe care nu creșteau decît scaieți cu țepoase flori violete și tufe de imortele. Acum picioarele mi se afundau în nisipul adus de vînt. Pînă la primele case mai erau cîteva sute de metri, dar nu se vedea nici o lumină. Ferindu-mi ochii cu palmele am întors capul pentru o fracțiune de secundă, mai mult nu puteam rezista violenței abrazive a jeturilor de nisip, și imaginea mării mi-a apărut atît de înspăimîntătoare încît am început să alerg spre sat.

Frîntura de clipă îmi îngăduise să înregistrez nemărginirea cu munți clătinători de apă fosforescentă. Plaja dispăruse. În larg, munții lichizi se înălțau cu mult peste buza malului și numai faptul să se năruiau în dreptul stîncilor îi împiedica deocamdată să năvălească asupra uscatului. Dar ceea ce m-a făcut să gonesc spre sat cu toate puterile a fost făptura pe care o zărisem șezînd pe cel mai înalt munte de apă, legănîndu-se pe imensul jilț al muntelui de apă, spun făptura și mă cutremur amintindu-mi trupul inform, umflat, cu pîntec proeminent și cap minuscul, brațele, cel puțin patru, care se agitau necoordonat dar arătau mereu și mereu spre mine, n-am putut vedea dacă se sfîrșeau în mîini și degete, deși unul dintre brațe învîrtea un obiect alungit, mă tem să spun un trident, în scurtul răgaz cînd am privit spre mare am reținut destule amănunte pentru a nu trebui să mai născocesc, firește, putea fi un trident și aveam atunci de-a face cu o teribilă mutație, dar ceea ce pe moment m-a înspăimîntat mai mult a fost goliciunea făpturii, pielea ei afișînd roșul tragic al anumitor alge, al cercurilor roșii din jurul ochilor unor pești monstruoși, un roșu agresiv, a cărui aură sîngerie se transmitea apei fosforescente, așa cum apa împrumuta homunculului sclipiri verzui, șopîrle fluide lunecîndu-i pe pielea lucioasă.

În clipa în care l-am văzut se răsturna pe spate și picioarele i-au bătut de cîteva ori în gol și cele patru brațe s-au rotit în efortul de a reașeza trupul în uriașul

jilț de apă, era grotesc și scîrnav, dar înspăimîntător mai presus de toate, ca un imens vierme cu brațe.

Pe cîmpul invadat de nisip am început să fug, deși cred că goana era o iluzie, cheltuiam o energie cu ajutorul căreia aș fi alergat altădată și îmi închipuiam de aceea că alergam și atunci, cu toate că, mai probabil, la capătul puterilor, mă tîram doar și horcăiam, izbutind să inhalez o infimă cantitate de aer, mă tîram și siluete lamentabile se clătinau lîngă mine silind să ajungă la adăpostul caselor întunecate cărora le ghiceam formele în sepulcrala lumină emanată de mare. Deasupra satului cerul era negru și mi-am amintit înfiorat că nu putea fi mai tîrziu de ora 11 dimineața.

În fața primului gard de scînduri se înălțase o dună de nisip în care picioarele mi se afundau, dar am trecut peste ea pentru a regăsi în curte o ușoară denivelare după care duna continua proptindu-se în peretele casei și ajungînd pînă în dreptul acoperișului, unde se învîrteau trîmbe șuierătoare. Olanele clănțăneau. Cîte una se desprindea și începea să joace peste celelalte pînă se prăbușea neauzit în pătura de nisip.

Am căutat cu privirea salcîmul din mijlocul curții, sub coroana lui ne strînsesem în serile atîtor veri, îi luase însă locul o imensă cocoașă întunecată a cărei formă perfectă trăda arhitectura nisipului. Prietenul verilor calme urma să se mumifice ca un faraon în inima piramidei.

— O să murim, spuse cineva lîngă mine și i-am auzit cuvintele, deși abia le șoptise.

— Încă nu, am răspuns, fără s-o recunosc în mogîldeața înfofolită pe una din fetele care-și instalaseră cortul lîngă cortul meu, cu secole în urmă, pe o plajă devenită amintire.

— Eu mor acum, aici.

Am simțit-o gata să se prăbușească pe panta dunei mereu asaltată de valuri de nisip și-am întins brațele. Cearșaful mi-a scăpat din mîini. Pulsînd ca o mare meduză fantomatică s-a năpustit peste culmea acoperișului. Cu mii de guri infinitezimale, nisipul m-a mușcat de ceafă, de urechi, de pielea capului. Îmi supraapreciasem puterile. Ne-am rostogolit amîndoi pe pantă, dar am ajuns în curte și nu dincolo de gard.

— Inutil, a spus din nou. Lasă-mă.

Şi-aş fi părăsit-o, poate, dacă nu mi-ar fi cerut s-o fac. Nu-l părăsisem la malul mării pe cel ce se străduise să-mi spună ceva, căruia nisipul îi astupase gura şi-i arsese ochii ? Dar nu mai aveam puterea să replic.

I-am înconjurat trupul cu braţele şi am tras-o după mine, bălăbănindu-mă mereu să cad şi necăzînd, ca şi cum greutatea la care mă înhămasem ar fi fost totuşi pe măsura forţelor de care mai dispuneam. A durat probabil mult pînă am ocolit casa, timpul se scurgea după alte legi sau încremenise, oricum nu mai eram în stare să evaluez durata, mult pînă ne-am tîrît de-a lungul pridvorului spre care dădeau uşile şi ferestrele celor cîteva încăperi, dar uşile şi ferestrele erau pe trei sferturi astupate de nisip şi nu puteau fi deschise, aşa că ne-am oprit pe latura dinspre şosea, unde vîntul nu mai ajungea decît prin vîrtejurile ce scăpau de după colţurile casei şi unde pătrunsesem într-o oază.

Trîmbele se învolburau peste capetele noastre. În sticlirea verzuie pe care şuvoaiele lor o antrenau, vedeam pe şosea fragmentele, încă neînghiţite de nisip, ale unor maşini răsturnate. O dună acoperea gardul şi faţada casei de peste drum, luminile erau peste tot stinse, nu se zărea ţipenie şi văzduhul colcăia de şerpi de nisip, ţiuind, şuierînd, dar, rezemat cu spatele de peretele casei alături de cea pe care o trîntisem după mine, inert, cu braţele căzute, îmi trăgeam sufletul fără să simt nevoie să pun întrebări, nici măcar să gîndesc. Vîscoasă, oboseala mi se scurgea prin vîrfurile degetelor, prin tălpi, făcînd loc unei moleşeli stupide, indiferente, aproape plăcute. Îmi smulsesem de pe faţă costumul de baie scorţos, prin care aerul abia mai trecea. Vînătăile şi zgîrieturile mă dureau vag, ca atunci cînd efectele unui analgezic încep să slăbească, trupul nu-mi reintrase în posesia simţurilor, creierul buimăcit era încă incapabil să distileze altceva decît limitata satisfacţie a fiinţei dintr-o dată apărată de formele cele mai violente ale agresiunii.

— Şi acum ?

Am întors capul încercînd să desluşesc faţa celei ce nu se mulţumea cu clipele de răgaz de care aveam parte şi am recunoscut-o în sfîrşit pe una dintre cele trei fete, sosite de cîteva zile pe plajă, cea mai tăcută dintre ele. Îi urmărisem graţia calmă contrastînd cu exuberanţa prietenelor ei care vorbeau şi rîdeau fără încetare. Mi se

părusc tristă şi-mi explicasem vivacitatea celorlalte prin dorinţa de a o face să uite ceva, o moarte sau o despărţire, la vîrsta ei mai degrabă o despărţire, îmi zisesem. Avea pielea neobişnuit de albă. Părul negru, lung, îi acoperea spatele. Stătea mai tot timpul sub cort. Şi o surprinsesem o singură dată rîzînd şi atunci mi se păruse că nu mai era ea.

— Odihneşte-te. E greu să faci planuri.

N-am întrebat de soarta prietenelor cu care venise să-şi petreacă vacanţa, era o întrebare primejdioasă. Ca şi cum mi-ar fi citit gîndurile, a spus cu un glas tremurător, care răsună neaşteptat de clar în oaza menajată de peretele orb :

— Au rămas acolo, amîndouă. Una chiar pe plajă. Am trecut pe lîngă ea. A doua pe potecă. Şi pe lîngă ea am trecut.

— Nu puteai face nimic.

— Nu ?

— Nu. Încetează. Şi deşi nu-mi aminteam faţa celui căruia nu-i putusem înţelege ultimele cuvinte i-am revăzut gura deschisă în care intra nisipul şi ochii mitraliaţi de nisip, am revăzut trupul femeii peste care flutura un colţ de cearşaf şi am simţit o undă de uşurare la gîndul că nu erau decît doi necunoscuţi, în timp ce fata părăsise două prietene. Apoi mi s-a făcut silă de mine şi m-am răstit : Ce-ai fi putut face ?

Nu mă aşteptam la răspunsul scurt, plin de o indiferenţă posacă :

— Să mor.

Fără emfază, cuvintele bătrînului Corneille. Fiinţa de lîngă mine le redescoperise la capătul calvarului, în pustiul din ea.

— Dar nu m-ai lăsat, a continuat, atunci cînd totul ar fi fost atît de uşor. De ce ?

— Pentru că n-ai făcut-o la timp, acolo, pe plajă. Sau pe potecă. Înţelegi ? Gestul devenise inutil.

Strigam fără ruşine, voiam să fiu rău, era uşor şi cred că izbutisem. Dar m-a surprins din nou printr-un singur cuvînt rostit cu voce joasă, lipsită de timbru :

— Ştiu.

Era în el disperarea faptului ireversibil. Fata cîntărise totul şi se condamnase definitiv. Vorbele nu mai

puteau schimba nimic, nu murise utilul şi o împiedicasem să moară inutil.

Am tăcut amîndoi.

Era tot mai frig.

Nisipul. Vîntul.

Atunci cînd gîndurile, tot felul de gînduri pentru o vreme amorţite au început să-mi dea tîrcoale, am întrebat :

— Cum te cheamă ?

— Dana.

În clipa aceea pămîntul ne-a zvîcnit sub tălpi şi am auzit o bufnitură urmată de ecouri în lanţ. Mugetul mării răsuna acum cu o nouă putere, implacabil, triumfător.

— Malul ? a întrebat fără să ridice glasul.

— S-a prăbuşit. Marea se apropie.

Nu mai puteam rămîne la adăpostul iluzoriu. Am încercat să reconstitui în minte topografia satului, dincolo de şosea mai erau cîteva case îndărătul cărora se ridica un gorgan, apoi urma cîmpia.

— Vino, am spus aşteptîndu-mă să se închidă în cercul îndărătnic din care o mai smulsesem, dar s-a dezlipit de peretele casei şi şi-a vîrît capul între umeri pregătindu-se să întîmpine şocul rafalelor.

Am făcut cîţiva paşi spre sînga pentru a regăsi panta de nisip, apoi am urcat-o trecînd peste gard, am coborît în şosea şi iar am urcat, în dreptul gardului de peste drum, duna acoperind o maşină răsturnată pieziş căreia i se mai vedeau doar roţile, două dintre ele se învîrteau în bătaia vîntului. După clipele de răgaz de care avusesem parte suportam parcă mai greu violenţa vîrtejurilor de nisip. Ţinîndu-ne de mînă orbecăiam, ne împiedicam de trunchiurile copacilor răsturnaţi, ne sprijineam unul de celălalt, cădeam şi din nou, împleticindu-ne, porneam fără să schimbăm vreun cuvînt. La un moment dat, sub stratul de nisip am călcat peste ceva moale şi totodată consistent, nu ştiu dacă era într-adevăr un trup, aşa cum mi s-a părut, dar am făcut un salt şi m-am prăbuşit, trăgînd-o şi pe Dana după mine. Eram numai spaimă şi milă şi oroare, nu-mi puteam stăpîni tremurul, nisipul îmi scîrţîia dureros între dinţi.

Dana m-a ajutat să mă ridic şi am făcut un pas la adăpostul casei, atît de asemănătoare celei de lîngă peretele căreia plecasem încît am fi putut crede că visasem

traversarea şoselei şi tot ce urmase sau că ne învîrtisem pentru a ne întoarce de unde pornisem. Ca şi acolo, uşile şi ferestrele erau blocate cu rampe de nisip. Am urcat totuşi cîteva asemenea rampe, şi am bătut în porţiunile rămase neacoperite, poate doream pur şi simplu să auzim un glas şi să ne convingem că nu rămăsesem singuri, dar nimeni nu ne-a răspuns sau n-am auzit răspunsul celor dinăuntru.

După popasuri identice în dreptul unor pereţi ce ne fereau de furia viforniţei am ajuns la ultima casă, dincolo de care, mai întunecată decît văzduhul întunecat, se profila silueta gorganului.

— Şi mai departe ? a întrebat Dana subînţelegînd că zbuciumul nostru era inutil şi că nu mă urmase decît pentru a-mi demonstra asta.

Am ridicat din umeri. S-a urnit din nou fără să protesteze, dar ştiam că mă urmează cu indiferenţa pe care ţi-o dă pierderea ultimei speranţe.

Ajunsă în dreptul gorganului, a dat să-l ocolească. Am tras-o după mine şi am început să urcăm. Pe la jumătatea drumului nu m-am putut stăpîni şi, ferindu-mi faţa cu mîinile, aşa cum mai făcusem, am aruncat o privire îndărăt, spre mare.

Cred că izbutise să înghită jumătate din cîmpul sterp care o despărţea de sat. Valurile fosforescente se zbuciumau atît de aproape încît monstrul care se legăna pe culmea celui mai înalt val părea gata să sară pe uscat. Ca atunci cînd îl zărisem pentru prima oară şi asemenea căpeteniei unei hoarde îşi rotea braţele, mai curînd tentaculele, într-o continuă mişcare întreruptă doar pentru o clipă, atît cît să indice uscatul. Lucioasă, goliciunea lui roşie era obscenă.

Frîntă de mijloc, Dana icni lîngă mine.

— Nu trebuia să te uiţi, am spus.

Cînd s-a liniştit i-am cuprins umerii cu braţul şi am coborît, ocolind gorganul. Nu mă aşteptam să descopăr două siluete ocupînd una dintre vanele de piatră. Dana a avut o instinctivă mişcare de dare îndărăt şi s-a lipit de mine.

— N-ai mai fost aici ?

— Nu. Ce... ?

— Un mormînt. Dublu. Vechi. Elenistic, parcă. Mi-am spus că ne-ar putea adăposti.

Cîte cuvinte. Dana mi-a aruncat o privire scurtă.

— Un mormînt. Te-ai gîndit bine.

— Lasă prostiile, am izbucnit, numai că tonul nu mi se potrivea cu vorbele, fusese aproape blînd.

N-a mai spus nimic şi a luat-o înainte. Cei doi ne-au văzut abia cînd ne-am ivit în faţa lor, dar n-au părut miraţi.

— Mai e loc, a zis bărbatul, iar femeia şi-a înălţat braţul într-un salut care repeta, în tăcere, invitaţia.

Era perechea pe care o regăseam, an de an, pe plajă. Umăr lîngă umăr, şedeau acum într-unul din vechile morminte.. Rochia femeii şi cămaşa bărbatului erau sfîşiate, murdare, dar amîndoi păreau că se odihnesc după o excursie şi nu după calvarul prin care, ca şi noi, trecuseră.

Dana şi cu mine am sărit în mormîntul neocupat. Îmi aminteam cum admirasem cu un an în urmă blocurile de piatră, perfect şlefuite, ale căror suprafeţe se îmbinau fără mortar. Mormintele alăturate fuseseră acoperite cu o boltă de piatră alcătuită din aceleaşi blocuri peste care, pentru a înălţa gorganul, se îngrămădiseră pietre nefasonate şi apoi pămînt. Tot vechiul acoperămînt dispăruse. Cei ce-şi duraseră casa veşnică erau pulbere de mult.

Eram apăraţi de vînt. Pe fundul mormîntului, un strat subţire de nisip. Şedeam cu spatele lipit de perete, cu picioarele întinse. Dana îşi cuprinsese genunchii cu braţele. Cei doi şedeau în poziţia lotusului, cu picioarele strînse sub ei şi mîinile lăsate pe genunchi, cu palmele în sus. În ciuda părţii neatinse a gorganului, care ne adăpostea, lumina verzuie era destul de puternică pentru a ne îngădui să ne vedem. Dar ne dădea de pe acum un aer cadaveric sporind nedorit culoarea locală.

— N-am întîlnit un om de cînd am ajuns în sat.

— Unii au apucat totuşi să intre în case, a spus femeia şi în tăcerea aşternută am avut timpul să meditäm la implicaţiile cuvintelor ei.

— Şi acum ? a întrebat Dana.

— E prematur să ne considerăm salvaţi, a răspuns bărbatul. Maşinile nu pot circula, aţi văzut probabil cîteva răsturnate pe şosea. Mă tem că nici trenurile. Linia ferată urmăreşte destul de aproape coasta şi malul trebuie să se fi surpat de tot. De avioane nu poate fi vorba, de vapoare cu atît mai puţin. Să aşteptăm.

— Sînteți foarte calm.

— Calmul e o disciplină. E preferabil să mori demn.

— Am fost la un pas de a muri nedemn, a spus Dana.

Se uita drept înainte și am preferat să nu-mi închipui ce vedea.

— Ești tînără, a rostit cu blîndețe femeia.

Dana își încleștă degetele pe brațul meu. O bucată de tablă zbură peste capetele noastre, căzu pe cîmp, săltă de cîteva ori și se opri în dreptul unor tufe. Sau era tot ce mai rămăsese din coroana unui copac ? Am auzit un timp zuruitul nisipului pe metal, apoi, din nou, doar șuierul vîntului.

— Un sfîrșit al lumii, spuse bărbatul. Ni s-au propus atîtea, vă amintiți ?

— Dacă n-ar fi speranța, am început, dar ceva s-a prăbușit atunci lîngă picioarele mele.

Un pescăruș.

Mort.

RODICA BRETIN

CEL CARE VINE DIN URMĂ

Văzduhul fierbinte, cu iz de mocirlă și flori putrezite, chipul sergentului care urla ordine neluate în seamă de nimeni, și, în jurul nostru, jungla ca un talaz verde gata să se prăvale, să ne înghită. Apoi, din mlaștina cerului s-au ivit trei bondari uriași, coborînd în zumzet de motoare și țăcănit de mitralere. Zidul copacilor a prins iarăși să scuipe foc peste noi și unul din oamenii mei s-a prăbușit ca o marionetă scăpată din sfori. Ne-am aruncat în noroiul cleios al luminișului, trăgînd orbește ; nu auzeam decît răsuflarea-mi chinuită și vuietul elicelor, tot mai aproape, făcînd aerul să vibreze...

Am deschis ochii și strigătul mi s-a curmat în gîtlej. Deasupra mea, paletele ventilatorului se roteau alene, împingîndu-și cu greu umbrele. Încă amețit, m-am așezat pe marginea patului, încercînd să-mi amintesc unde eram. Cărțile de pe cuvertură, scrumiera plină de mucuri nu-mi spuneau nimic. Draperiile erau trase și mi-am aprins țigara pe dibuite, cu degete tremurătoare — fumul s-a ridicat în șuvițe albăstrii, fără să alunge miasma de mlaștină, nălucile, spaimele.

De doi ani încercam zadarnic să uit ce nu putea fi uitat. La început mi-era teamă să rămîn singur ; căutam mulțimea, zgomotul, orice numai să nu mă văd iar alergînd prin hățișuri, printre coloanele de noroi și spărturile ucigașe ale exploziilor, sub lianele purpurii ale trasoarelor. Îmi iroseam zi după zi, dintr-un oraș în altul, de la niște necunoscuți la alții, așa cum îmi irosisem atîția ani în iadul cafeniu-verzui, mustind de apă. Nu mai voiam nimic, nu visam altceva decît să uit, să uit...

Ţigara se stinsese de mult. Flacăra brichetei a lucit pe geamul unei fotografii pălite : eu, sergentul, ceilalţi trei care scăpaserăm — fusesem patruzeci. Pe chipurile îmbătrînite, o copleşitoare oboseală şi, mai ales, mirare. Nu puteam crede că se terminase, că avionul acela burtos ne ducea, într-adevăr, acasă. De-atunci nu ne mai văzusem. Resortul care ne legase atîta vreme, care ne ţinea în picioare se rupsese deodată ; şi ce l-ar fi putut înlocui ? !

Am dat draperiile la o parte. În lumina crudă a dimineţii, dezordinea din cameră părea şi mai deprimantă: reviste, scrum de ţigară şi praf, haine azvîrlite la întîmplare. Într-un colţ, maşina şi un teanc de foi scrise — încercasem să aştern pe hîrtie ceea ce trăisem *acolo*. Nu ieşise decît o înşiruire searbădă de cuvinte care îmi răscoleau spaimele, fără să trezească nimic în alţii. Dar cum să fie altfel, cum să înţeleagă cei pentru care războiul fusese doar un reportaj dintr-o emisiune de seară, înghesuită între două reclame ?

Afară, soarele polcia acoperişuri şi copaci, iarbă şi asfalt deopotrivă. Peste tot linişte, frumuseţe, o simetrie calmă. Mă oprisem întîmplător, după zile şi nopţi de goană pe autostrada nesfîrşită şi, în patru luni, nu mă gîndisem vreodată să plec. Poate fiindcă aici nimeni nu ştia cine sînt, de unde veneam, ce făcusem ; poate pentru că mă săturasem de zgomot şi de frenezia metropolelor. Căci, aici, oamenii nu se grăbeau. Îşi îngrijeau copacii, îşi creşteau copiii, îmbătrîneau cu lentoarea soarelui ce se ridica şi apunea printre munţii din jur. Şi, uneori, privind crestele acelea roşii, sterpe, care vegheau de la începutul lumii, simţeam o frîntură din pacea locului şi a verii tîrzii coborînd asupră-mi.

Un huruit de motor : prin faţa casei trecea un Ford tîrîit ca o broască ţestoasă şi atît de prăfuit că nu i se mai putea ghici culoarea. A frînat brusc şi dinăuntru s-a ivit o faţă. N-o mai văzusem pînă atunci, iar cînd a rămas acolo, nehotărîtă, trecîndu-şi mîna prin păr, am ştiut că abia venise. Un cîine a lătrat-o din curtea de alături, o uşă s-a deschis, dar străina se uita ţintă, fascinată, la casa de peste drum.

Era o clădire maiestuoasă, în stil colonial, cu frize şi coloane de piatră albă ; scîndurile care-i astupau uşile

și ferestrele, iedera cățărîndu-se în voie pe ziduri, grădina sălbăticită, nu izbuteau să-i umbrească măreția. Pereții n-aveau nici o crăpătură, dantelăria balcoanelor era întreagă, la fel arcadele și frontonul. Dar casa părea prea mare, strivea, copleșind, ținînd la distanță.

După o vreme, fata a pornit spre poarta înaltă, masivă. A descuiat-o, a împins cu greu un canat și a pășit pe aleea plină de bălării, dispărînd în hățișul trandafirilor galbeni, pe cînd afară, oamenii se adunau în jurul mașinii, vorbind toți deodată, cu înfrigurare.

*

Clopoțelul de la intrare a răsunat iarăși. De o oră îl auzeam mereu, însă acum, tăcerea care se lăsase pe neașteptate m-a făcut să-mi ridic ochii. O clipă, doar o clipă ; apoi vacarmul a izbucnit mai asurzitor, paharele s-au golit din nou, poate prea repede.

Străina se oprise în prag, șovăind. Fără mormanul de pachete și pungi și-ar fi trecut, ca întotdeauna, degetele prin șuvițele scurte, de un negru strălucitor. Gestul o trăda : vulnerabilă, sfioasă, feminină. O mai zărisem de cîteva ori — în Fordul micuț, la singura fereastră desferecată a casei — leviathan — dar niciodată atît de aproape. Avea trăsături delicate și ochi ciudați, de un violet fosforescent ; numai buzele mereu strînse, crispate și pielea albă, neatinsă de soare nu i se potriveau deloc.

Hotărîndu-se, fata a pornit printre mese, parcă fără să audă murmurul ce creștea în urma ei. S-a așezat la bar, și-a pus pachetele alături și a rămas nemișcată, așteptînd. Gesturile păreau firești, dar dincolo de ele ghiceam încordarea, efortul pe care-l făcea să se stăpînească. Bărbatul din potcoava nichelată număra sticlele, le schimba locul, le orînduia înapoi, fără să se întoarcă. Din sală au răsunat rîsete, curmate iute cînd străina s-a răsucit, înfruntîndu-i. Cei mai mulți și-au ferit privirea, dar cîțiva o aținteau mai departe și fata a sărit în picioare ; ochii îi scăpărau, obrajii i se înroșiseră, își mușca buzele... Într-un tîrziu a început să-și adune pachetele. Mîinile îi tremurau și cînd primul a alunecat, celelalte s-au prăvălit unul după altul, într-o avalanșă multico-

lor. Le-am văzut căzînd, rostogolindu-se prin aer, ca într-un vis, am văzut chipurile din jur deformate de o veselie grotescă...

M-am ridicat brusc și am pornit spre bar în vreme ce toți se întorceau spre mine nedumeriți. Cînd m-am aplecat s-o ajut tăcerea s-a lăsat iarăși, dar străina nu părea să-și dea seama, după cum nu părea să mă fi zărit ; doar atunci cînd mîinile ni s-au atins întîmplător a tresărit, înălțîndu-și fruntea. Genele-i erau umede, însă nici o lacrimă nu s-a scurs. Pașii au purtat-o spre ușă cu voită încetineală, apoi clopoțelul a sunat scurt, ca o șfichiuire, spărgînd liniștea sălii.

De undeva, dintr-un colț, a izbucnit un rîset ; curînd, vocile și clinchetul paharelor s-au amestecat într-un zumzet monoton, iar fumul a țesut noi perdele. Nimeni nu se uita la mine — eram un străin, ca și fata, dar ceva, poate felul cum îi privisem, poate bluzonul vechi de junglă îi făceau să-mi dea pace... Am aruncat cîteva monezi pe masă și am ieșit, fără să mă uit în urmă.

Strada era pustie. Căldura amiezii înmuiase asfaltul, gonind oamenii, moleșind ramurile copacilor, florile. Mergeam fără vreo țintă anume, lăsînd arșița să mă învăluie, toropitoare, să-mi alunge umezeala din oase. N-aveam să mă satur vreodată de soare. *Acolo*, îl vedeam arareori ; cerul nu era decît o punte cenușie, murdară, între ploaia ce abia se sfîrșise și cea care se pornea... Trecînd prin fața caselor cu grădini sau peluze îngrijite mă gîndeam la cei a căror viață se orînduia firesc, după curgerea anotimpurilor. Nu izbuteam deloc să mă închipui asemeni lor. În junglă, fiecare clipă era un dar — oare cum poți să visezi dincolo de hotarul unei singure zile ?

Abia printre tufele de trandafiri galbeni am înțeles că aici voiseam tot timpul să ajung. Era o fată ca atîtea altele, nici măcar frumoasă, doar puțin ciudată. De ce îmi păsa, pentru ce îmi aminteam fiece gest, fiece trăsătură, de unde înfrigurarea cu care așteptam să-mi iasă în cale ? Pînă acum căutasem un loc unde să uit — și iată că nu-mi era destul... Dînd din umeri, am pășit mai departe. Rezemată de una din coloane, străina mă aștepta ; m-am oprit înaintea ei și am scos din buzunar un trandafir ce abia se deschisese, mic, delicat ca o bijuterie de jad.

...Noroiul gros îmi înghiţea sunetul paşilor, oţelul verzui al armei şiroia de apă ; în urma mea, trestiile frînte lunecau spre adîncul mlaştinii, care le înghiţea repede, fără zgomot. Şi, deodată, casa. Coloanele ţişnind semeţ din crusta de mîl, zidurile, balcoanele, frontonul, toate albe, ca o cetate de zăpadă. Le ştiam, le mai văzusem, ca şi pe fata în veşmînt străveziu, care alerga spre mine cu picioarele goale, afundîndu-se pînă la glezne în clisa rece, cu iz de putreziciune. Mă căzneam să-mi amintesc un nume, ceva, orice, cînd, din cer a izbucnit urletul obuzelor ce cădeau peste noi tot mai iute, tot mai aproape...

M-am trezit cu o spaimă care-mi aducea scîntei roşii sub pleoape. O mînă mi se încleştase pe marginea patului, cealaltă bîjbîia în locul unde ar fi trebuit să fie Sondra. N-o simţisem plecînd. Pînă tîrziu după miezul nopţii îi privisem chipul scăldat de razele lunii. Iar apoi, cînd adormisem, o regăsisem doar pentru a o pierde iarăşi, ca-ntotdeauna.

În jur, mobilele masive, lambriurile înnegrite, crăpate, firidele-vitrină, cu vase şi statui de bronz. Din tablouri mă aţinteau ochi bănuitori, lipsiţi de bunăvoinţă. Nu-mi plăcea casa cu încăperi şi holuri nesfîrşite, cu aer stătut, de muzeu, dar Sondra rîdea de cîte ori i-o spuneam şi, curînd, rîdeam şi eu, uitîndu-mi neliniştea. Ca atunci, în prima seară, strînşi unul într-altul, lîngă căminul din plăci de onix, în care nu ardea nici un foc. Glasul ei, lumina din ochii aceia imenşi, rostind ce nu puteau cuvintele...

Am început să mă îmbrac grăbit. Nu găseam mărunţişurile — ceasul, bricheta, cheile. Un sertar, altul, pînă cînd, în al treilea a lunecat huruind Coltul. L-am privit doar, fără să-l ating. Masiv, lucind stins, ameninţător — trecutul de care nu puteam fugi, nu mă puteam ascunde. Mă aştepta noapte de noapte, mereu acelaşi şi mereu altul — dar de ce o voia şi pe Sondra ? Trîntind sertarul, am ieşit din cameră ca o furtună.

Sondra era în grădină. În mîinile ei, foarfeca părea o libelulă argintie, fluturîndu-şi aripile deasupra tufelor, săltînd de la o ramură la alta fără să poposească vreodată. Am rămas cîteva clipe uitîndu-mă la fata

zveltă, în bluză și pantaloni decoloraţi, cu părul veşnic ciufulit, apoi, cînd s-a ridicat pe vîrfuri să reteze o tulpină rebelă, m-am strecurat în spatele ei, încolăcindu-i mijlocul cu braţele. Ne-am rostogolit amîndoi în iarbă, rîzînd, pînă ce buzele ni s-au găsit şi am uitat de toate, acolo, sub ploaia de lumină a dimineţii.

...Întîi am simţit mirosul : dulceag, de apă stătută şi flori putrezite. Am vrut să mă ridic, însă degetele mi s-au afundat în ceva umed, cleios. Am rămas nemişcat, cu pleoapele strînse, ţinîndu-mi răsuflarea. Izul de mlaştină nu voia să dispară. Plutea în văzduh, aducînd cu el sunetele — la început slabe, aidoma unui zvon ce răzbătea printr-un clopot de sticlă, apoi tot mai apropiate : foşnete, bătăi de aripi, ţiuituri. Ţipătul unei maimuţe a răsunat chiar deasupra mea, făcîndu-mă să deschid ochii. Iarba, cerul albastru, trandafirii, pieriseră fără urmă. În locul lor — o boltă de plumb şi trunchiuri ce urcau, arcuindu-se la vîrfuri ca gratiile unei colivii. Cu gesturi mecanice, mi-am pipăit uniforma, armele, cutiile de piele de la centură. Nu lipsea nimic, pînă şi busola era la locul ei, ascunsă în mînerul pumnalului ; totul la fel ca odinioară, aşa cum începea fiecare coşmar. Pe mîini, pe mîneci, noroiul se uscase deja. Şi abia atunci, desprinzînd crusta cafenie ce se cojea ca o spuzeală, am înţeles că de astă dată, nu visam.

Alături, Sondra nu se mişcase. Dormea ca un copil, cu buzele întredeschise şi am privit cu inima strînsă la petalele galbene, presărate în pletele pe care jungla le preschimbase în şuviţe mustind de apă. Am ridicat-o încet, cu nespusă grijă şi am făcut cîţiva paşi, pînă la un trunchi prăbuşit. În timp ce o întindeam pe lemnul jilav şi-a lipit obrazul de mîna mea, murmurîndu-mi numele şi am fost gata să izbucnesc. Furia, neputinţa mă sufocau. Sondra avea să se trezească — aici, la capătul lumii, în iadul care-mi furase cei mai buni prieteni şi visele... Un foşnet, ca de nisip într-o clepsidră mi-a curmat gîndul. M-am răsucit instinctiv şi pumnalul a şuierat prin văzduh în aceeaşi clipă în care am văzut şarpele. Cînd lama i-a ţintuit capul de scoarţă, şi cureaua neagră, lucioasă a început să biciuiască văzduhul cu zvîrcoliri turbate, o senzaţie de uşurare m-a năpădit, copleşitoare. Apoi am auzit ceva, un fel de scîncet slab, uimit :

Sondra se uita la trupul șarpelui și pupilele i se întunecaseră de spaimă. Cînd am luat-o în brațe s-a cuibărit lîngă mine tremurînd, fără o vorbă. Încerca din răsputeri să fie curajoasă, să fie asemenea mie... Mi-am ferit privirea, ca să nu-i întîlnesc ochii. Șarpele atîrna de-a curmezișul trunchiului, nemișcat, ca o liană moartă — jungla ne urase bun-venit.

Am luat mîinile înghețate ale Sondrei într-ale mele, încercînd să le dezmorțesc. Obrajii albi ca marmura, ochii goi, fără strălucire... Așa era cu toți, așa fusese și cu mine prima oară. Să nu poți crede, să speri că, poate, nu-i decît o amăgire — dar atunci știam de ce venisem, cît aveam de stat în iadul verde, ne mai înșelam cu gîndul că un an, doi, trec repede. Acum... M-am sculat și am smuls pumnalul, zvîrlind trupul reptilei în noroi. În jur hățișurile întindeau spre mine crengi pline de spini. Am retezat pînă ce mi-am umplut brațele și, curînd, o palisadă scundă înconjura trunchiul — n-ar fi oprit o fiară, dar pentru șerpi era de ajuns. O boare abia simțită înfiora jungla, aducînd neguri tot mai dese. Aici, noaptea se lăsa dintr-o dată, ca o cortină. Și pînda, goana vieții și a morții, o clipă întrerupte se dezlănțuiau mai aprige, mai nemiloase ca-n timpul zilei. Căci jungla nu era decît un gîtlej fără fund, înghițindu-i pe cei slabi, pe cei tari, deopotrivă... M-am întins lîngă Sondra, care se ghemuise ca un pui de sălbăticiune și am început să aștept.

Dimineața, tîrziu, razele soarelui s-au strecurat printre frunze, încălzindu-mi pleoapele. Am tresărit — adormisem, după ce ascultasem ore în șir hărmălaia de trosnete, țipete și mîrîituri, cînd apropiate, cînd pierzîndu-se în tunelurile de beznă de sub arbori. Sondra nu se mișcase o dată, cufundată într-un somn greu, ca un leșin. Acum se trezea. I-am ascuns jungla, aplecîndu-mă s-o sărut, dar ochii ei erau limpezi, netemători. Știa. În loc s-o frîngă, încercarea îi dăduse o putere care mă uimea. Mi-a atins mîna fără un cuvînt, apoi s-a ridicat, pășind singură peste palisadă. Am urmat-o și, curînd, ne-am afundat în labirintul verde.

Copaci, plase de crengi și liane, iarăși copaci, toți la fel, parcă multiplicați la infinit într-un șir de oglinzi. Trunchiuri din care furnicile nu lăsaseră decît un schelet putred, desișuri aidoma unor baricade de sîrmă ghimpată, cerul îndepărtat, lumina ce se cernea cu zgîrcenie... De

cînd pornisem, Sondra mersese alături de mine, în același ritm. La început aluneca, se poticnea în încîlceala rădăcinilor, însă nu se plîngea. Învăța mai repede decît aș fi crezut — căci în junglă trebuia să te miști mereu, să fii vînător ca să nu ajungi pradă. Deocamdată nici nu puteam face altceva. Numai un rîu ne-ar fi scos din iadul umed — dar cînd aveam să dăm de el ? Peste o zi, o lună, un an ? Răsuflam tot mai anevoie, palmele îmi alunecau pe patul armei, jilave de sudoare, văzduhul atîrna deasupra noastră, ne învăluia ca o ceață, ne lipea hainele de piele. Un pas, o sută, mîna Sondrei pe umărul meu, țipete de păsări, larma maimuțelor...

Ploaia : întîi picături grele, care izbeau frunzele apoi șiroaie tot mai dese, pînă ce n-a mai fost decît o revărsare necontenită, umplînd văzduhul, amuțind celelalte sunete. Nici fulgere, nici tunete, doar cascada aceea prăvălindu-se peste fire, înecînd-o, copleșitoare. Ape cu gust de metal coclit scăldau copacii, se prefăceau în torente, rupeau, dezrădăcinau, tîrau cu ele ramuri, tufe, încîlceli de liane... Pășeam prin noroiul subțire prin bulboanele clocotitoare, prin albii de pîraie născute o clipă mai-nainte. Arborii abia se zăreau prin perdeaua de stropi, păreau să se lungească, jungla întreagă devenise o gigantică pictură de apă verde, suspendată deasupra pămîntului care nu voia s-o primească.

Cînd ne-am pomenit înaintea piramidei conice de lemn, pe jumătate ascunsă de fuioarele aburului ce suia dintre rădăcinile dezgolite de puhoaie, am țișnit amîndoi ca un singur trup. Tekul acela străjuia pădurea de secole, dar trunchiul i se ridica falnic, încă neșubrezit de scorburile ce se căscau ca niște grote în scoarța-i roșcată. Am ales una cu intrarea îngustă, mai mult o crăpătură șerpuitoare. Înăuntru, mormane de crengi uscate, oase albite de vreme — o vizuină părăsită. Am frînt cîteva lemne și, aprinzînd focul, am început să-mi scot armele, centura, bluzonul. Pînă să isprăvesc, Sondra își lepădase veșmintele ude și se trăsese lîngă flăcări, de parcă le-ar fi căutat ocrotirea. Așa, strălucind printre umbre ca o statuie de fildeș, părea mai frumoasă ca niciodată. Nu s-a mirat cînd i-am întins carabina și Coltul, nici cînd am sărutat-o fugar, pe tîmplă, strecurîndu-mă iarăși afară.

Ploaia se înteţise. Pe jumătate orbit am smuls nişte ramuri, îngrămădindu-le în deschizătură pînă ce am astupat-o de tot. Mai departe... Cizmele mi se afundau în pămîntul devenit mlaştină, pantalonii şi cămaşa se înnegriseră de atîta apă, trupul întreg părea să se îmbibe ca un burete. Copacii se răreau, lianele dispăruseră, dar pînă la desişul de trestii verzi, înalte, mi s-a părut o veşnicie. Bambusul creştea numai lîngă rîu — răzbind în sfîrşit la mal, aproape că am ţipat de bucurie. Nu mă înşelasem. Rîul era acolo, umflat, şarpe mînios, gata să zdrobească totul în cale. Dar el avea să ne scape din labirintul fără de capăt şi tot el avea să ne hrănească.

M-am lăsat între tulpinile lucitoare, pîndind fiece mişcare de pe fîşia de pămînt noroios. O oră, încă una... Începea să se întunece cînd cerbul s-a ivit, iscodind temător în jur — ştia, ca şi mine, preţul grabei. I-am dat timp să se liniştească, să-şi cufunde botul în undele tulburi ; apoi, ploaia mi-a ascuns saltul, vîjîitul pumnalului prin văzduh. Intrînd din nou în crîngul de bambus, cu sălbăticiunea aruncată pe un umăr, am mai privit odată malul : şiroaiele înghiţiseră şi sîngele şi adînciturа zbaterii din urmă.

Paşii mei, osteniţi, şovăielnici. tăişul de baionetă al unei trestii fulgerîndu-mi pe lîngă obraz, povara încovoindu-mă spre mîlul tot mai gros ; într-un tîrziu, tekul cel mare, crăpătura... Mormanul de crengi s-a tras înapoi, o mînă a prins-o pe a mea şi în cîteva clipe eram înăuntru. Sondra a împins iute crengile la loc ; n-avea pe ea decît bluza, încă udă şi abia atunci am zărit carabina rezemată de perete, mormanul de vreascuri întreg lîngă vatra stinsă. N-am apucat s-o întreb ceva. Un strigăt, un urlet cum nu mai auzisem vreodată, cum nu putea scoate om, fiară ori maşină a izbucnit din depărtare. crescînd, străpungînd trunchiul copacului, făcîndu-ne tîmplele să se zbată dureros. Apoi, ecoul s-a pierdut alene în înalturile de unde cobora atotputernică bezna... La şuieratul flăcării ţîşnite din tubul nichelat. Sondra a tresărit — ochii plini de lacrimi lîngă ai mei, degetele pipăindu-mi faţa, părul, ca ale unei oarbe. Am lăsat cerbul să cadă, am luat-o în braţe şi, pentru o vreme am rămas nemişcaţi, ascultîndu-ne inimile.

Tigrul zăcea pe o parte, cu labele dinainte în apă, așa cum îl găsise moartea. Avea spinarea ruptă de o lovitură cumplită, care aproape îl despicase în două. Ochii mai păstrau uimirea ultimei clipe, neîncrederea că fusese biruit cu atîta ușurință, că el, regele junglei, pierea asemeni unui nevolnic mîncător de iarbă... În nisipul malului, cîteva gropi ciudate, ca o floare cu trei petale alungite. Duceau spre pădure, printr-un pîlc de copaci tineri, din care nu mai rămăseseră decît tulpini frînte și aschii. M-am uitat la Sondra : privea tigrul fără spaimă, fără oroare, doar cu o nesfîrșită oboseală. Am atins patul armei cu mîna și i-am arătat urmele, apoi am pornit din nou. Lîngă mine, Sondra pășea atentă, pîndind. Înțelesese.

De cu zori, făptura fără nume ne hăituia cu aceeași viclenie — dar acum era chiar acolo, lîngă noi, aținîndu-ne din umbra desișurilor. Știam că n-avea să se arate cît vegheam. De șapte zile și șapte nopți nu ne părăsise decît pentru a ne-o lua înainte și încordarea, teama ne toceau simțurile, amorțindu-le. N-o văzusem niciodată. Ici și colo, cărări croite de un trup uriaș, trunchiuri scrijelite pînă la o palmă adîncime ; și urletul, amuțind jungla, încremenind parcă întreaga fire. Nu se grăbea și nici noi nu fugeam — orice ar fi fost, hotărîse singură timpul cînd ne va ieși în față...

Mîna Sondrei a atins-o pe a mea, curmîndu-mi gîndurile. Rîul își iuțise apele și, undeva, în zare, se ridica o perdea tremurătoare de abur. O cascadă — un prag de piatră, poate cîteva stînci și doi-trei metri de prundiș. Un loc deschis, unde făptura fără nume nu mai putea rămîne umbră printre umbre.

...Puhoaiele se năruiau cu zgomot de tunet în hăul de unde stropii urcau spre cer doar pentru a scălda lumea într-o ploaie înspumată, fierbinte. Jungla, pămîntul însuși păreau retezate de crestele zimțuite între care vîltorile se uneau într-un șuvoi năvalnic. Ne-am cățărat cu greu pe colții de granit, dar, la vremea cînd asfințitul își așternea primele pete de purpură pe creștetele și umerii noștri eram sus, în vîrful pintenului de pe care rîul se arunca în gol.

Durerea trupului istovit, cîteva înghiţituri de carne uscată, apoi înserarea. Lîngă mine, întinsă pe piatra ce mai păstra căldura amiezii, Sondra adormise. I-am dat la o parte şuviţele murdare, dezvelind un chip străin : obrajii goliţi de sînge, pleoapele umflate, albăstrii, o zgîrietură adîncă pe frunte... Nu mă întrebase nimic, nu şovăise vreodată. Se deprinsese cu toate, avea o tărie aproape neomenească — dar nu-i mai auzisem rîsul şi abia dacă rostea trei vorbe într-o zi. Numai ochii îi rămăseseră aceeaşi mîngîind, alinîndu-mi rănile sufletului.

În spatele nostru apele spumegau în bezna care îngemăna stînci şi prăpastie, junglă şi ameninţare. O amintire s-a iscat din cenuşa uitării : o noapte ceţoasă, un foc hrănit de copii goi, cu pielea ca arama, un bătrîn cocîrjat povestindu-ne nouă, soldaţilor iviţi din senin, o legendă stranie, sumbră. Legenda lui Katyadin — Cel care Vine din Urmă. Nimeni nu-i ştia adevărata înfăţişare, căci nimeni nu trăise destul ca să spună şi altora cum arată. Fiară sau om, vînător sau pradă, pe toţi îi aştepta la capătul Drumului, după ce le însoţise paşii în fiece clipă, nevăzut dar mereu aproape. Şi atunci, firavi ori puternici, toţi se plecau înaintea celui de care se temuseră o viaţă... Nici eu, nici oamenii mei nu luasem seama la povestea bătrînei căpetenii — pentru noi, Katyadin era iadul verde, scuipînd fier şi foc, friguri şi venin. Şi nici cînd rămăsesem singur, nu mă gîndisem să dau nume spaimelor ce-mi otrăveau nopţile. Dar acum... Am sărit în picioare, cu un strigăt înghiţit, încet, de vuietul cascadei : dacă îmi venise rîndul, ce se va alege de Sondra ?

Lumina zorilor rumenea norii de ceaţă, clocotul apelor, insulele singuratice de granit ; mai încolo, jungla părea un ocean cu talazuri de smarald. De ce o lume — oricare — era întotdeauna mai frumoasă în ceasul dintîi al zilei ? Am scos încărcătorul, numărînd boabele lunguieţe de metal, l-am pus la loc, am armat cu grijă. Era o vreme pentru toate, spusese atunci bătrînul. Pentru viaţă şi moarte, pentru păreri de rău şi aduceri aminte. În noaptea aceea le depănasem pe rînd, bune sau rele, iar acum eram gata. Sondra nu s-a trezit cînd buzele mele i-au atins pleoapele, nici cînd am învelit-o cu blu-

zonul. Alături de ea, Coltul presărat cu broboane de rouă — masiv, liniștitor.

Jos, la poalele crestei, m-am oprit să-mi domolesc bătăile inimii. Coborîsem repede, salt după salt și sîngele îmi bubuia în tîmple mai tare decît cascada. Am închis ochii strîngînd carabina de parcă voiam s-o fărîm. De data asta alesesem *eu* clipa și locul — dar va primi el oare... Atunci am simțit tremurul pămîntului sub tălpi și am privit în față, la jungla care exploda, aruncînd spre cer trunchiuri rupte, încîlceli de crengi și liane, mormane de plaur și noroi.

Cap de șarpe, ochi fosforescenți, fără pupilă, trup cenușiu-tern, ca oțelul : Katyadin. Pășea spre mine pe labele dinapoi, sprijinindu-se în coada-i vînjoasă și, de la cinci metri înălțime, bilele acelea de jad mă atinteau cu o curiozitate rece, dominatoare. Am ridicat arma — nu mai era un fier mort ci o parte din mine, o prelungire a brațului încordat. Pornind, am auzit un glas — poate al meu — care urla ceva de neînțeles ; apoi, doar împușcăturile, plesnete seci, succedîndu-se la intervale egale, în ritmul pașilor niciodată grăbiți.

Un încărcător, altul... Între mine și șopîrla cu nume de zeu se țesea, treptat, o plasă de fire luminoase și noi gloanțe o îndesau, spintecau văzduhul pentru a se înfige în pîntecele și pieptul presărate cu flori roșii, umede. Timpul începuse să se lungească nefiresc, gesturile păreau sacadate, anevoioase dar nu-mi păsa : atîta vreme cît făptura aceea venea neabătută, fără o ezitare, n-aveam să mă opresc... Abia tîrziu mi-am dat seama că trăsesem de mult ultimul foc și percutorul izbea în gol. O clipă, doar o clipă, am șovăit. Apoi am pășit mai departe și atunci împușcăturile au izbucnit iarăși, din stînga mea, făcîndu-mă să tresar. Dreaptă, cu amîndouă mîinile încleștate pe minerul Coltului, Sondra era alături. Părea liniștită, însă trupul firav i se cutremura de fiecare dată cînd degetul apăsa pe trăgaci, ca și cum azvîrlea din toate puterile un blestem asupra celui ce voia să ne despartă.

Brusc, Katyadin s-a oprit, căscîndu-și botul pentru prima oară. Era atît de aproape că umbra lui ne atingea picioarele ; dar dintre fălcile tivite cu colți albi, arcuiți spre-năuntru n-a ieșit nici un sunet. Cascada, freamătul junglei au încetat și peste lumea încremenită s-a lăsat o tăcere grea, năucitoare. Cerul s-a umplut de crăpături

ce se lăţeau mereu, iar bucăţile s-au rupt în frînturi tot mai mici, pornind să cadă peste copaci într-o neverosimilă ninsoare albastră. De la o zare la alta, lumea se desfăcea în fîşii. Un apocalips în care fiece părticică pierea într-altfel : unele îşi pierdeau culorile, păleau, devenind străvezii, altele se prefăceau în scrum, însă cele mai multe dispăreau, nelăsînd în loc decît vidul. Într-o fulgerare l-am văzut pe Katyadin dezmembrîndu-se ca o păpuşă veche. Am prins-o pe Sondra în braţe, pe cînd plaja se despica sub noi aidoma unei guri de monstru — apoi, totul s-a preschimbat într-un mozaic ce se învîrtejea nebuneşte, la nesfîrşit, în aceeaşi tăcere de moarte.

...Dogoarea soarelui pe pleoape, ceartă de vrăbii şi sticleţi, parfumul atît de cunoscut. Am deschis ochii. Zăceam în iarbă, cu Sondra lîngă mine, printre tufele de trandafiri care presărau petale moi, galbene, asupră-ne. Am sărutat obrazul pe jumătate ascuns de şuviţele încă jilave şi Sondra a început să se dezmeticească. Tîrziu, cînd am izbutit să ne ridicăm, asfinţitul învăluia totul, grădina, casa-leviathan, pînă şi pe noi, în ape de aur. Ne-am uitat în jur, apoi unul la altul — veşmintele ne erau zdrenţuite, pline de noroi şi amîndoi mai strîngeam în mîini armele. Cu gestul dintotdeauna, Sondra şi-a răsfirat părul, ciufulindu-l şi degetele ni s-au întîlnit cînd i-am prins floarea lîngă tîmplă. Apoi am pornit alături sub razele calde, spre o casă şi o noapte în care nimeni n-avea să ne mai calce pe urme.

SAKI (H. H. MUNRO)

SREDNI VASHTAR

Conradin împlinise zece ani cînd doctorul pronunțase o sentință definitivă : băiatul mai avea cel mult cinci ani de trăit. Doctorul era un om foarte blînd, însă cam blazat și nimeni nu dăduse mare importanță părerilor lui, în afara doamnei de Ropp. Dar doamna de Ropp avea extrem de multă importanță.

Doamna de Ropp era vara și tutoarea lui Conradin. În ochii lui, ea însemna aproape trei cincimi din lumea cunoscută, anume partea necesară, neplăcută și, în același timp, foarte reală ; celelalte două cincimi, pe care i le fura doamnei de Ropp, erau partea de nimeni știută, a închipuirilor lui. Conradin presimțea că, pînă la urmă, se va prăbuși sub povara strivitoare a tuturor lucrurilor care, în viață, sînt obositoare și inevitabile : lipsa de tandrețe, răutatea și bolile. S-ar fi prăbușit demult dacă imaginația lui, ascuțită de singurătate, n-ar fi devenit exuberantă, salvîndu-l.

Doamna de Ropp nu-și mărturisise niciodată, nici chiar cu ocazia celui mai scrupulos examen de conștiință, că îl detesta pe Conradin. La fel, n-ar fi consimțit în veci să admită că una din plăcerile ei secrete era să-l contrazică, „pentru binele lui".

Conradin o ura cu o disperare pe care reușise, în timp, s-o ascundă într-un mod rezonabil. Își născocea, fără știrea ei, mici bucurii ce deveneau cu atît mai delicioase. Din împărăția închipuirilor lui, doamna de Ropp fusese definitiv exclusă, ca un lucru șocant, care i-ar fi distrus armonia.

Casa doamnei de Ropp avea multe ferestre, ce priveau spre o grădină mohorîtă și lipsită de viață, cu cîțiva meri pipernicițI, de care lui Conradin îi era interzis să se atingă. Existența lor, în solul acela sărac și necultivat, era, oricum, un miracol ; cît despre fructe, nu s-ar fi găsit nici un singur angrosist care să ofere măcar zece șilingi pentru toată recolta.

Acolo însă, într-un colț uitat, pe jumătate ascunsă în spatele unui boschet posomorît, se afla o magazie părăsită și între zidurile ei dăinuia întreg regatul lui Conradin. Drept tovarăși de joacă avea o legiune întreagă de fantome prietenoase, evadate din povestirile istorice sau ieșite, înarmate gata, chiar din mintea lui.

Mai avea încă doi prieteni, de data asta foarte vii : o găină de Houdan, aproape cheală de bătrînețe, căreia îi consacrase o afecțiune fără limite, și, chiar în fundul magaziei, într-o cușcă mare, cu gratii, un enorm dihor tărcat pe care prietenul lui, băiatul de la măcelărie, i-l adusese într-o zi pe ascuns, în schimbul cîtorva monezi îndelung economisite.

Pentru acest animal prelung și sprinten, cu dinții ascuțiți, Conradin avea un sentiment complex, amestec de teamă și adorație. Era comoara lui cea mai scumpă. Simpla lui prezență în magazie era un mister și o bucurie înspăimîntătoare, pe care trebuia să o ascundă cu orice preț de Femeie, cum îi spunea, în sinea lui, verișoarei.

Într-o bună zi, îi găsi și un nume, îngrozitor și magnific ; din ziua aceea animalul deveni zeu și Conradin îi consacră un cult.

Femeia avea și ea o religie și, o dată pe săptămînă, se ducea la biserică. Pe Conradin îl lua cu ea, dar slujba îl lăsa complet indiferent.

În schimb, în fiecare joi, în liniștea adîncă și izul de mucegai al magaziei, Conradin celebra, cu un ceremonial mistic, cultul lui Sredni Vashtar, Marele Dihor Tărcat. Flori roșii sau panglici purpurii împodobeau, după anotimp, pereții cuștii, care începea astfel să arate ca un leagăn. La sărbătorile mari, presăra pe jos pudră de mosc, iar pentru ca ofranda să-i fie plăcută zeului, pudra trebuia furată chiar de la Femeie.

Aceste sărbători nu se celebrau în zile fixe, ci cu ocazia unor anumite întîmplări. Odată, de exemplu,

doamna de Ropp suferi de o violentă durere de dinți, care o ținu trei zile. Conradin prelungi sărbătorile în tot acest timp și pînă la urmă ajunse să creadă că Marelui Sredni Vashtar îi datora această durere providențială, care o făcuse inofensivă pe Femeie. Dacă răul ar mai fi ținut-o o singură zi, ar fi terminat provizia de pudră de mosc.

Găina de Houdan nu participase niciodată la cultul închinat Marelui Dihor Tărcat. Conradin hotărîse de mult că era anabaptistă. Nu că ar fi știut el ceva despre această religie, dar cum doamna de Ropp o găsea respectabilă, Conradin nu putea decît s-o disprețuiască.

Doamna de Ropp descoperi, într-un tîrziu, atracția pe care magazia o exercita asupra pupilului ei. „Nu cred că ar putea să-i facă bine să-și facă de lucru în magazie, pe orice vreme", își zise ea și, într-o dimineață, îl anunță pe Conradin că găina de Houdan fusese vîndută și cumpărătorul o luase cu el.

Vorbind, scruta fața copilului cu ochii ei exoftalmici, de mioapă. S-ar fi așteptat să-l vadă izbucnind într-un acces de furie sau de disperare neputincioasă și avea gata pregătit arsenalul de mustrări și medicamente. Dar Conradin nu spuse nimic. Nu era nimic de spus.

Totuși, ceva, poate chipul lui palid, i-a provocat doamnei de Ropp o remușcare, de altfel trecătoare, pentru că după-masa, la ceai, au avut tartine din pîine prăjită. Era multă vreme de cînd bunătățile astea fuseseră proscrise : pentru că lui Conradin îi plăceau foarte mult, ea hotărîse că îi făceau rău.

— Am crezut că-ți place pîinea prăjită, zise ea cu un aer jignit, văzînd că băiatul nu se atingea de ele.

— Uneori îmi place, răspunse Conradin.

În seara aceea, în magazie, ceremonialului adorației lui Sredni Vashtar îi fu adusă o inovație. Pentru prima oară, după ce-și recită litaniile, în fața cuștii, Conradin ceru o favoare :

„Ajută-mă, Sredni Vashtar, fă ceva pentru mine !"

Acel „ceva" rămăsese neprecizat ; zeul știa mai bine ca el în ce consta. Înghițindu-și un suspin, aruncă o privire îndurerată spre colțul gol, unde fusese culcușul găinii de Houdan, și se întoarse la lumea pe care o ura : doamna de Ropp.

De atunci, în fiecare seară, îngenunchiat în întunericul dătător de încredere al camerei lui, și în fiecare după-amiază, în magazie, Conradin își repeta implorarea, cu o fervoare fanatică : „Ajută-mă, Sredni Vashtar, fă ceva pentru mine !"

Doamna de Ropp observă că vizitele la magazie nu încetaseră nici după dispariția bătrînei Houdan și, într-o zi, se hotărî să facă o nouă inspecție.

— Ce mai ții tu acolo, în cușca aceea închisă ? îl întrebă ea pe copil. Bănuiesc că niște purcei. Lasă că am să pun eu capăt la toate astea.

Conradin strînse din buze, dar Femeia se duse, îi cotrobăi prin cameră și-i găsi cheia, pe care o ascunsese cu atîta grijă. Se îndreptă cu ea spre magazie, hotărîtă să-și pună de îndată în aplicare planul de a face curățenie.

Era o după-masă foarte friguroasă și lui Conradin i se interzisese să iasă din casă. De la fereastra salonului putea zări însă ușa magaziei și se postă acolo ca să c observe pe Dușmancă. O văzu intrînd și și-o închipui deschizînd ușița sacră și mijindu-și ochii miopi spre culcușul de paie unde se ascundea zeul... În nerăbdarea ei sacrilegă, ar fi putut oare merge pînă acolo, încît să scotocească prin paie ?

Își murmură ruga, pentru ultima dată : deja, nu mai credea că îi va fi îndeplinită. Știa că, într-o clipă, Femeia va ieși, cu zîmbetul acela arogant care îl scotea din minți, și că, peste o oră, poate două, grădinarul va lua cu sine zeul, care nu va mai fi decît un biet dihor închis într-o cușcă.

Și mai știa că Femeia va fi mereu victorioasă, iar el mereu mai bolnav, mereu mai strivit, pînă în ziua cînd nu-i va mai păsa de nimic și doctorul va avea în sfîrșit dreptate.

Așa că, sub arsura durerii pe care i-o pricinuia înfrîngerea, Conradin începu să cînte, foarte tare, cu o voce neașteptat de sigură, imnul către idolul amenințat :

„Sredni Vashtar plecă la război,
Gîndurile îi erau roșii și dinții îi erau albi.
Dușmanii lui cereau pace dar el le aduse Moartea,
Marele, Magnificul Sredni Vashtar !"

Apoi, dintr-o dată, se opri din cîntat și se apropie de fereastră. Ușa magaziei era tot larg deschisă, ca mai înainte, și minutele treceau. Greu, dar treceau.

Privea graurii urmărindu-se, în joacă, pe deasupra peluzei ; îi numără o dată, și încă o dată, cu ochii ațintiți pe ușa magaziei.

Bona cu fața posacă intră și puse masa pentru ceai, dar Conradin tot nu plecă de la fereastră. Stătea acolo, în tăcere, pîndind, așteptînd. Speranța se strecura și creștea în sufletul lui, iar în ochii care pînă atunci nu cunoscuseră decît răbdătoarea resemnare a înfrîngerii, se aprinse flacăra triumfului.

Atunci începu din nou să cînte, de data asta murmurat și cu o exaltare crescîndă, imnul victoriei și al devastării. Și fu răsplătit : Justiția Imanentă se întrupă în fața ochilor săi. O fiară prelungă, unduioasă, se strecură, clipind din ochi în lumina crudă a zilei, pe ușa magaziei, și blana ei gălbui-roșcată era maculată de pete maronii.

Conradin căzu în genunchi. Marele dihor tărcat coborî spre pîrîul din capătul grădinii, bău o clipă, apoi traversă podețul de lemn și dispăru în frunziș. Astfel fu trecerea lui Sredni Vashtar.

— Ceaiul e gata, spuse bona cu fața posacă. Unde e doamna ?

— S-a dus chiar acum la magazie, răspunse Conradin.

Și, pe cînd bona pleca să-și caute stăpîna, Conradin luă cuțitul și furculița din sertar și începu să-și ungă cu unt o felie de pîine prăjită.

În timp ce-și punea unt din belșug peste feliile de pîine, savurîndu-le cu o bucurie nespusă, Conradin auzi niște zgomote, apoi țipetele ascuțite, de spaimă, ale bonei, cărora le răspunseră altele, uimite, dinspre bucătărie și, după o clipă, hohote de plîns și respirația întretăiată a cuiva care ducе o greutate.

— Și copilului, bietul, cine o să-i spună ?, șopti o voce. N-o să am niciodată curajul...

Problema se mai discuta, cu mare aprindere, cînd Conradin își unse cu unt o altă tartină.

Traducere de DOINA LEREANU

LITERATURĂ S.F.

Noua Preistorie

Tandru, Fahrenheit

Shaba

RENÈ REBETEZ

NOUA PREISTORIE

Totul a început cînd prietenul meu Metropoulos s-a așezat la coada lungă pentru bilete din fața cinematografului Mayer. Nu mi-a plăcut niciodată să stau la coadă pentru ceva ; am rămas să-l aștept la o parte. Mîncînd floricele, priveam femeile ce treceau și oamenii care se adăugau cozii, lipindu-se unul cîte unul, ca niște picături de mercur.

Șirul înainta încet, cu un tîrșiit monoton de tălpi pe trotuar. Cînd mi-am aruncat privirea spre chipul prietenului meu, l-am văzut lipsit de orice expresie, inert. Ochii lui erau sticloși și apatici ; brațele-i atîrnau ca la o maimuță ; picioarele i se tîrau molatic.

M-am înfiorat dintr-o dată ; cumva, am știut ce avea să se întîmple. O doamnă grasă se săturase de așteptat, cu toate că nu mai avea decît vreo douăzeci și ceva de persoane pînă la casa de bilete. Făcu un pas, încă unul, un al treilea ; coada se curbă după ea. Își întoarse indignată capul, încercă să se desprindă ; dădu să fugă, dar șirul se îndreptă la loc, trăgînd-o pe sărmana femeie înapoi, în ciuda eforturilor ei de a se opune.

Brusc, izbucni panica ; oamenii încercară să se împrăștie deodată, care-ncotro. Rîndul lung undui în smucituri violente, ca zguduit de-un sughiț gigantic. Oamenii se zbăteau, țipau și strigau. Spiritele se aprinseră ; se dezlănțui o învălmășeală de lovituri.

În jurul monstrului nou născut începu să se strîngă mulțimea. Era o altă deprindere a orașelor, adunatul la privit lucruri : macarale, mașini ciocnite, echipe de demo-

lare. Avioane: Parăzi militare. Mitinguri politice. Mulțimi uitîndu-se la panouri publicitare. Mulțimi uitîndu-se la orice.

În ceea ce mă privește, am urît dintotdeauna șirurile și mulțimile de oameni. Nu pentru că aș fi nesociabil, nicidecum ; pur și simplu nu pot să sufăr omenirea în masă. Dar nu mi-am închipuit niciodată că lucrurile ar putea lua o asemenea întorsătură sau că voi fi martor la această transformare.

*

Oamenii care formau șirul își dădură curînd seama că nu puteau face nimic sau, cel puțin, că n-avea nici un rost să se bată între ei. Însîngerați, cu hainele rupte, abătuți, în cele din urmă se liniștiră ; o tăcere desăvîrșită pogorî asupra lor. Apoi, încetul cu încetul, ca sunetul apei care crește, începu să se înalțe glasul stupefacției și al groazei.

Era limpede că oamenii aceștia nu se puteau separa ; ceva îi legase strîns laolaltă. Ceva, ce în primele clipe nu fusese mai mult de-o suflare, se preschimbase rapid într-o substanță vîscoasă dar tangibilă ; foarte curînd devenise o gelatină transparentă, apoi un cartilaj flexibil, ca la gemenii siamezi. O forță necunoscută omului, latentă în natură pînă în acel moment, fusese slobozită : un cancer psihologic care-i lipea pe oameni între ei ca și cînd ar fi fost atomii unor noi elemente în formare.

Un freamăt străbătu șirul. Ca un uriaș centiped ce se trezește, monstrul înaintă greoi în stradă, cu sute de brațe fluturînd disperate. În capul coloanei se afla un bărbat cu ochi injectați și gura schimonosită într-un rictus chinuit. Îl urma o fată care nu demult se mîndrise cu frumusețea ei ; acum, cu părul răvășit, cu fardul dizolvat de lacrimi, umbla ca un somnambul. După ea venea un puști cu fața albă de spaimă, apoi Metropoulos, vechiul meu prieten, altă vertebră a monstruoasei reptile. Trecu fără să șovăie, surd la glasul meu, cu privirea pironită în pămînt și picioarele mișcîndu-i-se în ritm de marș.

Treptat, deplasarea își spori viteza, deveni mai dezordonată, mai frenetică. Lunga coadă era aidoma unui lanț de dansatori de carnaval, răsucindu-se și învîr-

tîndu-se, executînd o congă diavolească în mijlocul străzii. Apoi, după cîteva rotiri smintite, reptila se prăbuşi pe asfalt ; fiecare segment al trupului său gîfîia, gurile întredeschise emiteau un gîjîit continuu, nările fremătau ca nişte aripi, ochii rătăceau aiurea.

Nu dură mult ; reptila se ridică din nou. Cîteva dintre vertebrele ei erau moarte şi nefolositoare. Tîrîndu-le cu sine, monstrul îşi reluă goana în zigzag şi dispăru spre capătul străzii.

*

Izbutisem să mă retrag într-un gang îngust ; din acest adăpost priveam acum mulţimea buimacă. Din nou, am ştiut ce se va întîmpla. Oamenii se deşteptau treptat din coşmarul rămas în urma imensului şarpe uman ; abia acum deveneau conştienţi de propria lor stare. Se transformaseră într-o ameobă gigantică ; o protoplasmă densă care ţîşnise între ei îi prinsese unii de alţii ca alveolele unui fagure. Nu se auzi nici un strigăt. Doar cîteva gemete surde şi un murmur de deznădejde răzbătură din mulţime.

Dacă şarpele uman păruse a şti care-i era capul şi care coada, mulţimea-ameobă îşi manifestă numaidecît dorinţa de a se răspîndi în toate direcţiile. Masa de oameni îşi schimba forma de la o clipă la alta, într-un mod grotesc şi dezgustător ; o ameobă macroscopică pradă unui acces de convulsie, potenindu-se şi ricoşînd în zidurile caselor. O nouă făptură, uriaşă şi absurdă, care parcurse strada pe urmele celei ce-o precedase.

*

Nu-mi amintesc cîte zile şi nopţi am rătăcit pe străzi. Monştri de toate dimensiunile cutreierau cu miile oraşul. Cozile de la brutării şi din staţiile de autobuz generaseră reptile mici, cu cîte zece-cincisprezece vertebre ; la fel, cozile din bănci şi confesionale. Altele, mai mari, îşi avuseseră obîrşia în cozile de la cabinele telefonice, cinematografe, teatre şi alte instituţii publice. Ameobele proveneau din mulţimile adunate pe străzi şi la întruniri publice ; se răspîndeau pretutindeni.

Strania legătură care-i fixa pe oameni la un loc era într-adevăr indestructibilă. Am văzut un individ care a încercat s-o taie ; tentativa s-a soldat cu moartea sa în chinuri. Verigile care mureau accidental atîrnau asemenea frunzelor uscate, fără să rupă lanțul uman. Am văzut întreaga încărcătură de pasageri ai unui autobuz transformată într-o singură masă. Incapabili să părăsească vehiculul, oamenii s-au apucat să-l distrugă. Clădiri întregi erau demolate de mulțimi ameobe închise în interior. O mare vuindă de oameni se preschimbase într-o imensă masă coagulată care mătura obstacolele, inundînd străzile ca un fluviu : se născuse dintr-o manifestație politică.

Puținele persoane care mai rămăseseră separate fugeau ca șobolanii pentru a nu fi atinse de noile organisme. Cu toate acestea, cele mai multe se sfîrșiră prin a fi absorbite.

*

Nu vreau să am nimic de-a face cu toate astea. Nu vreau să mă pomenesc transformat în ceva fără formă, ca o ameobă sau ca o flegmă, nici să devin ultimul segment al unui vierme uriaș. Mă cramponez de identitatea mea umană, de propria-mi personalitate individuală. Sînt om, nu mădular sau organ.

Totuși, știu că bătălia este deja pierdută. Sub ochii mei, omenirea e transformată. Încerc să fiu obiectiv și să-mi spun că poate-i mai bine așa, că această mutație subită va aduce cu sine un avans fundamental pentru specia umană. Zadarnic : aceste noi forme de viață mă umplu de aversiune.

Au renunțat pentru totdeauna la vechiul mod de trai. Le este cu neputință să locuiască în camere, ca pe vremuri, să folosească ascensoare, să se așeze pe scaune, să doarmă în paturi, să călătorească în mașini sau avioane. Evident, nu se mai pot întoarce la serviciile lor, nu mai pot merge la birou, gestiona magazine, opera în spitale, juca în teatru. Totul trebuie reorganizat pentru a corespunde noilor condiții.

După groaza și haosul din primele zile, noile ființe mixte au abandonat orașele. Neputînd ajunge la bucătării, cămări și frigidere, s-au revărsat în afară.

Vederea acestor reptile și ameobe uriașe cutreierînd pajiștile sau hălăduind prin păduri e suficientă ca să-mi întoarcă stomacul. Cred că au uitat ce-au fost. Mănîncă lacom : fructe, rădăcini — și mănîncă animale vii. N-au găsit de cuviință să-și construiască adăposturi. O specie doarme încolăcită, ca un boa gigantic, în jurul unui foc ; cealaltă, făcută ghem, direct pe pămînt.

Nu știu dacă-și mai amintesc că odată au fost oameni.

*

Nu-mi dau seama cît timp a trecut, mi-am pierdut percepția timpului. Noile ființe au evoluat cu o repeziciune diabolică. Acum nu mai încearcă să adauge verigi noi la trupurile lor uriașe ; în schimb, cînd dau peste cîte-o persoană izolată, o ucid. Îmi duc traiul printre ruinele orașelor, ascunzîndu-mă de privirile lor și de simțul lor olfactiv extrem de acut, dar din cînd în cînd mă încumet să ies și să le iscodesc.

Și-au schimbat enorm aspectul ; acum sînt *altceva*. Cu cîteva zile în urmă am surprins două ființe — șerpi făcînd dragoste pe un cîmp din apropiere. Era un act grotesc și indescriptibil, o autoflagelare contorsionată. Acum sînt convins că fiecare dintre aceste făpturi are un organism comun, o funcție fiziologică integrată, un singur sistem nervos, o minte unificată.

Mi-a venit greu să accept acest lucru fiindcă odinioară, cînd oamenii erau indivizi, cei cărora le plăcea să se adauge cozilor sau mulțimilor din stradă erau întotdeauna mediocrități, imbecili. Oamenii inteligenți nu s-ar fi lăsat prinși în asemenea nerozie. Dar ei au fost nimiciți ; sau, dacă nu, ca mine, rătăcesc printre dărîmături. Aici însă n-am întîlnit pe nimeni.

În ciuda celor întîmplate, recunosc forța noilor creaturi, măiestria tehnică pe care încep s-o arate. Cu viteza miilor de mîini și picioare, înalță edificii stranii, înguste sau circulare, fabricînd și transportînd materiale într-o clipită. Ca să se apere de frig și-au confecționat prelate imense, cu deschizături pentru capetele lor multiple. La răstimpuri le aud corurile pe mii de voci, intonînd cîntece guturale ciudate.

Bănuiesc că nu-i departe ziua cînd își vor construi propriile avioane și limuzine, lungi cît vagoanele de cale ferată, sau rotunde și plate ca farfuriile zburătoare. Și nu mă îndoiesc că va veni și timpul cînd vor începe să joace golf.

Dar nu vreau să am nimic de-a face cu toate astea. Am urît dintotdeauna mulțimile și cozile. Mă cramponez de identitatea mea umană, de propria mea personalitate individuală și separată. Nu pentru c-aș fi nesociabil; nicidecum, repet. Dar nu pot să sufăr masele de oameni. N-am visat niciodată că lucrurile vor lua această întorsătură sau că voi asista la această transformare.

Stau în mijlocul ruinelor. În depărtare aud un cor gigantic : glasul noii preistorii. Începe un nou ciclu.

Traducere de ION DORU BRANA

ALFRED BESTER

TANDRU, FAHRENHEIT

Astăzi, el nu mai ştie care dintre noi doi sînt eu, dar de un lucru sîntem amîndoi siguri. Nu trebuie să posezi nimic, decît pe tine însuţi. Trebuie să-ţi cîştigi propria existenţă, să-ţi trăieşti propria viaţă şi să-ţi mori propria moarte... altfel o vei muri pe-a altuia.

Orezăriile de pe Paragon III se întind pe sute de mile, ca o tundră de eşichiere, un mozaic albastru şi brun sub cerul portocaliu şi fierbinte. Seara, norii se învolbură ca fumul, iar lanurile de orez freamătă şi murmură.

Un şir lung de oameni traversa lanurile în seara în care am fugit de pe Paragon III. Oamenii erau tăcuţi, înarmaţi, încordaţi ; un şir lung de statui ce se profilau pe cerul fumegînd. Fiecare om ţinea în mîini o puşcă, fiecare om avea la şold un emiţător-receptor portabil, casca în ureche, laringofonul lipit de grumaz, ecranul luminos fixat la încheietura mîinii, ca un ceas cu un ochi verde. Mulţimea ecranelor nu înfăţişa decît o mulţime de poteci izolate ce străbăteau lanurile. Detectoarele electronice nu transmiteau decît foşnetul plantelor şi plescăitul paşilor. Oamenii vorbeau la răstimpuri, cu mormăieli înfundate, toţi adresîndu-se tuturor.

— Aici, nimic.

— Unde, „aici" ?

— Pe terenul lui Jensen.

— Te abaţi prea mult spre vest.

— Intră în rînd.

— A trecut careva prin lanul lui Grimson ?

— Da. Nimic.

— Nu putea s-ajungă atît de departe.
— Putea fi cărată.
— Credeţi că o mai găsim vie ?
— De ce s-o găsim moartă ?

Refrenul surd se plimba de la un capăt la altul al lanţului de hăitaşi care înainta în amurgul de fum. Şirul hăitaşilor se ondula ca un şarpe furios, dar continua să avanseze, necruţător. O sută de oameni desfăşuraţi la intervale de cincisprezec metri. O mie cinci sute de metri de cercetare amănunţită. Un kilometru şi jumătate de hotărîre mînioasă, întinzîndu-se de la răsărit la apus, de-a curmezişul lanurilor încinse. Soarele asfinţi. Fiecare om îşi aprinse lanterna. Şarpele se prefăcu într-un şirag unduitor de diamante.

— Aici, nimic.
— Nici aici.
— Nimic.
— Ce-i pe terenul lui Allen ?
— Acum sînt acolo.
— Om fi trecut fără s-o observăm ?
— Tot ce se poate.
— Mai trecem odată cînd ne întoarcem şi verificăm.
— O să dureze toată noaptea.
— La Allen nu e.
— Drace ! Trebuie s-o găsim.
— O s-o găsim.
— Am găsit-o. Sectorul şapte. Acordaţi-vă.

Lanţul se opri. Diamantele încremeniră în aerul înfierbîntat. Era linişte. Fiecare om privea ţintă ecranul minuscul de la încheietură în timp ce-şi acorda aparatul la sectorul şapte. Toţi se puseră în legătură cu unul singur. Şi pe toate ecranele apăru un trup mic şi gol, zăcînd în apa mîloasă. Lîngă trup se zărea un jalon de bronz pe care scria : VANDALEUR. Capetele lanţului se întoarseră spre terenul lui Vandaleur. Şiragul se preschimbă într-un roi de stele. O sută de oameni se strînseră în jurul unui trup mic şi gol, o fetiţă moartă, într-un lan de orez. În gură nu avea apă. Pe gît erau întipărite urme

de degete. Feţişoara ei inocentă era zdrobită. Trupul zăcea răsucit. Sîngele închegat de pe pielea ei era uscat şi tare.

— E moartă de cel puţin trei sau patru ore.

— Are gura uscată.

— N-a fost înecată. A fost omorîtă în bătaie.

În arşiţa apăsătoare a nopţii, oamenii blestemară cu voci înfundate. Ridicară trupul. Unul dintre ei le făcu semn să stea, arătă spre unghiile fetiţei. Copila se luptase cu ucigaşul. Sub unghii avea fărîme de carne şi picături de sînge stacojiu, încă lichid, necoagulat.

— Sîngele ăsta trebuia să se fi închegat şi el pînă acum.

— Ciudat.

— Nu-i ciudat. Ce fel de sînge nu se coagulează ?

— Cel de android.

— Înseamnă că un android a ucis-o.

— Vandaleur are un android.

— Nu putea s-o ucidă un android.

— Are sub unghii sînge de android.

— Mai bine să cerceteze poliţia.

— Poliţia o să ajungă la aceeaşi concluzie.

— Androizii nu pot să ucidă.

— E sau nu sînge de android ?

— Androizii nu pot să ucidă. Aşa-s făcuţi.

— În cazul ăsta se pare că unul n-a fost făcut bine.

— Isuse !

În ziua aceea, termometrul înregistra, victorios, 91,9° Fahrenheit.

*

Aşa am ajuns la bordul navei *Paragon Queen*, în drum spre Megaster V.

James Vandaleur îşi număra banii şi plîngea. Lîngă el, în aceeaşi cabină de clasa a doua, stătea androidul său, o creatură superbă, cu trăsături clasice şi ochi mari,

albaştri. Pe fruntea lui înaltă, într-o camee de carne, erau întipărite literele AM, indicînd faptul că era unul din rarii androizi cu aptitudini multiple, a căror valoare în moneda curentă se ridica la 57 000 de dolari. Plîngeam şi număram şi eu priveam calm.

— Doişpe, paişpe, şaişpe. O mie şase sute de dolari, se jelui Vandaleur. Asta-i tot. O mie şase sute de dolari. Numai casa făcea zece mii. Iar pămîntul, cel puţin cinci. Nu mai vorbesc de mobilă, de maşini, de tablouri şi de gravuri, de avion, de... Şi din toate astea nu m-am ales decît cu o mie şase sute de dolari. Cristoase !

Am sărit de la masă şi m-am întors spre androidi. Apoi am smuls cureaua de la unul din sacii de piele şi-am început să-l bat. Stătea nemişcat.

— Trebuie să vă amintesc, rosti el după un timp, că valorez cincizeci şi şapte de mii de dolari în moneda curentă. Trebuie să vă previn că periclitaţi un bun de valoare, proprietate particulară.

— Lua-te-ar dracu' de maşină ţicnită ! zbieră Vandaleur.

— Nu sînt maşină, replică androidul. Robotul este maşină. Androidul este o creaţie chimică din ţesuturi sintetice.

— Ce te-a apucat ? strigă Vandaleur. De ce-ai omorît-o ? Fir-ai al dracului să fii !

Reîncepu să bată sălbatic androidul.

— Trebuie să vă amintesc că nu pot fi pedepsit, i-am spus. Sindromul plăcere-durere nu este încorporat în sinteza androizilor.

— Atunci, de ce-ai ucis-o ? urlă Vandaleur. Dacă nu din plăcere, atunci de ce...

— Trebuie să vă amintesc, zise androidul, că pe acest tip de navă cabinele de clasa a doua nu sînt insonorizate.

Vandaleur lăsă să cadă cureaua şi rămase nemişcat, gîfîind, cu ochii la creatura al cărei proprietar era.

— Pentru ce-ai făcut-o ? De ce-ai omorît-o ? l-am întrebat.

— Nu știu, i-am răspuns.

— Ai început cu lucruri mărunte. Cu fleacuri. Mici distrugeri, stricăciuni. Ar fi trebuit să-mi dau seama de pe atunci că ceva nu-i în regulă cu tine. Androizii nu pot să distrugă. Androizii nu pot face rău. Androizii...

— Sindromul plăcere-durere nu este încorporat în sinteza androizilor.

— Pe urmă ai trecut la incendieri. Apoi la distrugeri serioase. Apoi la maltratări... inginerul ăla, pe Rigel. De fiecare dată, ceva mai grav. De fiecare dată trebuia să fugim mai iute. Acum ai ajuns la crimă. Cristoase ! Ce e cu tine ? Ce s-a întîmplat ?

— În creierul androizilor nu sînt încorporate relee de autocontrol.

— De fiecare dată cînd a trebuit să fugim, am mai coborît o treaptă. Uită-te la mine. Într-o cabină de clasa a doua. Eu ! James Vandaleur ! Taică-meu a fost odată cel mai bogat... Și-acum ? O mie șase sute de dolari ! Asta-i tot ce am. Și pe tine. Trăsni-te-ar Dumnezeu !

Vandaleur culese de jos cureaua, gata să-și ia din nou la bătaie androidul, apoi o aruncă și se prăvăli pe una din cușete, plîngînd în hohote. Într-un tîrziu, își recăpătă calmul.

— Instrucțiuni, rosti el.

Androidul cu aptitudini multiple răspunse imediat. Se ridică, în așteptarea ordinelor.

— Numele meu este acum Valentine. James Valentine. Am făcut o escală de o zi pe Paragon III, în vederea transbordării pe prezenta navă cu destinația Megaster V. Ocupația mea : agent de închiriere a unui android AM proprietate privată. Scopul vizitei : stabilirea pe Megaster V. Modifică documentele !

Androidul scoase dintr-un sac pașaportul și actele lui Vandaleur, luă un stilou și se așeză la masă. Cu o mînă sigură și dibace — o mînă perfectă, care știa să deseneze, să scrie, să picteze, să sculpteze, să graveze, să incrusteze, să fotografieze, să proiecteze, să creeze și să construiască — plastografie meticulos noua identitate a lui Vandaleur. Stăpînul său mă privea abătut.

— Știi să creezi și să construiești, am murmurat. Și acum... distrugi. O, Doamne ! Ce-o să mă fac ? Isuse Cristoase ! Măcar de-aș putea să mă descotorosesc de tine. De n-aș fi silit să trăiesc de pe urma ta. Dumnezeule ! De-aș fi moștenit un dram de curaj, în loc să te mor'

Dallas Brady trecea drept cea mai rafinată creatoare de bijuterii de pe Megaster V. Era scundă, îndesată, amorală și nimfomană. Închirie androidul cu aptitudini multiple și mă puse la lucru în atelierul ei. Pe Vandaleur îl seduse și, într-o noapte, pe cînd erau în pat, întrebă fără veste :

— Te cheamă Vandaleur, nu-i așa ?

— Da, am șoptit. Apoi : Nu ! Nu ! Mă cheamă Valentine. James Valentine.

— Ce s-a întîmplat pe Paragon ? Credeam că androizii nu pot să ucidă sau să distrugă bunuri private. Direcția Fundamentală și Inhibițiile sînt implementate în procesul lor de sinteză. Toate firmele producătoare garantează chestia asta.

— Valentine ! insistă Vandaleur.

— Las-o moartă, replică Dallas Brady. Știu de o săptămînă. Dacă voiam să te torn, o făceam pînă acum, nu crezi ?

— Mă cheamă Valentine.

— Poate vrei să-mi și dovedești ? Să sun la poliție ?

Dallas întinse mîna și ridică receptorul.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Dallas !

Vandaleur sări ca ars și încercă să-i smulgă din mîini receptorul. Se luptă cu femeia, care-i respingea loviturile în bătaie de joc, pînă-l lăsară puterile și se prăbuși vărsînd lacrimi de rușine și disperare.

— Cum ai aflat ? întrebă în cele din urmă.

— Urlă toate ziarele. Iar Valentine e cam prea apropiat de Vandaleur. Nu-i o idee foarte deșteaptă, nu crezi ?

— Poate. Nu-s foarte deștept.

— Frumos dosar are androidul ăsta al tău, nu-i așa ? Maltratare. Incendiere. Distrugeri. Pe Paragon ce-a făcut ?

— A răpit un copil. O fetiță. A dus-o într-un lan de orez și-a omorît-o.

A violat-o ?

— Nu știu.

— Or să-ți dea de urmă.

— Parcă eu nu știu ? Cristoase ! De doi ani fugim. Șapte planete în doi ani. Cred c-am abandonat bunuri și proprietăți în valoare de vreo cincizeci de mii de dolari în ăștia doi ani.

— Mai bine-ai încerca să afli ce are.

— Cum ? Îți închipui că pot să mă duc cu el la o clinică reparatorie și să cer o revizie ? Ce să le spun ? „Androidul meu s-a transformat într-un criminal. Reparați-l". Ar anunța imediat poliția.

Am început să tremur.

— În douăzeci și patru de ore ar face bucăți androidul. Iar pe mine, mai mult ca sigur, m-ar aresta pentru complicitate.

— De ce nu l-ai dus la reparat înainte de a ajunge la crimă ?

— Nu puteam să risc, explică furios Vandaleur. Dacă i-aș fi lăsat pe specialiști să-și facă de cap cu lobotomiile, cu intervențiile în chimia organismului, cu chirurgia endocrină, i-ar fi putut anihila aptitudinile. Ce aș mai fi închiriat ? Din ce-aș mai trăi ?

— Ai putea să lucrezi. Sînt oameni care mai și lucrează.

— Ce să lucrez ? Știi că nu-s bun de nimic. Cum aș putea concura cu androizii și roboții specializați ? Cine-i în stare s-o facă, dacă n-are vreun talent excepțional pentru o treabă anume ?

— Mda... Asta cam așa-i.

— Toată viața am trăit pe spinarea bătrînului. Fir-ar afurisit în vecii vecilor ! A trebuit să dea faliment chiar

înainte de-a crăpa. Androidul e tot ce-a putut să-mi lase. Acum trebuie să trăiesc din ce cîştigă el. Altfel nu m-aş descurca.

— Te sfătuiesc să-l vinzi pînă nu pune poliţia mîna pe tine. Din cincizeci de miare poţi trăi binişor. Investeşti.

— Cu trei procente ? Cu o mie cinci sute pe an ? Cînd androidul îmi aduce un venit de cinşpe la sută din valoarea lui ? Opt mii pe an. Atîta cîştigă. Nu, Dallas. Nu pot renunţa la el.

— Şi ce ai de gînd să faci cu pasiunea lui pentru violenţă ?

— N-am ce să fac... decît să-l supraveghez şi să mă rog. Dar tu ? Ce-ai de gînd ?

— Nimic. Nu-i treaba mea. Numai că... va trebui să primesc şi eu ceva ca să-mi ţin gura.

— Ce ?

— Androidul va lucra pentru mine, pe gratis. Poţi să-ţi păstrezi banii pe care-i scoate din alte munci, dar pentru mine va lucra gratuit.

*

Androidul cu aptitudini multiple lucra. Vandaleur încasa cîştigurile. Îşi acoperea cheltuielile. Sumele economisite creşteau. Cînd primăvara caldă de pe Megaster V se preschimbă în vară toridă, am început să investesc în ferme şi proprietăţi. Dacă pretenţiile lui Dallas nu devenau hrăpăreţe, într-un an sau doi aveam să fim în măsură de a ne stabili definitiv.

În prima zi de caniculă estivală, androidul începu să cînte în atelierul lui Dallas Brady. Se legăna deasupra cuptorului electric, a cărui dogoare se adăuga zăpuşelii de afară, făcînd atmosfera din atelier insuportabilă, şi fredona un cîntecel vechi de o jumătate de secol :

Am o casă mititică
Aa-şa ! Aa-şa !
Din sobiţa mică
Fumul se ridică
Dragă păpuşică...

Cînta cu o intonație stranie, șovăielnică. Ținea mîinile la spate și degetele lui perfecte se frămîntau într-un ritm ciudat, numai și numai al lor.

— Ești vesel sau ce ai ? se miră Dallas Brady.

— Trebuie să vă amintesc că sindromul plăcere — durere nu este încorporat în sinteza androizilor, i-am răspuns. Aa-șa ! Aa-șa ! Din sobița mică, fumul se ridică, dragă păpușică...

Degetele sale își curmară frămîntarea și apucară un clește masiv de fier. Androidul vîrî cleștele în inima incandescentă a cuptorului, se aplecă și privi cu atenție văpaia focului.

— Ai grijă, fire-ai să fii de smintit ! exclamă Dallas Brady. Vrei să cazi în cuptor ?

— Trebuie să vă amintesc că valorez cincizeci și șapte de mii de dolari în moneda curentă, i-am spus. Periclitarea bunurilor proprietate particulară este interzisă. Aa-șa ! Aa-șa !...

Scoase din cuptor un creuzet plin cu aur topit, se întoarse și — țopăind oribil, fredonînd dement — proiectă masa vîscoasă și incandescentă în capul lui Dallas Brady. Femeia urlă și se prăbuși, cu părul și îmbrăcămintea arzînd, cu pielea plesnind. Androidul turnă din nou, țopăind și cîntînd.

— Din sobița mică, fumul se ridică, dragă păpușică...

Cînta și continua să toarne încet aur topit. Apoi am părăsit atelierul și m-am dus la hotelul la care locuia James Vandaleur. Hainele arse ale androidului și degetele lui agitate îi dădură de înțeles proprietarului său că ceva nu era deloc în ordine.

Vandaleur se duse în grabă la atelierul lui Dallas Brady, aruncă o privire, vomă și o rupse la fugă. Am mai avut timp să umplu o sacoșă și să scot nouă sute de dolari pe ce încăpuse în ea. Apoi a rezervat o cabină la clasa a treia, pe *Megaster Queen*, care pleca în aceeași dimineață spre Lyra Alpha. M-a luat cu el. A plîns și și-a numărat banii și iarăși mi-am bătut androidul.

În atelierul lui Dallas Brady, termometrul înregistra, senin, 98,1 ° Fahrenheit.

Pe Lyra Alpha, ne refugiarăm într-un hotel amărît de lîngă universitate. Vandaleur îmi zdreli toată fruntea, pînă ce făcu să dispară sub vînătăi și contuzii, literele AM. Inscripția avea să reapară, dar numai peste cîteva luni, iar Vandaleur spera că pînă atunci vîlva stîrnită de punerea sub urmărire a unui android AM va fi uitată. Androidul fu angajat ca muncitor necalificat la centrala termică a universității. Vandaleur, sub numele James Venice, trăgea mîța de coadă cu puținii bani pe care-i cîștiga androidul.

Nu eram chiar nefericit. Majoritatea locatarilor din hotel erau studenți, la fel de pîrliți, dar minunat de tineri și plini de viață. Printre ei, o fată adorabilă, cu ochi ageri și minte ascuțită. O chema Wanda și, împreună cu prietenul ei, Jed Stark, făcuse o adevărată pasiune pentru androidul ucigaș, despre care scriau toate ziarele din galaxie.

— Studiem de mai multă vreme cazul, mărturisiră ei la una din obișnuitele petreceri studențești, care, întîmplător, în noaptea aceea avea loc în odaia lui Vandaleur. Credem c-am descoperit cauza. O să publicăm o lucrare.

Păreau, amîndoi, foarte tulburați.

— Care cauză ? se interesă cineva.

— Cauza furiilor androidului.

— Vreo dereglare, nu ? Vreun deranjament al proceselor chimice de sinteză. O formă de cancer sintetic, poate ?

— Nu.

Wanda îi aruncă lui Jed o privire de triumf cu greu stăpînit.

— Atunci, ce-i ?

— Altceva. Ceva precis.

— Ce ?

— O să aflați la timpul potrivit.

— Aiurea, terminați cu misterele !

— Nici gînd.

— Chiar nu vreți să ne spuneți ? am întrebat eu, încordat. Mă... ne interesează foarte mult ce deranjamente pot apărea la un android.

— Nu, domnule Venice, spuse Wanda. E o idee de milioane și trebuie s-o păzim. Cu o teză ca asta putem face carieră. N-o să riscăm să ne fie furată.

— Nu puteți să ne vindeți măcar un pont ?

— Nu. Nici un pont. Jed, să-ți ții gura ! Un singur lucru îți pot spune, domnule Venice. N-aș vrea de loc să fiu în pielea proprietarului acelui android.

— Din cauza poliței ? am întrebat.

— Din cauza proiecției, domnule Venice. Proiecția ! Asta-i pericolul... și altceva nu-ți mai spun. Am spus și-așa prea mult.

În clipa aceea am auzit pași pe coridor și-o voce răgușită, care cînta în surdină :

— Din sobița mică, fumul se ridică, dragă păpușică...

Androidul meu se întorcea din schimbul de noapte. Intră în cameră, dar nu fu prezentat. I-am făcut semn și-am dat numaidecît ascultare comenzii, ducîndu-mă la butoiașul cu bere, pentru a prelua îndatoririle de gazdă ale lui Vandaleur. Degetele lui perfecte se frămîntau într-un ritm straniu, numai și numai al lor. Încetul cu încetul, frămîntarea lor conteni și ciudata melodie nu se mai auzi.

Androizii nu erau o prezență neobișnuită în universitate. Studenții mai înstăriți aveau androizi, după cum aveau mașini și avioane. Androidul lui Vandaleur nu dădu prilej de discuții, dar Wanda avea ochi ageri și minte ascuțită. Remarcase rănile de pe fruntea mea și era obsedată de teza epocală pe care o pregătea împreună cu Jed Stark. După terminarea petrecerii, în timp ce urca scările spre camera ei, își întrebă prietenul :

— Jed, de ce crezi tu că avea androidul ăla fruntea zdrelită ?

— S-o fi lovit. Lucrează la centrala termică. Sînt tot felul de obiecte grele pe-acolo.

— Atîta tot ?

— Cum adică ?

— Dacă-i o rană de camuflaj ?

— Ce să camufleze ?

— Ce-i imprimat pe frunte.

— N-ar avea nici un sens, Wanda. Nu-i nevoie să vezi ce-i imprimat pe frunte ca să recunoşti un android. Nu trebuie să vezi marca unei maşini ca să ştii că-i maşină.

— Nu vreau să spun că încearcă să treacă drept om. Vreau să spun că încearcă să treacă drept un android inferior.

— De ce ?

— Să presupunem că pe frunte ar avea un A şi un M.

— Aptitudini multiple ? Atunci de ce dracu' l-ar lăsa Venice să trudească la cazane, cînd ar putea să cîştige de... Oh. Oh ! Crezi că-i ...?

Wanda dădu din cap.

— Isuse ! Stark se încruntă. Ce facem ? Anunţăm poliţia ?

— Nu. Încă n-avem certitudinea că este într-adevăr AM. Dar dacă vom constata că este şi că e androidul ucigaş, trebuie să ne gîndim în primul rînd la lucrarea noastră. E o şansă unică, Jed. Dacă-i *acel* android, vom putea efectua teste sigure...

— Şi cum o să ne convingem ?

— Simplu. Cu film infraroşu. Vom vedea ce se ascunde sub contuzii. Fă rost de un aparat. Cumpără film. Mîine seară ne strecurăm în centrală şi facem fotografii. O să ne lămurim.

În seara zilei următoare se furişară în centrala termică a universităţii. Era o pivniţă uriaşă, îngropată adînc sub pămînt. O hrubă întunecoasă, plină de umbre, luminată doar de vîlvătaia fierbinte a gurilor de la cuptoare. Acoperind duduitul focurilor, o voce stranie striga şi cînta sub bolta ce răsuna de ecouri : „Aa-şa ! Aa-şa ! Din sobiţa mică, fumul se ridică, dragă păpuşică...". Şi o siluetă scălîmbă se agita frenetic, sărind şi ţopăind în ritmul muzicii pe care-o urla. Picioarele se contorsionau. Braţele fluturau. Degetele se frămîntau.

Jed Stark înălță aparatul, îndreptă obiectivul spre capul ce se bălăbănea și începu să deruleze, cadru după cadru, filmul infraroșu. Apoi Wanda țipă, căci i-am văzut și m-am năpustit spre ei, învîrtind o lopată din oțel inoxidabil. Lopata făcu zob aparatul. O doborî pe fată, apoi pe băiat. Disperat, cu respirația șuierătoare, Jed încercă să mi se împotrivească, vreme de cîteva clipe, înainte de a înțepeni, cu țeasta crăpată. Apoi androidul îi tîrî pe amîndoi spre cazane și-i dădu pradă flăcărilor, împingîndu-i pe rînd în cuptor, încet, hidos de încet. În tot acest timp nu conteni să țopăie și să cînte. Pe urmă se întoarse în camera mea, la hotel.

Iar termometrul din centrala termică înregistra, ucigător, 100,9° Fahrenheit.

*

Izbutirăm să cumpărăm două locuri la clasa a patra, în cală, pe *Lyra Queen*. Ca să-și plătească mesele, Vandaleur și androidul îndeplineau munci de ocazie. În timpul carturilor de noapte, Vandaleur se retrăgea singur în fundul calei, cu o mapă de carton pe genunchi, și se chinuia să-i descifreze conținutul. Mapa era tot ce apucase să ia cu el de pe Lyra Alpha. O furase din odaia Wandei. Pe eticheta de pe copertă scria : ANDROIDUL. Înăuntru se afla taina bolii mele.

Mapa nu conținea decît ziare. Zeci de ziare de pe tot cuprinsul galaxiei, tipărite, microfilmate, gravate, ofset, fotocopiate... *Star-Banner* de pe Rigel... *Picayune* de pe Paragon... *Times-Leader* de pe Megaster... *Journal* de pe Lalande... *Intelligencer* de pe Indi... *Telegram-News* de pe Eridani... Aa-șa ! Aa-șa !

Numai și numai ziare. Fiecare ziar conținea relatarea unei infracțiuni din sinistra carieră a androidului. Fiecare ziar mai conținea știri interne și externe, rubrici de sport, foiletoane, buletine meteorologice, vești din transporturi, cote de bursă, editoriale, interviuri, sumare, cuvinte încrucișate. Undeva, în această masă de fapte disparate, se ascundea secretul pe care-l descoperiseră Wanda și Jed Stark. Vandaleur purica în zadar ziarele. Problema îl depășea. Dragă păpușică...

— O să te vînd, i-am spus androidului. Dracu' să te ia ! Cum ajungem pe Terra, te vind. O să mă mulțumesc cu trei procente sau cît vei fi valorînd.

— Valorez cincizeci și șapte de mii de dolari în moneda curentă, am precizat.

— Dacă n-am să te pot vinde, o să te dau pe mîna poliției, am zis eu.

— Sînt un bun de valoare, proprietate particulară, am răspuns eu. Periclitarea bunurilor de valoare, proprietate particulară, este interzisă. Nu veți lăsa pe nimeni să mă distrugă.

— Trăsni-te-ar Dumnezeu ! răcni Vandaleur. Ce-ai zis ? Mai ești și arogant, pe deasupra ? ! Ești sigur c-o să te apăr ? Asta-i secretul ?

Androidul AM îl privi cu ochi calmi și perfecți.

— Cîteodată, observă el, e bine să fii proprietate particulară.

*

Erau trei grade sub zero cînd *Lyra Queen* aterizâ la Croydon Field. Rafale de zăpadă și gheață măturau pista astroportului, șuierînd și explodînd în jerbe de aburi sub ajutajele navei. Pasagerii traversară cu pași țepeni suprafața de beton înegrit, trecură prin biroul de control vamal, apoi se urcară în autobuzul care avea să-i ducă la Londra. Vandaleur și androidul nu aveau nici un ban. Plecară pe jos.

Pe la miezul nopții ajunseră în Piccadilly Circus. Viscolul de decembrie nu slăbise deloc și statuia lui Eros era acoperită cu o crustă de gheață. Cotiră la dreapta, merseră pînă la Trafalgar Square, apoi o luară pe Strand, către Soho, tremurînd de frig și umezeală. Cînd dădeau să intre pe Fleet Street, Vandaleur observă o siluetă solitară ce venea dinspre St. Paul. Îl trase pe android într-un gang.

— Trebuie să facem rost de bani, șopti el. Arătă către silueta ce se apropia. Omul ăla are bani. Te duci și-i iei banii.

— Ordinul nu poate fi executat, răspunse androidul.

— Te duci şi-i iei banii, repetă Vandaleur. Cu forţa. Ai înţeles ? Sîntem pe geantă.

— Ordinul contravine Directivei Fundamentale, i-am spus. Nu pot periclita vieţi omeneşti sau bunuri proprietate particulară. Nu pot executa ordinul.

— Pentru numele lui Dumnezeu ! izbucni Vandaleur. Ai maltratat, ai distrus, ai ucis. Nu-mi turna gogoşi despre directive fundamentale. Nu ţi-a mai rămas nici una. Omoară-l, dacă n-ai încotro. Îţi spun că sîntem faliţi, n-avem de ales !

— Ordinul contravine Directivei Fundamentale, repetă androidul. Nu poate fi executat.

L-am îmbrîncit pe android şi m-am repezit la omul din stradă. Era înalt, sobru, calm. Avea un aer de încredere congelată în sarcasm. Purta baston. Mi-am dat seama că era orb.

— Da ? făcu el. Te aud prin preajmă. Ce este ?

— Domnule... Vandaleur şovăi. Domnule, sînt disperat.

— Toţi sîntem disperaţi, răspunse necunoscutul. Calm disperaţi.

— Domnule... Am nevoie de bani.

— Cerşeşti sau furi ?

Ochii sticloşi căutau dincolo de Vandaleur şi androidul.

— Sînt gata să fac şi una şi alta.

— Aha ! Ca toată lumea. Este istoria rasei noastre.

Omul arătă peste umăr.

— Eu am cerşit la St. Paul, prietene. Ce doresc eu, nu se poate fura. Dumneata, care ai norocul să poţi fura, ce doreşti ?

— Bani, răspunse Vandaleur.

— Bani pentru ce ? Hai, prietene, hai să ne destăinuim unul altuia. Îţi voi spune de ce cerşesc, dacă-mi spui pentru ce furi. Numele meu este Blenheim.

— Al meu... Vole.

— Nu darul vederii l-am cerşit la St Paul, domnule Vole. Am cerşit un număr.

— Un număr ?

— Exact. Numere raţionale, numere iraţionale. Numere imaginare. Integrale pozitive. Integrale negative. Fracţii, pozitive şi negative. Ei ? N-ai auzit niciodată de

nemuritorul tratat al lui Blenheim despre „Cele douăzeci de zerouri" sau de „Diferențele în absența cantității" ? Blenheim zîmbi cu amărăciune. Sînt un vrăjitor al Teoriei Numerelor, domnule Vole, dar numerele nu mai au nici un farmec pentru mine. După cincizeci de ani de magie, se apropie senilitatea și apetitul piere. Am fost la catedrala St. Paul ca să cerșesc inspirație. Doamne, am implorat, dacă exiști, trimite-mi un număr !

Vandaleur ridică încet mapa de carton și atinse cu ea mîna lui Blenheim.

— În mapa asta, spuse, se află un număr. Un număr ascuns. Un număr secret. Numărul unei crime. Facem schimb, domnule Blenheim ? Un adăpost pentru un număr ?

— Nici pomană, nici furt, va să zică, rosti Blenheim. Iată cum se reduce totul la banal în viață. (Din nou, ochii lipsiți de lumină căutară dincolo de Vandaleur și androidul.) Poate că Atotputernicul nu este zeu, ci negustor. Să mergem !

*

Ne instalarăm amîndoi în aceeași odaie, la ultimul etaj al casei lui Blenheim. Aveam două paturi, două dulapuri, două lavoare, o toaletă. Vandaleur îmi zdreli iarăși fruntea și mă trimise să caut de lucru, iar în timp ce androidul lucra, eu discutam cu Blenheim și-i citeam, unul după altul, ziarele din mapă. Aa-șa ! Aa-șa !

Vandaleur nu-i spuse decît strictul necesar. Era student, explică el, și intenționa să publice o lucrare despre androidul ucigaș. În ziarele pe care le colecționase, existau fapte ce ar fi putut elucida crimele de care Blenheim nu auzise niciodată. Trebuie să existe o corelație, un număr, o statistică, ceva care să reveleze motivul dereglării mele, am insistat eu, iar Blenheim a fost atras de enigmă, de intriga polițistă a afacerii, de pasiunea lui pentru numere.

Am examinat ziarele de-a fir a păr. În timp ce eu i le citeam cu voce tare, el le clasifica și le sistematiza cuprinsul, cu scrisul lui meticulos, de nevăzător. Apoi i-am citit

propriile note. Clasificase ziarele după tipuri, caractere tipografice, reportaje, articole, limbaj, cuvinte, teme, reclame, fotografii, subiecte, politică, prejudecăți. Analiza. Studia. Medita. Iar noi continuam să locuim împreună la ultimul etaj, unde ne era mereu puțin frig și mereu puțin frică și eram mereu mai aproape unul de celălalt... Apropiați de teama noastră comună, de ura dintre noi. Ca o pană înfiptă într-un copac viu și uitată în despicătura trunchiului pentru a rămîne veșnic captivă în țesutul cicatrizat, așa trăiam împreună. Vandaleur și androidul într-o casă mititică. Aa-șa ! Aa-șa !

— Apoi, într-o după-amiază, Blenheim îl chemă pe Vandaleur în biroul său și-și etală notele.

— Cred că am dezlegat enigma, zise, dar n-o înțeleg.

Inima lui Vandaleur tresări.

— Corelația e clară, urmă Blenheim. Există relatări despre androidul criminal în cincizeci de ziare. Ce anume, în afară de ravagiile androidului, mai există în cele cincizeci de ziare ?

— Nu știu, domnule Blenheim.

— Era o întrebare retorică. Iată răspunsul : buletine meteorologice.

— Ce ?

— Buletine meteorologice. Blenheim dădu din cap. Fiecare crimă a fost comisă într-o zi în care temperatura depășea nouăzeci de grade Fahrenheit.

— Imposibil ! exclamă Vandaleur. Pe Lyra Alpha era frig.

— Mapa nu cuprinde nici o relatare despre vreo crimă pe Lyra Alpha. Nu există ziare de pe Lyra Alpha.

— Da. Așa-i. Am...

Vandaleur se încurcă. Apoi, deodată, strigă :

— Ba nu ! Aveți dreptate. Centrala termică. Acolo era cald. Cald ! Bineînțeles. Dumnezeule, da ! Ăsta-i răspunsul. Cuptorul electric din atelierul lui Dallas Brady... Orezăriile de pe Paragon. Fumul se ridică ! Da ! Dar de ce ? Dumnezeule mare, de ce ?

Tocmai intrasem în casă, cînd, trecînd pe lîngă ușa deschisă a biroului, i-am văzut pe Vandaleur și pe Blenheim. Am trecut pragul și am rămas în așteptarea ordinelor, pregătit să servesc, cu aptitudinile mele multiple.

— El este androidul, așa-i ? întrebă Blenheim după o clipă.

— Da, răspunse Vandaleur, încă năucit de descoperire. Și așa se explică de ce a refuzat să vă atace în seara aceea, pe Strand. Nu era destul de cald ca să poată încălca Directiva Fundamentală. Numai cînd e cald, cînd e foarte cald... Din sobița mică... Aa-șa ! Aa-șa !

Se uită fix la android. Un ordin dement fulgeră de la om la android. Am refuzat. Periclitarea vieții umane este interzisă. Vandaleur începu să gesticuleze furios, apoi se repezi la Blenheim, îl înșfăcă de umeri și-l smulse de la masa de lucru. Blenheim scoase un strigăt. Vandaleur sări asupra lui ca un tigru, îl țintui la podea și-i astupă gura cu palma.

— Caută o armă, îi porunci androidului.

— Periclitarea vieții umane este interzisă.

— E o luptă de autoconservare ! Adu-mi o armă !

Apăsa cu toată greutatea trupului asupra matematicianului, care se zbătea. M-am îndreptat imediat către bufetul în care știam că se află un revolver. L-am controlat. Erau cinci cartușe. I l-am întins lui Vandaleur. L-am luat, am lipit gura țevii de capul lui Blenheim și am apăsat pe trăgaci. Blenheim a tresărit o dată.

Aveam la dispoziție trei ore pînă la întoarcerea bucătăresei, după ziua ei liberă. Am jefuit casa. Am furat banii și bijuteriile lui Blenheim. Am umplut un sac cu haine. Am luat notele matematicianului, am distrus ziarele ; și am plecat, încuind de două ori ușa după ieșirea noastră. În biroul lui Blenheim lăsasem un morman de hîrtii mototolite, sub un capăt de lumînare aprinsă. Și avuseserăm grijă să stropim cu petrol covorul. Adică nu, eu singur am făcut totul. Androidul a refuzat. N-am voie să periclitez vieți omenești sau bunuri proprietate particulară.

Aa-șa !

*

Luară metroul pînă la Leicester Square, unde schimbară ruta și urcară într-o garnitură care mergea la British Museum. Odată ajunși, coborîră și-și îndreptară pașii către o casă cochetă în stil georgian, la ieșirea din

Russel Square. Într-una din ferestre se afla o plăcuță pe care scria : NAN WEBB — SPECIALIST PSIHOMETRU. Vandaleur își notase adresa cu cîteva săptămîni în urmă. Intrară în casă. Androidul rămase să aștepte în hol, lîngă sac. Vandaleur pătrunse în cabinetul lui Nan Webb.

Era o femeie înaltă, cu păr cărunt tăiat scurt, cu ten fin englezesc și cu picioare englezești foarte urîte. Trăsăturile feței erau colțuroase, expresia inteligentă. Dădu din cap în direcția lui Vandaleur, termină de scris o scrisoare, lipi plicul și-și ridică ochii.

— Numele meu este Vanderbilt, m-am prezentat. James Vanderbilt.

— Perfect.

— Sînt bursier american la Universitatea din Londra.

— Perfect.

— Am întreprins cercetări în cazul androidului ucigaș și cred că am descoperit un lucru foarte interesant. Aș avea nevoie de sfatul dumneavoastră. Ce onorariu pretindeți ?

— La ce colegiu al Universității sînteți înscris ?

— De ce ?

— Studenții beneficiază de reduceri.

— Colegiul Merton.

— Două lire, vă rog.

Vandaleur depuse pe birou două lire și, alături de ele, notele lui Blenheim. Apoi spuse :

— Există o corelație între crimele androidului și starea vremii. Veți observa că fiecare crimă a fost comisă într-o zi în care temperatura depășea nouăzeci de grade Fahrenheit. Există vreo explicație psihometrică ?

Nan Webb dădu din cap, examină un moment notele, apoi le lăsă pe birou și spuse :

— Clar ca lumina zilei. Sinestezie.

— Cum ați spus ?

— Sinestezie, repetă ea. Cînd o senzație, domnule Vanderbilt, este interpretată imediat ca senzație de către un alt organ de simț decît cel stimulat, fenomenul se numește sinestezie. De exemplu : un sistem sonor produce simultan și senzația unei anumite culori. Sau o culoare dă naștere unei senzații gustative. Sau un stimul

luminos trezește o senzație auditivă. Pot exista suprapuneri sau scurtcircuitări ale oricăror senzații de gust, miros, durere, presiune, temperatură și așa mai departe. Pricepeți ?

— Cred că da.

— Cercetările dumneavoastră au scos în evidență faptul că, după toate probabilitățile, androidul reacționează sinestezic la stimuli termici care depășesc nouăzeci de grade. Probabil că-i vorba de o interacțiune între temperatură și surogatul său endocrin. O temperatură ridicată provoacă un răspuns care se manifestă prin frică, furie, agitație și activitate fizică violentă... toate în legătură cu glanda suprarenală.

— Da. Înțeleg. În cazul acesta, dacă androidul ar activa numai în condiții de climă rece...

— Nu ar mai exista nici stimuli, nici răspuns. Nu ar mai comite crime. Perfect.

— Am priceput. Ce e proiecția ?

— La ce vă referiți ?

— Există vreun pericol de proiecție în ceea ce-l privește pe proprietarul androidului ?

— Foarte interesant... Proiecția este o „aruncare înainte". Este procesul de aruncare a ideilor sau impulsurilor unei persoane asupra altei persoane. Paranoicul, de pildă, proiectează asupra altora conflictele și deranjamentele sale, pentru a le concretiza. În mod direct sau prin insinuare, el atribuie altora boala care îl chinuie.

— Și în ce constă pericolul proiecției ?

— Pericolul apare în momentul în care începi să crezi ceea ce se insinuează. Dacă trăiești alături de un psihopat care-și proiectează boala asupra ta, există pericolul de a cădea și tu în tiparul său psihopatic, deci de a deveni, la rîndul tău, efectiv psihopat. Adică exact ce se întîmplă cu dumneata, domnule Vandaleur.

Vandaleur sări în picioare.

— Ești un dobitoc, urmă cu voce seacă Nan Webb. Flutură hîrtiile de pe birou. Asta nu-i scris de bursier american. Asta e grafia unică a faimosului Blenheim. Orice om de știință din Anglia îi cunoaște scrisul de nevăzător. Nu există nici un colegiu Merton la Universitatea din Londra. N-ai nimerit-o. Merton este unul din colegiile din Oxford. Iar dumneata, domnule Vandaleur,

ești în mod atît de evident contaminat de tovărășia androidului dumitale paranoic... prin proiecție, dacă dorești... încît nu știu dacă trebuie să telefonez la poliție sau la spitalul pentru nebuni furioși.

Am scos revolverul și-am împușcat-o.

Au-șa !

*

— Antares II, Alpha Aurigae, Acrux IV, Pollux IX, Rigel Centaurus, recită Vandaleur. Toate sînt reci. Reci ca sărutul unei vrăjitoare. Temperatura medie, patruzeci de grade Fahrenheit. Peste șaptezeci nu urcă niciodată. O să ne punem din nou pe picioare. Fii atent la curba aia !

Mîinile perfecte ale androidului cu aptitudini multiple rotiră volanul. Mașina luă grațios virajul și continuă să ruleze peste cîmpiile mlăștinoase din nord, gonind pe lîngă stufărișul care se întindea pe zeci de mile, gălbui și uscat, sub cerul rece al Angliei. Soarele apunea cu repeziciune. În văzduh, un stol solitar de dropii zbura, cu bătăi greoaie de aripi, spre est. Mai sus, deasupra solului, un elicopter solitar zbura încet spre casă, spre căldură.

— În ceea ce ne privește, am spus, s-a terminat cu căldura. S-a terminat cu dogoarea. La frig, sîntem în siguranță. O să ne pierdem urma în Scoția. Rămînem acolo pînă încropim ceva bani, pe urmă trecem în Norvegia, ne facem un cont în bancă și-apoi, valea ! O să ne stabilim pe Pollux. Deocamdată sîntem la adăpost. Am scăpat. Putem iar să trăim.

Deasupra lor răsună deodată un semnal de sirenă, apoi un muget asurzitor : „ATENȚIUNE, JAMES VANDALEUR ȘI ANDROID ! ATENȚIUNE, JAMES VANDALEUR ȘI ANDROID !"

Vandaleur tresări violent și privi în sus. Elicopterul solitar zbura deasupra mașinii. Din burta lui se revărsă amplificată, somația : „SÎNTEȚI ÎNCERCUIȚI. ȘOSEAUA ESTE BLOCATĂ. OPRIȚI IMEDIAT MAȘINA ȘI PREDAȚI-VĂ. OPRIȚI IMEDIAT !"

M-am uitat la Vandaleur, așteptînd ordine.

— Vezi de drum ! se răsti el.

Elicopterul se lăsă mai jos. „ATENȚIUNE, ANDROID ! TE AFLI LA COMANDA VEHICULULUI. OPREȘTE IMEDIAT. ESTE O DIRECTIVĂ DE STAT, CARE ANULEAZĂ TOATE ORDINELE PRIVATE".

— Ce mama dracului faci ? am urlat.

— Este o Directivă de Stat, care anulează toate ordinele private, răspunse androidul. Trebuie să vă atrag atenția că...

— Pleacă dracului de la volan ! porunci Vandaleur.

L-am pocnit pe android în cap, l-am tras la o parte și m-am aruncat peste trupul lui, la volan. În aceeași clipă, mașina părăsi șoseaua și o luă razna, hurducîndu-se, prin mocirla înghețată și stufuł uscat. Vandaleur redobîndi controlul direcției și continuă spre vest, de-a dreptul prin mlaștină, către o șosea paralelă aflată la cinci mile distanță.

— O să scăpăm de afurisitul lor de blocaj, mîrîi el.

Mașina se opintea și se zdruncina. Elicopterul coborî și mai jos. Din pîntecele lui țîșni raza unui proiector.

„ATENȚIUNE, JAMES VANDALEUR ȘI ANDROID ! PREDAȚI-VĂ ! ESTE O DIRECTIVĂ DE STAT, CARE ANULEAZĂ TOATE ORDINELE PRIVATE".

— Nu se poate preda ! strigă înverșunat Vandaleur. N-are cui să se predea. El nu poate, iar eu nu vreau.

— Cristoase ! am murmurat. O să scăpăm de ei. O să scăpăm de blocaj. O să scăpăm de sobița mică. O să...

— Trebuie să vă atrag atenția, am spus, că Directiva Fundamentală mă obligă să execut directivele de stat, care anulează orice ordin privat. Trebuie să mă predau.

— Cine zice că-i directivă de stat ? strigă Vandaleur. Ei ? Cei din elicopterul ăla ? Mai întîi s-arate legitimațiile. Să dovedească mai întîi că-s organe de stat și-apoi să-ți ceară să te predai. De unde știi că nu-s niște escroci care-ncearcă să ne ducă de nas ?

Ținînd volanul cu o mînă, o vîrî pe cealaltă în buzunar ca să se asigure că revolverul era la locul lui. Mașina derapă. Pneurile scrîșniră pe gheață și stuf. Volanul îi scăpă din mînă, mașina sări peste o movilă și se răsturnă. Motorul răgea, roțile urlau. Vandaleur se tîrî afară, trăgîndu-l pe android după el. Deocamdată ne aflam

departe de cercul de lumină pe care-l proiecta elicopterul. Ne-am aruncat în desișul mlaștinii, la întuneric, la adăpost... Vandaleur alerga cu inima bătînd nebunește, tîrîndu-l pe android după sine.

Elicopterul se rotea deasupra mașinii răsturnate, scotocind zona cu proiectorul, mugind din megafon. Șoseaua pe care o abandonasem se umplusе cu luminile echipajelor de urmărire și de blocaj, reunite în urma indicațiilor primite prin radio de la elicopter. Vandaleur și androidul se înfundară tot mai adînc în mocirlă, croindu-și drum spre cealaltă șosea, spre siguranță. Peste mlaștină se lăsase noaptea. Cerul era un giulgiu negru. Nu se zărea nici o stea. Temperatura începuse să scadă. Dinspre sud-est sufla un vînt înghețat, care ne pătrundea pînă la os.

Departe, în spate, răsună o detunătură. Vandaleur se întoarse, gemu. Explodase rezervorul mașinii. Un gheizer de flăcări împroșcă cerul ca o fîntînă de sînge. Dedesubt se căscă un crater de stuf aprins. Alîțat de vînt, tivul de foc se umflă, transformîndu-se într-un zid înalt de trei metri. Zidul începu să înainteze spre noi, cu pocnituri amenințătoare. Deasupra lui, o perdea groasă de fum negru îi deschidea calea. În spatele lui, Vandaleur zări siluete care se agitau... O ceată de hăitași.

— Cristoase ! am strigat și am început să alerg și mai iute, căutînd îngrozit adăpost.

Continuă să fugă, trăgîndu-mă după el, pînă cînd am simțit cum ne piriie sub tălpi pojghița de gheață a unei bălți. Vandaleur sparse gheața cu lovituri sălbatice de picior, apoi se aruncă în apa rece și-l trase pe android peste noi.

Zidul de flăcări se apropia. Îi auzeam trosnetele și-i simțeam dogoarea. Îi vedeam clar pe hăitași. Vandaleur băgă mîna în buzunar, după revolver. Buzunarul era rupt. Arma dispăruse. Scoase un geamăt și se înfioră de frig și de spaimă. Lumina incendiului din mlaștină era orbitoare. Sus, elicopterul se rotea neputincios la distanță, incapabil să zboare prin fum și flăcări, pentru a-i îndruma pe hăitași ce se abătuseră mult spre dreapta.

— O să ne piardă urma, șuieră Vandaleur. Stai liniștit. E un ordin. O să scăpăm. O să scăpăm de sobița mică. O să...

Trei împuşcături distincte răsunară la mai puţin de treizeci de metri înapoia fugarilor. *Poc! Poc! Poc!* Incendiul ajunsese în locul unde-mi căzuse revolverul şi percutase ultimele trei cartuşe. Hăitaşii localizară zgomotul şi începură să avanseze direct spre noi. Vandaleur se porni să blesteme isteric şi încercă să se scufunde şi mai adînc, ca să scape de răsuflarea fierbinte a focului. Androidul începu să ţopăie.

— Aa-şa! Aa-şa! urlă. Din sobiţa mică, fumul se ridică!

— Trăsni-te-ar Dumnezeu! am răcnit. Am încercat să-l înec.

— Trăsni-te-ar Dumnezeu! l-am blestemat eu. L-am lovit în faţă.

Androidul revărsă asupra lui Vandaleur o ploaie de lovituri, dar acesta izbuti să ţîşnească de sub apă şi din mîl şi androidul se ridică, clătinîndu-se ameţit. Înainte de-a apuca să-l atac din nou, flăcările din jur îl aruncară într-un fel de transă hipnotică. Începu să danseze şi să sară de colo pînă colo în faţa zidului de foc. Picioarele i se contorsionau. Braţele-i fluturau. Degetele i se frămîntau într-un ritm numai şi numai al lor. Urla, cînta şi se rotea într-un vals turbat, purtat de îmbrăţişarea arzătoare a focului, un monstru înveşmîntat în noroi, proiectîndu-şi silueta pe fundalul de flăcări şi fum al incendiului.

Hăitaşii începură să strige. Răsunară împuşcături. Androidul se răsuci de două ori, apoi îşi continuă dansul macabru în faţa limbilor de foc. O rafală de vînt se abătu pe neaşteptate asupra bălţii. Flăcările se năpustiră la silueta cuprinsă de frenezie şi, vreme de-o clipă şi-un muget, o învăluiră cu totul. Apoi incendiul se prelinse mai departe, lăsînd în urma lui o masă tremurîndă de carne sintetică, în care mustea sînge stacojiu ce nu se coagula niciodată.

Termometrul ar fi înregistrat, uimit, 1 200° Fahrenheit.

*

Vandaleur n-a murit. Am reuşit să fug. Am scăpat în timp ce hăitaşii asistau încremeniţi la sarabanda şi moartea androidului.

Dar acum nu mai știu care din noi este el. Proiecția, m-a avertizat Wanda. Proiecția, i-a explicat Nan Webb Dacă trăiești prea mult timp alături de un nebun sau de o mașină nebună, înnebunesc și eu. Aa-șa !

Un lucru însă îl știm amîndoi. Știm că ceilalți se înșeală. Robotul cel nou și Vandaleur sînt siguri de asta, fiindcă robotul cel nou a început și el să țopăie. Aa-șa ! Aici, în gerul de pe Pollux, robotul țopăie și cîntă. Nu-i arșiță, nu dogorește, dar degetele îi freamătă. Nu-i arșiță, nu dogorește și, totuși, a luat-o cu el pe fetița lui Talley. Au plecat la plimbare, numai ei doi. Un robot ieftin pentru munci brute. Un servomecanism... atît mi-am putut permite... dar țopăie și fredonează și nu știu unde a dispărut cu fetița, nu dau de ei nicăieri. Cristoase !... Vandaleur n-o să mă găsească decît cînd va fi prea tîrziu. Am o casă mititică, unde-i răcorică, dragă păpușică... dansînd pe gheață, printre fulgi de nea, în timp ce termometrul înregistrează, tandru, 10° Fahrenheit.

Traducere de ION DORU BRANA

RODICA BRETIN

SHABA

Îi pîndesc din ascunzișul meu și mișcările acelea precise, perfect sincronizate, nu încetează să mă uimească. Nu îndrăznesc să mă apropii mai mult — cînd se înfurie devin adevărate fiare — știu însă că nu am de ce mă teme atîta vreme cît nu sînt zărit de Shabă. Din depărtare, creatura pare că palpită și, în vîrful ei, globul roșu clipește necontenit, aruncînd pete sîngerii peste făpturile care foiesc în juru-i. Cu chipurile palide, cu trupurile aproape goale, învinețite de frig și lovituri, bărbați și femei adună neostenit lemne și bolovani, construind niște cuiburi ciudate. În fiecare dintre ele, Shaba depune cîte un ou de unde nu știu ce va ieși, căci nu am văzut vreunul deschizîndu-se... Pe mulți dintre cei care trudesc acolo îi știu pe nume, mi-au fost vecini, prieteni ori simpli cunoscuți. Iar lîngă steiul acela — căznindu-se să ridice o buturugă atît de mare încît, pentru o clipă, simt o pornire irezistibilă să-i sar în ajutor — se află fata pe care o iubesc.

...Am crescut împreună, în atmosfera liniștită, uneori de o monotonie obositoare, a unui oraș de munte pierdut în mijlocul pădurilor, fie din cauza absenței unor drumuri ca lumea, fie datorită proverbialei lipse de interes a locuitorilor pentru tot ce se petrecea în afara urbei lor. Pînă într-o noapte senină de vară, cînd sute de lumini au invadat deodată cerul și un țiuit prelung, insinuîndu-se în timpane, i-a făcut pe toți să dea buzna afară din case. Bolta se întunecase brusc, iar pe străzi și în piețe

zăceau cu zecile, conuri stranii, apărute de nicăieri. Lîngă fiecare se adunaseră cîţiva curioşi, comentînd cu înflăcărare evenimentul, cînd, pe neaşteptate, ca la un semnal, conurile au început să radieze o lumină orbitoare şi în vîrful lor şi-a deschis pleoapa giganticul ochi roşu... Strălucirea nepămînteană alungase bezna şi am văzut cum feţele oamenilor pălesc, fizionomiile îşi pierd treptat individualitatea, devenind măşti inexpresive. Apoi, conurile au pornit încet spre pădure, iar cei din jurul lor le-au urmat, păşind ca nişte automate, într-o tăcere cumplită... Eram atît de uluit încît numai după ce oraşul a rămas cu desăvîrşire pustiu, am început să strig de spaimă şi disperare. Abia tîrziu am priceput că eram singurul care scăpase ; mi-a trebuit mult ca să-mi vin în fire şi să pornesc în căutarea Nartei.

Luni întregi am trăit ca o sălbăticiune, furişîndu-mă în preajma sutelor de nenorociţi care urmau supuşi migraţia neînţeleasă a conurilor. Fiece creatură îşi avea un teritoriu bine stabilit şi, nu o dată, cînd se apropiau prea mult. cei din puterea lor se sfîrtecau cu unghiile şi cu dinţii, pînă cînd pe cîmpul de bătaie rămîneau doar trupuri însîngerate şi fără suflare. Atunci conurile încremeneau, cu ochii stinşi, transformîndu-se după cîteva zile în mormane gelatinoase, răspîndind o duhoare de smîrc...

Privirea goală a Nartei, frîntură de neant, îmi sfîşie inima. Ies din ascunziş alergînd nebuneşte şi piatra ţîşneşte ca un blestem spre mijlocul luminişului.

Shaba tresare dezorientată, cu ochiul sfărîmat, apoi se prăbuşeşte, prefăcîndu-se într-o movilă informă. Oamenii se opresc din stupida lor ocupaţie, pe chipurile împietrite începînd — ca după un îndelung dezgheţ — să apară sentimente încă neclare. Pe feţe li se zugrăveşte o adîncă uimire şi se apropie de Shabă neîncrezători, atingînd-o cu degetele, într-o mîngîiere timidă. Apoi, chipurile se aprind de furie şi ură. Cu mîinile întinse şi degetele răşchirate ca nişte gheare mă înconjoară urlînd şi, cînd mă dezmeticesc, este prea tîrziu : m-au trîntit la pămînt, sub viermuiala de trupuri, care se luptă să ajungă mai repede la mine.

Mă zvîrcolesc disperat, lovind la întîmplare şi reuşesc în cele din urmă să mă ridic. În faţa mea, Narta, acoperită doar de pletele-i încîlcite, mă fixează cu ochii lărgiţi nefiresc, tremurînd toată, ca într-un delir. Deodată se aruncă asupră-mi şi, în timp ce mă prăvălesc îi simt braţele neaşteptat de puternice înlănţuindu-mă strîns, tot mai strîns...

CUPRINS

CUVÎNT ÎNAINTE 5

FENOMENUL O.Z.N.

Dan Apostol, EXPLORATORII INFINITULUI . 8
FLorin Gheorghiță, INTRUȘI PE CERUL TERREI 23

PALEOASTRONAUTICĂ

Florin Gheorghiță, CĂUTĂRI ÎN NEȘTIUT . 34
Dan Apostol, SPĂRTURI ÎN CLEPSIDRA TIMPULUI 39

CRYPTOZOOLOGIE

Dan Apostol, OAMENII ZĂPEZILOR 50

DISPARIȚII NEELUCIDATE

Dan Apostol, REGIMENTUL „NORFOLK" . . 70

LITERATURĂ FANTASTICĂ

Vladimir Colin, UN CORNET DE ÎNGHEȚATĂ 80
BĂTRÎNA 86
UN SFÎRȘIT AL LUMII . . . 91
Rodica Bretin, CEL CARE VINE DIN URMĂ . 103
Saki (H. H. Munro), SREDNI VASHTAR *(traducere de Doina Lereanu)* 116

LITERATURĂ S. F.

Renè Rebetez, NOUA PREISTORIE *(traducere de Ion Doru Brana)* 122
Alfred Bester, TANDRU, FAHRENHEIT *(traducere de Ion Doru Brana)* 128
Rodica Bretin, SHABA 153

Tiparul executat sub comanda nr. 10379 la
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria „CORESI" București
ROMÂNIA

ANTARES F

- FENOMENUL O.Z.N.
- PALEOASTRONAUTICĂ
- CRYPTOZOOLOGIE
- LITERATURĂ FANTASTICĂ
- LITERATURĂ S.F.

ISBN 973-9081-02-9

LEI 60